ERSKINE CALDWELL

Moartea unei haimanale

COLECTIA MERIDIANE

MERIDIANE

Coperta de *D. Ionescu*

Erskine Caldwell
THE COMPLETE STORIES
OF ERSKINE CALDWELL
Little, Brown & Company, New York
1955

ERSKINE CALDWELL

MOARTEA UNEI HAIMANALE

1961

EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Traducere și note:
IOAN COMȘA

Prefață

Răspîndite pe cîteva continente, reclamele pentru coca-cola ori pentru filmele care se petrec în apartamente vaste, cu telefoane albe, fac elogiul vieții americane, o înfățișează zîmbitoare și ușoară, ca fotografiile de pe copertele revistelor de mare tiraj.

Literaturii realiste îi revine menirea de a arăta adevărul ascuns sub imaginea convențională. Astfel de documente aspre sînt numeroase în proza, poezia și teatrul american de azi. Corespund cu numele cele mai reprezentative, de la Hemingway, Faulkner și Steinbeck la Richard Wright sau Arthur Miller. Nuvelistica lui Erskine Caldwell se înscrie în acest vast proces de demistificare.

Caldwell se apropie de șaizeci de ani și are notorietate mondială. S-a născut în 1903, în statul Georgia, în sudul Statelor Unite. Ca și Twain, London, ori Steinbeck, a ajuns și el unul dintre muncitorii nomazi pe care i-a descris, a muncit pe cîmpurile de bumbac pentru un salariu de foamete, fixat de bunul plac al proprietarilor. A lucrat într-o fabrică de cherestea, a fost chelner într-un restaurant de noapte, ba chiar fotbalist profesionist. Datele lui biografice reproduc multe detalii din existența lui Martin Eden, personajul autobiografic al lui Jack London. Ca și Eden, a reușit pînă la urmă să sfredelească armura de indiferență a redactorilor de magazine.

Căci în Statele Unite revista pur literară e o raritate, şi principalele debuşee periodice pentru literatură rămîn magazinele.

Ideologic şi estetic, proza lui Caldwell poartă amprenta acestor experienţe şi a anilor în care a fost scrisă. Prima culegere de schiţe, *American Earth* („Pămînt american"), datează din 1931, an de vîrf al celei mai teribile crize ciclice din secolul nostru. Dar faptele nu se referă numai la aceşti ani deosebit de grei. Culegerile următoare : *We Are the Living* („Noi sîntem cei vii") — 1933, *Kneel to the Rising Sun* („In genunchi, cu faţa spre soare") — 1935, *The Courting of Susie Brown* („Cum am cucerit-o pe Susie Brown") — 1952 — nu îndulcesc imaginea, chiar dacă grotescul capătă o pondere superioară. Căci există în proza lui Caldwell contraste de fapte şi tonuri care reproduc contrastele violente ce se întîlnesc într-un mare stat imperialist. Registrul lui Caldwell trece de la gingăşie la grotesc şi la dezvăluirea aspectelor celor mai crunte din realitatea capitalistă. Spre deosebire de Martin Eden, Caldwell n-a ieşit din lupta cu viaţa ostenit, blazat. Şi-a păstrat vitalitatea de fecior voinic al Sudului. Ştie să înregistreze cu delicateţe primele licăriri de dragoste la un adolescent şi să se revolte în faţa negării omului şi umanului care însoţeşte capitalismul, se naşte din el. Dar simpatia sau revolta se descifrează din fapte notate cu aparentă reţinere. Modul de a scrie al lui Caldwell se înrudeşte cu cel al unui grup de mari scriitori americani, cu Hemingway şi cu Steinbeck. Proza lui cuprinde un minim de analiză directă şi de comentar. E o literatură de notaţie a faptelor, acţiunilor şi gesturilor şi se ţine cît mai aproape de concretul senzaţiei. Dar ca şi

la Steinbeck sau Hemingway, nuvelistica lui Caldwell nu degenerează într-un nou naturalism, într-un sec proces-verbal literar.

Caldwell a scris schițe, nuvele și romane. Există între ele o denivelare mai de mult remarcată în critică. Romanele — destul de numeroase — rămîn partea cea mai puțin interesantă a operei. Autorul nuvelelor *Moartea unei haimanale* ori *În genunchi, cu fața spre soare...* în stare să condenseze în cîteva pagini tragicul unei existențe, nu pare a avea suflul și capacitatea de a construi, cerute de roman. În acest din urmă gen, concesia făcută artificialului, riscul manierizării se simt mai mult. Aceasta în special în mai multe romane scrise după 1940. Opoziția între nuvelistică și romane nu e firește tranșantă, de la alb la negru. Există și schițe în care domină pitorescul mizeriei, voalînd semnificațiile critice. Iar într-un roman ca *Drumul tutunului* grotescul lasă să se perceapă condiția de existență a fermierului ros de sărăcie, pentru care un sac cu napi înseamnă un bun demn de orice sacrificiu. În același roman, grotescul personajelor imbecilizate de mizerie și înapoiere începe să fie valorificat în sine, căutat cu insistență.

Schițele și nuvelele scurte sînt domeniul în care Caldwell se mișcă cu o mai mare siguranță. E un gen care, în literatura americană, are tradiții strălucite. Poe, unul dintre cei care au creat schița — *short story* — a pus, pe bună dreptate, dezvoltarea ei în legătură cu „o epocă în care oamenii au nevoie de jurnalism în loc de dizertații". Istoria literară n-a confirmat prevederile lui Poe, după care schița avea să ia locul scrierilor voluminoase. Dar sînt îndreptă-

ţite observaţiile lui cu privire la capacitatea scriitorului de a gîndi prîn schiţe „mai repede... cu mai multă precizie, cu mai multă metodă şi mai puţine excrescenţe".

Într-un gen care corespunde mai mult decît romanul posibilităţilor sale scriitoriceşti, Caldwell a făcut să trăiască oameni şi întîmplări din Sud, partea Statelor Unite în care împrejurări economice şi istorice speciale accentuează contradicţiile generale ale capitalismului, le adaugă cea mai puţin travestită teroare rasială.

Este o lume pietrificată în ignoranţă şi plictiseală. Burghezia puritană din oraşele americane de provincie are tradiţii binecunoscute în rezistenţa la cultură. Într-un asemenea oraş de provincie a avut loc acum vreo trei decenii faimosul proces al unui profesor universitar, învinuit că a jignit biserica şi religia, predînd studenţilor darwinismul. Dar în orăşelele descrise de Caldwell — de fapt nişte sate mai mari — aerul e şi mai stătut, oamenii mai închistaţi în prejudecăţi. Arta e reprezentată de filmul *western* [1] ori de dansatoarea de *hoochie-coochie* [2], ştiinţa de „doctorul" ambulant, şarlatanul care vinde tonice şi hapuri miraculoase. Effie, fata de măritat, e atît de fascinată de aureola savantă a profesorului, vînzător de tonice „din ierburi indiene", încît nu se dă în lături de la nici un mijloc pentru a-l ademeni la căsătorie. În competiţia pentru postul de inspector financiar ori de diacon, ies caricatural la iveală moravurile electorale americane. Gus îşi asigură locul

[1] Filme de aventuri, a căror acţiune se petrece în vestul Statelor Unite.

[2] Dans obscen.

de inspector oferind pepeni alegătorilor. Aplică aceeași metodă pentru postul de diacon. Și cînd, amețit de alcool, i se întîmplă să confunde cîntăreața din corul bisericii cu dansatoarea de bîlci, Gus își continuă prin fereastra închisorii retorica electorală: „Mergeți la casele voastre și chibzuiți, dragi prieteni... iar în ziua alegerilor veniți la urne cu întreaga familie, pentru ca Gus Streetman să obțină o majoritate zdrobitoare".

Toate acestea sînt tratate într-un grotesc justificat. Dar în alte nuvele aflăm o lume unde exploatarea are loc mai cinic, în care mizeria și contrastele sociale vin să dezmintă mitul prosperității americane. În aceste nuvele, mai mult decît oriunde, dincolo de notația reținută se percepe mînia omeniei batjocorite. Acesta e tonul schiței *Moartea unei haimanale*. Un domn elegant a călcat cu automobilul un vagabond. Susținut de bastonul *policeman*-ului, el poate afirma că haimanaua se preface doar. E semnificativ că această schiță, în care, deși vag, se pomenește de schimbări sociale radicale, a apărut în revista americană progresistă *New-Masses*.

Este una dintre prea puținele date cînd Caldwell, măcar printr-o aluzie, lasă să se întrevadă necesitatea luptei organizate a exploatașilor. Căci aceasta e — în raport cu epoca în care au fost scrise și cu atitudinea mai netă a altor scriitori — slăbiciunea principală a felului cum scriitorul înțelege ceea ce descrie. Steinbeck ne înfățișează, deși nu totdeauna cu claritate, muncitori în „lupta inegală", ridicați împotriva teribilului aparat de teroare al burgheziei. La Caldwell perspectiva scriitorului pare adesea a nu depăși pe cea a personajelor sale care se zbat îm-

potriva mizeriei şi nu sînt în stare mai mult decît de o izbucnire izolată, înecată curînd în amărăciune. În cîmpul observaţiei lui Caldwell nu intră ridicarea solidară a muncitorilor, nici figuri de felul lui Jim sau Mac, activiştii revoluţionari din *Bătălia* lui Steinbeck.

Lumea asupra căreia Caldwell se opreşte cu preferinţă e, ca şi la Steinbeck, cea a fermierilor în luptă fără speranţe cu forţele sociale implacabile, cu băncile sau fiscul, ori a foştilor fermieri deveniţi muncitori nomazi. Sute de mii de muncitori sezonieri rătăcesc pe drumuri, flămînzesc, nevoiţi să accepte caritatea cu discriminări a unei bătrîne maniace care dă de mîncare femeilor dar nu şi bărbaţilor (*Soţ şi soţie*). Femeile lor nasc în drum (*Flori de cîmp*), ca în satul romînesc de acum cîteva decenii, satul zugrăvit de Sahia în *Ploaia din iunie*.

Raporturile dintre proprietar şi muncitorii agricoli păstrează un uimitor iz semifeudal. Pămînturile se lucrează „în parte". Dijma ajunge la o treime pentru muncitorul care lucrează cu uneltele lui, şi la jumătate pentru *cropper*, muncitorul sezonier, fără unelte. În realitate, muncitorul e prins în laţul unor datorii fără sfîrşit, şi silit să accepte orice condiţii, astfel că proporţia la împărţeală creşte în favoarea patronului.

Raporturile psihologice sînt adesea de la stăpîn la slugă. Neorganizaţi, fără conştiinţă de clasă, unii dintre aceşti muncitori aflaţi la bunul plac al patronului, rămîn mereu cu capul plecat. Pe tatăl lui Lonnie l-au mîncat porcii (*În genunchi, cu faţa spre soare...*). Lonnie se mărgineşte să geamă şi, paralizat de teroare, în faţa stăpînului, nu e în stare decît să îngîne cîte un început de frază : „*Mister* Arch, eu..."

În cîte o povestire, Caldwell înfăţişează personaje care nu acceptă, care schiţează gesturi de împotrivire şi demnitate. Asemenea personaje (Christy Tucker din *Sfîrşitul lui Christy Tucker*, Clem din *În genunchi, cu faţa spre soare*...) aparţin celor încătuşaţi de o inimaginabilă teroare rasială — negri.

Se regăseşte peste tot în schiţele lui Caldwell condiţia subumană pe care rasismul american o rezervă negrilor, mai ales în Sud. Şi e o dovadă de discernămînt că prozatorul integrează această condiţie în procesul general de exploatare capitalistă. *Cropper*-ul negru trebuie să suporte alături de situaţia lui de *cropper* şi apăsarea de nesuferit a sistemului de prescripţii şi prohibiţii stabilit de rasism. În faţa muncitorului negru, în fiecare patron se trezeşte proprietarul de sclavi. Pe Christy Tucker, *boss*-ul alb, Lee Crossman, îl osîndeşte la bătaie pentru vina că a rupt rînduielile impuse de stăpîn, că nu şi-a făcut cumpărăturile în magazinul acestuia şi şi-a luat aparat de radio, deci pentru că nu vrea să fie ca ceilalţi negri. Căci obsesia rasistului este ca nu cumva descendentul sclavilor să cuteze a cere aceleaşi drepturi ca albii, să nu-şi conteste locul de *nigger man*[1]. Pe toate căile i se impune negrului să se resemneze la condiţia lui de paria. Patronul alb îl izgoneşte din casă pe Abe Lathan şi pune pînă la urmă să-l aresteze. Lathan nu va găsi pe cineva să-l apere pentru că avocatul Clark nu vrea să-i meargă vestea că e avocatul negrilor.

[1] Denumire peiorativă dată negrilor de către albii segregaţionişti.

În evul mediu, *cutumele* stabileau un tarif precis pentru asasinarea unui țăran. Nu-l costa scump pe senior — cîțiva bani. Pe patronul alb îl costă uneori mai ieftin uciderea unui negru. Lee Crossman îl împușcă pe Christy Tucker care nu s-a lăsat bătut. Găsește ușor cîțiva martori care să afirme că negrul l-a insultat. La fel de ușor se va justifica polițistul care a tras în Candy-Man Beechum. Și există instituția străveche și consacrată a linșajului. Strigoiul linșajului bîntuie prin schițe. Un zvon, aflat din a treia mînă : negrul Will Maxie a fost impertinent cu fata unui alb. Micii-burghezi își lasă îndeletnicirile, măcelarul Tom Denny își părăsește prăvălia, și goana începe. După ce Will Maxie a fost aninat de un copac, mulțimea se întoarce destinsă acasă. Am aflat-o și din alte scrieri, o notează și Faulkner : linșajul are caracter festiv, umple un *week-end* gol și are loc cu predilecție sîmbătă după masă (*După-amiază de sîmbătă*). În astfel de împrejurări e cu atît mai semnificativ ceea ce consemnează mai multe schițe — atitudinea acelor negri care nu vor să-și accepte situația de negri și o revendică pe aceea de oameni. Christy Tucker o face cu un zîmbet cordial, încearcă încă să-și îmbuneze patronul. Clem din *În genunchi, cu fața spre soare*... a înțeles mai mult, și îndîrjirea lui se adună, izbucnește. Fenomenul e larg. L-au observat și alți scriitori americani. În *Intruder in the dust* (*Necunoscutul din țărînă*) de Faulkner, întîlnim un alt negru care nu vrea să se comporte ca un paria, nu zîmbește supus și aprobativ. Faulkner relevă cu finețe, prin tonul povestitorului, indignarea pe care această atitudine o provoacă printre albii din Sud. Primul prilej va fi bun pentru a se organiza linșajul

rebelului. Faulkner rezolvă situaţia prin intervenţia unui personaj — unchiul povestitorului — care exprimă vederile scriitorului, e adversar al segregării rasiale, dar partizan al tradiţiilor sudiste. La Caldwell nu există rezolvare fericită şi şubred motivată. Clem, care a îndrăznit să spună *boss*-ului adevărul în faţă, va fi linşat, pentru că Lonnie, tovarăşul său întru exploatare, nu şi-a putut înfrînge teama de patron.

Au trecut mai bine de două decenii de cînd a scris Caldwell *În genunchi, cu faţa spre soare...* şi ceea ce era înainte reacţie izolată a unui om a devenit o mişcare antisegregaţionistă. E meritul scriitorului că a ştiut să vadă şi să preţuiască personaje ca Clem, să osîndească, prin ele, rasismul — plaga capitalismului american.

Există în mai multe opere ale lui Caldwell de după 1940 o oarecare oboseală, mai frecvente alunecări în manieră. Forţa critică e atenuată, cadrul social înainte atît de viu e mai vag. Poate că e o coborîre trecătoare. Oricum va evolua însă Caldwell, ceea ce a ştiut să spună în atîtea nuvele — mai ales în primele lui culegeri — rămîne.

Silvian Iosifescu

PANTALONII DE CATIFEA

Două săptămîni după ce a vîndut pe o mie două sute de dolari ferma de pe Back Road şi după ce Mitchellii au luat-o în stăpînire, Bert Fellows băgă de seamă că-şi uitase cealaltă pereche de pantaloni de catifea reiată sus, în podul casei. Cînd terminase de cărat mobila şi boarfele la ferma lui de pe Skowhegan Road fusese absolut sigur că nu uitase nimic, dar în dimineaţa aceea, cînd a vrut să îmbrace pantalonii cei buni, nu i-a găsit nicăieri. Bert cumpăni două sau trei zile ce să facă, apoi luă hotărîrea să dea o raită pe Back Road şi să-i ceară voie lui Abe Mitchell să se repeadă în pod, să-şi ia pantalonii de catifea reiată. Se cunoştea cu Abe de o viaţă şi era încredinţat că-l va lăsa să-i caute.

Abe tocmai potrivea o scîndură nouă la prag cînd Bert, venind de pe şosea, intră în curtea fermei. Întoarse o clipă capul, după care îşi văzu mai departe de treabă.

Bert nu deschise gura decît după ce Abe isprăvi de geluit treapta.

— Cum te mai simţi, Abe? aruncă el sfios.

— Drace, mă simt totdeauna bine! răspunse Abe, fără a ridica ochii de la treabă.

Luîndu-şi inima în dinţi, Bert se hotărî să-i ceară încuviinţarea de a intra în casă. Mai aşteptă însă pînă ce Abe fixă treapta, bătînd cu ciocanul cîteva piroane.

— Ştii, Abe, mi-am lăsat nişte pantaloni de catifea reiată undeva pe aici, zise el în chip de introducere. Aşa-i că nu te superi dacă dau o fugă în pod să-i iau?

Abe lăsă ciocanul să cadă pe treaptă, îşi şterse gura cu batista şi se-ntoarse către Bert.

— Încearcă numai de intră în casă, că te şi dau pe mîna judecăţii! Cincizeci de perechi de pantaloni să fi lăsat în pod, şi tot nu-mi pasă! Locul ăsta, cu clădirile şi acareturile aflate pe el, l-am cumpărat şi l-am plătit cu bani gheaţă, şi nu îngădui nimănui să umble brambura p-aici! Dacă mi-o veni chef să te am musafir, te poftesc eu.

Scărpinîndu-se în creştet, Bert privi în sus, spre ochiul podului. Începea să-l roadă părerea de rău că nu băgase mai bine de seamă cînd îşi mutase calabalîcul în Skowhegan Road.

— N-ai să faci nici o brînză cu ei, Abe, începu el să-l descînte. De purtat, n-ai să-i poţi purta, că-s mult prea mari pentru tine. Şi, afară de asta, sînt ai mei.

— Ţi-am spus o dată că nu ţi-i dau, îi zise Abe, apucîndu-se din nou de lucru. Am socotelile mele în privinţa lor. Îi păstrez, şi gata!

Bert se-ntoarse pe călcîie şi-o porni spre şosea, trăgînd cu coada ochiului la podul unde-şi lăsase pantalonii, spînzuraţi de un căprior. Apoi se opri locului cîteva minute şi se uită ţintă la Abe, dar Abe bătea de zor piroanele în treapta cea nouă,

fără a se sinchisi de privirile chiorîşe ce i le arunca Bert. În cele din urmă, Bert o luă spre casă, întrebîndu-se cum avea să se descurce cu o singură pereche de pantaloni.

Cînd ajunse acasă, Bert fierbea. Îl ardea la inimă, în primul rînd, chipul cum Abe Mitchell îl alungase de pe fosta lui fermă, dar cel mai mult îl ustura pierderea pantalonilor celor noi de catifea reiată. Se făcuse noapte, şi el tot nu-şi putea găsi astîmpăr. Se-nvîrtea prin bucătărie vorbind de unul singur, frămîntîndu-se cum să facă să ia pantalonii din stăpînirea lui Abe.

— La ce altceva decît la porcării te poţi aştepta de la ţîfnoşii ăştia de democraţi ? ! bombănea el într-una.

Jumătate de oră mai tîrziu, păşea grăbit pe şoseaua comunală, îndreptîndu-se spre fosta lui fermă. Aşteptase ora la care Abe obişnuia să se culce, şi acum o pornise cu gîndul să pătrundă în casă şi să urce în pod, pentru a-şi redobîndi pantalonii de catifea reiată.

Bert se apropie de hambar şi, bîjbîind, căută fereastra care nu se închidea bine. Aşa cum se aştepta, reuşi s-o deschidă. Cu vreo doi sau trei ani în urmă avusese intenţia s-o bată în cuie, dar acum era bucuros c-o lăsase în plata domnului. Se strecură în hambar şi, prin magazia de lemne, intră în casă.

Cînd îşi lipi urechea de uşa camerei unde Abe se culcase, ca de obicei, în jurul orei nouă, acesta dormea dus, sforăind regulat. Cît despre soţia lui Abe, se ştia că de mai bine de douăzeci de ani era tare de urechi.

Bert găsi pantalonii fără nici o bătaie de cap. Cum ajunse în pod şi aprinse primul chibrit, în faţa lui, agăţaţi de un cui, atîrnau pantalonii. Se descălţase după ce sărise pe fereastra hambarului. Cum cunoştea locurile cu ochii închişi, nu întîmpină, firește, nici o dificultate, nici la intrare, nici la ieşire. Iar de temut n-avea de ce se teme atîta vreme cît Abe continua să sforăie liniştit.

Într-o clipită ajunse înapoi în hambar, unde, ţinînd pantalonii la subsuoară, se încălţă la loc. Îi jucase o festă, nu glumă, lui Abe Mitchell! După asta, se întoarse acasă şi se culcă.

A doua zi dimineaţa, Abe Mitchell opri maşina în dreptul fermei lui Bert, şi coborî. Văzîndu-l pe fereastră, Bert ieşi să-l întîmpine la uşă. Abe purta perechea cea nouă de pantaloni de catifea reiată, pantalonii despre care spusese c-are de gînd să-i păstreze.

— Am să cer să te aresteze pentru că mi-ai furat pantalonii, îi comunică Abe cînd Bert deschise uşa. Dacă mi-i dai înapoi acum, pe loc, poate mă răzgîndesc şi nu mai fac plîngere. Depinde de tine.

— Din partea mea poţi să faci ce pofteşti, îi răspunse Bert. Am să-ţi dovedesc la judecată că nu-s de loc mai prejos decît tine. Nu mă sperii eu aşa uşor! Dă-i drumul, n-ai decît, pune să mă aresteze, dar, dacă te-or vîrî la zdup în locul meu, să nu vii să boceşti ca să mă pun chezaş pentru tine.

— Bine, zise Abe, roşu la faţă, dacă asta ţi-e voia, fac plîngere. Chiar acum mă duc, depun

plîngere sub jurămînt[1], scot mandatul, şi pînă-ĩ seară te şi umflă şi te bagă la pîrnaie!

— De-or vrea să mă umfle, ştiu ei de unde să mă ia, spuse Bert şi, închizînd uşa, adăugă: Stau mai mult pe-acasă.

Abe ieşi în şosea şi se urcă în maşină. Porni motorul, dar, răzgîndindu-se după o clipă, îl opri.

— Bert, strigă el, ia mai vin-afară oleacă!

După ce-l iscodi un răstimp prin uşa pe care o crăpase puţin, Bert ieşi în ogradă.

— De ce nu te duci să depui plîngere şi să scoţi mandatul? Ce mai aştepţi?

— Uite, Bert, m-am gîndit să-ţi propun ceva. Am scuti amîndoi nu puţine cheltuieli şi pierdere de timp dac-ai vrea să mergi acuma la judecătorie; am economisi taxa cuvenită agentului care trebuie să se deplaseze ca să execute mandatul de arestare. Dac-ai vrea să mergi acuma la judecătorie şi dacă n-ai avea nimic împotrivă ca mandatul de arestare să fie executat pe loc, angaralele ar fi mult mai mici.

— Se vede treaba, Abe Mitchell, că mă socoţi smintit! îi răspunse Bert. Oare-ţi închipui c-am căpiat, să dau zece dolari la taxi să mă ducă la închisoare?!

Privindu-l pe Bert cu coada ochiului, Abe cîntări ce avea de făcut.

— Uite, Bert, ce-ţi propun eu, zise în cele din urmă. Urcă-te în maşină, te duc eu, şi aşa scuteşti cei zece dolari de taxi.

[1] În S.U.A. acţiunea penală poate fi pusă în mişcare de partea vătămată, sau de orice cetăţean interesat. Plîngerile se fac sub jurămînt.

Bert scoase luleaua şi punga de tutun. Abe îl aştepta să hotărască dacă acceptă sau nu propunerea. Băgînd de seamă că nu-şi găseşte chibriturile, îi oferi un foc.

— Eşti de acord, Bert? îl întrebă el, cu chibritul în mînă.

— Nu mă zori, îmi trebuie timp de gîndire.

Abe tăcu şi, aplecîndu-se, îi întinse chibritul. Acesta se stinse, şi Abe aprinse îndată un altul, pe care i-l dădu.

— Cred c-această mică înlesnire am să ţi-o pot face, se pronunţă Bert, în sfîrşit. Aşteaptă puţin, mă duc să-ncui.

Cînd Bert se-ntoarse la maşină, Abe porni motorul şi apucă pe şoseaua ce duce la Skowhegan[1]. Bert şedea alături de el şi trăgea din lulea. În tot timpul călătoriei nu găsiră nici unul, nici celălalt să-şi spună vreo vorbă. Nerăbdător să introducă plîngerea şi să-l vadă pe Bert arestat, Abe goni tot drumul cu maximum de viteză, fără să-şi menajeze rabla.

Cum au ajuns, s-au dus de-a dreptul la judecătorie, unde, sub prestare de jurămînt, Abe a depus plîngerea, care pe loc i-a fost comunicată lui Bert. Şeriful[2] îi conduse apoi în sala de şedinţe, îl pofti pe Bert să ia loc în banca întîi şi să aştepte. Şeriful le spuse că, fiind în stare de jude-

[1] Orăşel în statul Maine, din partea de miazănoapte a S.U.A., cunoscut ca citadelă a partidului republican.

[2] În S.U.A., funcţionar administrativ local, cu atribuţii poliţieneşti, însărcinat cu aducerea la îndeplinire a legilor şi cu menţinerea ordinii în comitate.

cată, procesul avea să fie soluționat chiar în cursul după-amiezii. Abe găsi și el un scaun, pe care se așeză să aștepte.

Cam după vreo oră fu strigat procesul lui Bert. Cineva îi rosti numele și pronumele și-l pofti să se ridice în picioare. Abe, impasibil, aștepta să fie chemat să dea mărturie.

În picioare, Bert ascultă textul plîngerii introduse împotriva sa. După ce se dădu citire plîngerii, judele îl întrebă dacă se consideră „vinovat" sau „nevinovat".

— Nevinovat, răspunse Bert.

Abe sări ca fript de pe scaun, agitînd brațele.

— Minte ! strigă el cît îl ținu gura. Minte ! Mi-a furat pantalonii !

— Cine-i ăsta ? întrebă judele.

— Partea civilă, omul care a făcut plîngerea, îl lămuri grefierul. Persoana care pretinde că i s-au furat pantalonii.

— Am înțeles, dar dacă mai urlă o dată așa, îl arestez pentru că mi-a cauzat dureri de cap. Ar fi bine, cred, să i se explice în ce constă delictul de ultraj adus judecății, trebuie să fie vreun democrat și probabil că n-a auzit încă niciodată de delictul ăsta.

După ce bătu de cîteva ori în masă cu ciocănelul, cerînd să se facă liniște în sală, aplecîndu-se către Bert, judecătorul îl întrebă :

— I-ați furat acestui individ o pereche de pantaloni de catifea reiată ?

— Erau pantalonii *mei*, începu Bert să-i povestească. I-am uitat în casa ce-am vîndut-o lui Abe

Mitchell, iar cînd m-am dus de i-am cerut, a refuzat să mi-i dea. Nu i-am furat. Au fost ai mei tot timpul!

— Minte! răcni Abe Mitchell, sărind de pe scaun şi frămîntîndu-se. Mi-a furat pantalonii. Minte!

— Zece dolari amendă pentru ultraj! spuse judele, arătînd cu ciocănelul spre Abe, şi apoi adăugă: Din lipsă de probe, judecata respinge acţiunea.

Abe se întunecă la faţă. Îl fixă mai întîi pe judecător, şi apoi, rotindu-şi privirea prin sala de şedinţe, trecu în revistă asistenţa, formată din necunoscuţi.

— Asta nu-nseamnă că mă obligaţi să plătesc zece dolari, nu-i aşa? întrebă el furios.

— Nu, spuse judecătorul, ridicîndu-se din nou. Am făcut o greşeală. Uitasem că eşti democrat. Am vrut să spun douăzeci şi cinci de dolari.

Bert ieşi în stradă şi aşteptă lîngă maşină pînă ce Abe îşi plăti amenda. După vreun sfert de ceas, Abe ieşi şi el din clădirea judecătoriei.

— De, cred că trebuie să te duc şi înapoi acasă, spuse aşezîndu-se la volan şi pornind motorul. S-ar cuveni însă să te las să te duci acasă cu taxiul.

Bert nu-i răspunse. Se aşeză alături de Abe şi ieşiră din oraş, îndreptîndu-se spre casă.

Cînd ajunseră în faţa fermei lui Bert, era aproape întuneric. Bert coborî şi trînti portiera.

— Îţi sînt cît se poate de îndatorat pentru plimbare, îi spuse el. De un an şi mai bine aveam

chef să dau o raită pe la Skowhkegan. Sînt bucuros, Abe, că m-ai poftit să te însoţesc, dar, zău, nu cred că merita să plăteşti douăzeci şi cinci de dolari pentru asta!

Abe apăsă pe accelerator şi, cu o zvîcnitură, porni maşina, îndreptîndu-se spre ferma lui. Bert rămase locului lîngă cutia poştală, frecîndu-şi mîinile de pantalonii de catifea reiată.

„Abe Mitchell ăsta ar trebui să aibă măcar atîta minte şi să nu mai voteze cu democraţii!" reflectă el intrînd în casă.

HOŢ DE CAI

I

Nu, n-am furat calul cel bălţat al lui Lud Moseley.

Încerce ea, toată lumea, să mă scoată hoţ de cai, dar cine mă ştie poate mărturisi că, de cînd sînt, n-am avut nici o daraveră dintr-astea. *Mister* John Turner are să vă spună ce fel de om sînt eu. Una peste alta, nici că mai ştiu de cîţi ani lucrez la el. Cred că-i argăţesc de cînd m-am născut, de cînd eram copil. *Mister* John ştie că nu sînt omul să fur un cal. De-aia mai spun o dată : Nu, n-am furat calul lui Lud Moseley, cum m-a învinuit el cu jurămînt. Doar nu de asta am ajuns om în toată firea, ca să ies hoţ de cai!

Alaltăseară, mister John mi-a dat voie s-o iau pe Betsy, iapa dumisale, şi să mă duc cu ea unde aveam nevoie. Îi spusesem că m-aş repezi prin apropiere, după o treabă, şi mi-a dat încuviinţarea s-o iau pe Betsy şi să mă duc cu ea, cum mă duc în fiece duminică seara de aproape doi ani de zile. *Mister* John m-a îndemnat chiar să pun tarniţa, dar i-am răspuns că merg şi pe deşelate. Mie chiar îmi place să nu pun pe cal decît frîul şi dîrlogii, altceva nu-mi trebuie. Aşa se călăreşte cel mai bine şi, afară de asta, acolo unde mă duceam numai de tarniţă care să scîrţîie sub

mine nu duceam lipsă. Să nu vă-nchipuiți că pornisem după vreo potlogărie. Nu! Am fost după o trebușoară care mă privește numai pe mine și pentru care nimeni n-are dreptul să mă ia la refec. Duminicile mă duceam mai întotdeauna cu calul înșeuat, dar alaltăseară, fiind joi, am încălecat pe deșelate.

Mister John Turner are să adeverească, socot, că nu sînt eu omul să plec așa și să mă vîr în belea. Poftiți de-l întrebați pe *mister* John despre mine! Mă cunoaște de cînd sînt, și niciodată nu i-am pricinuit vreo supărare nici lui, nici altcuiva.

În seara aceea, după cină, cînd am scos-o pe Betsy din grajd, *mister* John a ieșit în ogradă și m-a mai îndemnat o dată să iau tarnița. Drept să spun, Betsy e cam ciolănoasă, dar nu de asta mă sinchiseam. I-am răspuns însă că-mi place să călăresc pe deșelate. Mi-a spus atunci că dumnealui îi e totuna și, dacă nu mă tem c-am să mă trezesc tăiat în două de spinarea ei ca fierăstrăul, n-am decît. Și nu s-a mai dezlipit de-acolo; a stat și a mîngîiat coama iepei, așteptînd, pesemne, să spun de bunăvoie unde mă duceam, fără să mă întrebe el. Știa însă foarte bine unde, doar știa totul despre mine. Bănuiesc c-avea poftă să facă haz pe socoteala mea, dar nu i-a mers, pentru că n-am suflat nici un cuvînt despre locul unde voiam să mă duc. Așa încît mi-a spus că n-am decît să călăresc pe deșelate dacă-mi place, iară eu am deschis porțile și, ieșind pe șosea, m-am îndreptat spre răscruce, către Bishop's Crossroads.

Asta s-a întîmplat alaltăseară, adică joi. Deşi se întunecase de-a binelea, cînd m-am depărtat, l-am văzut pe *mister* John rezemat de stîlpul porţii, uitîndu-se după mine. Lucrasem toată ziulica la plug, pe ţarina proaspăt deşţelenită, şi eram frînt de oboseală. Asta-i una din pricinile pentru care nici n-am pornit-o la galop, cum porneam în fiecare duminică seara. Am luat-o la pas, domol, lăsînd-o pe Betsy în voia ei, pentru că, la urma urmei, nici nu eram aşa grăbit. Aveam înaintea mea aproape două ceasuri ca să străbat trei mile[1], trei mile şi ceva. De aceea am şi pornit-o domol.

II

Ştie toată lumea că eram în vorbă cu mezina lui Lud Moseley, cu Naomi. La dînsa mă duceam în seara aceea. Dar nu puteam să mă arăt decît după nouă şi jumătate. Lud Moseley nu-mi îngăduia să-i calc pragul ca să stau de vorbă cu fata lui decît o dată pe săptămînă, duminică seara, iar alaltăseară fusese joi. Am mai fost eu şi în alte rînduri, de trei sau de patru ori, s-o văd şi joi seara, dar fără ştirea lui Lud Moseley. Naomi m-a poftit să vin joi seara. De aceea m-am dus, deşi Lud Moseley mi-a spus lămurit că nu vrea să mă vadă pe acolo decît o dată pe săptămînă. Naomi m-a poftit totuşi să vin, şi de fie-

[1] Măsură de lungime, folosită în ţările anglo-saxone, egală cu 1,609 km.

care dată a ieşit să mă întîmpine în ogradă, lîngă leagăn, sub copaci.

Că n-am nimic cu el poate să adeverească şi *mister* John Turner. Drept să spun, nu mi-e din cale-afară de drag, asta însă nu-i de mirare, şi ştie el de ce. Să nu vezi decît o dată pe săptămînă fata pe care o îndrăgeşti, cum o îndrăgesc eu pe Naomi, e cam puţin. Presupun că m-o fi îndrăgind şi ea un pic, altfel nu m-ar pofti să vin şi joi seara, cu toate că Lud Moseley mi-a spus să nu vin decît duminică. Pasămite, Lud Moseley se teme că, de-aş veni de mai multe ori, s-ar putea să ne intre-n çap şi să nu ne mai poată împiedica să ne luăm. De-aia a spus el să nu le calc pragul decît o dată pe săptămînă, duminică seara.

Acuma umblă să mă bage la răcoare pe vreo douăzeci de ani, sub cuvînt că i l-aş fi furat pe Lightfoot, calul lui bălţat. După cîte cred eu, ştie bine că nu i-am furat calul, dar socoteşte c-are acuma prilej să se descotorosească de mine pînă o izbuti s-o mărite pe Naomi după altcineva. Cel puţin aşa-mi închipui eu, căci chiar şi oamenii din partea locului, care nu mă cunosc decît din auzite, ştiu că nu sînt hoţ de cai. *Mister* John Turner mă cunoaşte însă bine. Lucrez la el de atîta vreme, încît a vrut, ca să zic aşa, să mă socotească drept om de-al casei, dar nu l-am lăsat.

Aşadar, alaltăseară, adică joi, am pornit călare pe Betsy, fără şa. Cam la o milă depărtare de casă, m-am oprit pe malul rîului şi am stat o bucată de vreme. Cînd m-am uitat din nou la ceas, era tocmai nouă. Am încălecat iar şi am pornit spre ferma lui Lud Moseley. În jurul ca-

sei şi al gardului nu se vedea nici o mişcare; se aşternuse liniştea. Era tocmai ceasul la care Lud obişnuia să stingă lumina şi să se culce. M-am dus pînă-n faţa porţilor grajdului, cum mă duceam în fiece joi seara. Sus, unde dorm Naomi şi sora ei mai mare, Mary Lee, mai era lumină. Potrivit socotelilor noastre, la nouă şi jumătate Mary Lee ar fi trebuit sau să fie dusă la întîlnire, sau să fie gata de culcare. Privind sus la fereastra lor, am zărit-o pe Naomi trîntită de-a curmezişul patului, şi pe Mary Lee lîngă ea, istorisindu-i de zor. Nu era a bine, pentru că, ori de cîte ori Mary Lee o silea pe Naomi să se dezbrace şi să se culce înaintea ei, Naomi întîrzia cu un ceas, sau şi mai mult, fiindcă nu putea să părăsească odaia pînă nu se culca Mary Lee. Trebuia s-aştepte ca Mary Lee să adoarmă, şi-abia pe urmă să se dea jos din pat, tiptil, să se-mbrace pe-ntuneric, să coboare în ogradă şi să vină la locul de întîlnire, lîngă leagăn, sub copaci.

III

Călare pe Betsy, am stat locului vreo zece, cincisprezece minute, aşteptînd să văd cum o scoate la capăt Naomi cu soru-sa. După părerea mea, Mary Lee, dacă i-am fi împărtăşit taina noastră, nu ne-ar fi dat de gol. Naomi, însă, nu ştiu de ce, n-a vrut să se dea pe mîna ei. Mai ştii, s-ar fi putut totuşi să ne facă bucata şi să se ducă glonţ la Lud Moseley, să ne pîrască, iar rizicul ăsta n-am vrut să ni-l luăm.

Am văzut după o bucată de vreme că Naomi se ridică de pe pat şi începe să se dezbrace. Am înţeles îndată că, pînă să poată veni la întîlnire, aveam de aşteptat un ceas, ori un ceas şi mai bine. Luna începuse să se înalţe, şi peste puţin, în faţa grajdului, avea să fie lumină ca ziua-n amiaza mare. De obicei deschideam porţile şi o slobozeam pe Betsy în curte, unde o lăsam în voie, dar alaltăseară mi-a fost frică. Dacă Lud Moseley s-ar fi dat jos din pat, să bea o gură de apă sau pentru altceva, şi dacă, aruncînd o privire spre grajd, s-ar fi întîmplat cumva să vadă un cal în curte, ori avea să creadă că vreunul din caii lui a scăpat din grajd şi avea să iasă ca să-l lege de stănog, ori avea să miroasă că am venit. Afară de asta, dacă s-ar fi apropiat de Betsy, ar fi văzut că nu era iapa lui, şi atunci pe loc mi-aş fi luat răsplata ! De aceea, am deschis binişor uşile grajdului, după aceea am tras-o pe Betsy înăuntru şi am împins-o în prima despărţitură pe care am nimerit-o în întuneric. N-am îndrăznit s-aprind vreun chibrit, căci n-aveam cum şti dacă în clipa aceea Lud Moseley n-avea să se uite pe fereastră şi să vadă flăcăruia. Am băgat-o deci pe Betsy în despărţitură şi, închizînd la loc uşile, am ieşit în curte, s-aştept pînă ce Naomi avea să se strecoare afară şi să mă caute la leagăn, sub copaci.

Să fi fost ceasul douăsprezece şi jumătate sau unu cînd m-am gătit să mă-ntorc acasă. Luna se pitise sub nori, şi în grajd era întuneric beznă. Nici mîna nu mi-o vedeam, aşa de deasă era întunecimea. Fiindu-mi şi de rîndul ăsta frică s-aprind un chibrit, m-am furişat înăuntru şi, dibu-

ind prin întuneric, am deschis despărțitura și m-am apropiat, ca s-o scot pe Betsy. Nu vedeam nimic și, cînd am dat cu mîna peste grumazul iepei și n-am găsit frîul, mi-am închipuit că și l-o fi scuturat, cum obișnuia ori de cîte ori o lăsam s-aștepte prea mult. Să-ncalec și s-o pornesc spre casă fără frîu, n-am cutezat, căci mă temeam ca nu cumva, speriindu-se de ceva în bătătură, Betsy să-și ia vînt și să-l trezească pe Lud Moseley. Am căutat deci pe jos, dar frîul, nicăieri. M-am ridicat și, bîjbîind pe stănog — pentru că, cine știe, poate, de zăpăceală și tulburare, îi voi fi scos eu însumi frîul la venire — am dat peste un frîu atîrnat acolo. După ce l-am trecut peste capul iepei, am tras-o afară. Am străbătut ograda și am ajuns la poartă pe dibuite, căci bezna era de nepătruns. Ajuns pe șosea, am încălecat și am pornit-o la trap spre casă, fără să mai întîrzii nici o clipă în preajma fermei lui Lud Moseley.

Umbletul iepei mi s-a părut cam ciudat, căci nu știu cum se legăna și mă arunca ba într-o parte, ba într-alta, mai ales că, neavînd șa, nu mă puteam ține de oblînc. Nu mă gîndeam decît cum să fac să mă depărtez cît mai iute de locurile acelea și să nu m-ajungă careva din urmă, așa că nu mi-a mai stat mintea la umbletul iepei. Am ajuns însă cu bine acasă și, după ce i-am scos frîul, am băgat iapa în grajd. Trebuie să fi fost ceasul unu sau două.

A doua zi, după gustarea de dimineață, pe cînd mă găteam să prind catîrii și să-i înham la plug, să plec iarăși la țarina cea nouă, iată că se ivesc pe șosea, trap-trap, venind dinspre oraș, Lud Mo-

seley, însoțit de trei sau patru călăreți, printre care și șeriful, care, cum ajung aici, descalecă și își priponesc caii la scară. *Mister* John iese din casă, îl bate pe spate pe șerif și îi povestește o snoavă. După ce au stat de glume aproape o jumătate de ceas, șeriful îl întrebă pe *mister* John de mine, că unde sînt. *Mister* John îi răspunde că tocmai mă gătesc să ies la lucru, la țarina cea nouă, pe care o semănasem cu porumb în primăvară ; atunci șeriful îi spune că are mandat împotriva mea. „Dar pentru ce, l-a întrebat *mister* John, în glumă sau cu temei ?“ Iar șeriful i-a spus: „Pentru că l-a furat pe Lightfoot, calul cel bălțat al lui Lud Moseley“. Pe *mister* John îl pufni rîsul, căci era încredințat că nu putea fi vorba decît de o glumă, dar șeriful scoase hîrtia și i-o arătă. *Mister* John, căruia tot nu-i venea să creadă, i-a spus c-o fi o greșeală la mijloc, pentru că nu eram eu omul să fur un cal. *Mister* John știe că nu sînt hoț de cai. De cînd sînt pe lume n-am avut nici un fel de daraveri dintr-astea.

M-au umflat și m-au dus la oraș, unde m-au aruncat în arestul șerifului, zăvorîndu-mă într-o celulă. Știam bine că nu furasem calul lui Lud Moseley și nu mi-era cîtuși de puțin frică. Îndată după ce m-au adus în oraș, au încălecat și s-au întors la fermă ; șeriful a intrat în grajd și, ce să vezi, în despărțitura lui Betsy l-a găsit pe Lightfoot, calul cel bălțat al lui Lud Moseley ! *Mister* John susținea sus și tare că trebuie să fie o greșeală la mijloc, pentru că, pe de o parte, știa că n-am furat calul, iar, pe de altă parte, nu eram

eu omul să fac una ca asta ! Totuşi, calul cel bălţat, Lightfoot, se afla în grajd, iar frîul lui, atîrnat de stănog. S-au dus la ferma lui Lud Moseley, unde au măsurat urmele din faţa grajdului şi au găsit frîul lui Betsy. Lud Moseley spune c-aş fi venit la fermă călare pe iapa lui *mister* John, că apoi aş fi lăsat-o slobodă, că i-aş fi pus frîul lui Lightfoot şi aş fi plecat cu el. Dar cum de-a ajuns frîul în grajdul lui *mister* John, asta n-a putut nimeni să lămurească. La grajdul lui Lud Moseley uşa n-a fost încuiată şi n-a fost spartă. Se vede treaba că n-am închis-o tocmai bine după ce am băgat iapa înăuntru, căci altfel nu ştiu cum ar fi reuşit Betsy să iasă şi să se întoarcă singură acasă.

Lud Moseley se laudă c-are să mă trimită douăzeci de ani la răcoare, de unde n-am să-i mai pot încurca socotelile în privinţa mezinei sale, Naomi. Vrea s-o dea după un văduv, care-şi are ferma dincolo de Bishop's Crossroads, o fermă cu douăzeci de pluguri şi o casă mare, albă, cu cincisprezece odăi. *Mister* John Turner spune c-are s-angajeze pe ăl mai bun avocat din oraş să mă apere, dar nu cred c-are să ajute la cine ştie ce, dat fiind că în ograda lui Lud Moseley s-au aflat urme lăsate de paşii mei şi dat fiind că Lightfoot a fost găsit în grajdul lui *mister* John.

Dac-aş vrea să scap cu orice preţ, cred c-aş i buti să ies din beleaua asta. Dar nu vreau, şi-ar însemna s-o pun pe Naomi în mare încurcătură, căci, de, n-ar fi frumos să m-apuc şi să povestesc că pentru a mă întîlni cu ea am fost la fermă, că pe Betsy am băgat-o în grajd să stea liniştită, şi

pe Lightfoot l-am luat numai din greşeală, fiindcă era întuneric şi mă grăbeam. Ar însemna ca Naomi să fie strînsă cu uşa şi să mărturisească la judecată că în fiece joi, după ce adormea toată lumea din casă, avea obicei să se strecoare afară pentru a se întîlni cu mine, şi, de, n-ar fi frumos! Într-o bună zi, cine ştie, s-ar putea să-i vină pofta să nu se mai mărite cu mine, ci cu vreun altul, şi atunci, vedeţi dumneavoastră, ar avea nume rău, fiindcă a vorbit cu mine şi fiindcă, pentru a se întîlni cu mine, s-a furişat din casă la ceas de noapte.

Naomi e încredinţată că nu sînt hoţ de cai. Ştie cum s-au întîmplat lucrurile şi ştie că pe Lightfoot, calul cel bălţat al lui Lud Moseley, l-am luat din greşeală, în întuneric, şi, numai fiindc-am uitat să trag zăvorul de la uşa grajdului, Betsy a putut să iasă şi s-a întors singură acasă.

La judecătorie, Lud Moseley s-a grozăvit, către cine vrei şi cine nu vrei, c-are să-mi facă vînt pe vreo douăzeci de ani, ca s-o poată mărita pe Naomi cu fermierul ăl văduv, care are douăzeci de pluguri. Pare-mi-se că Lud Moseley e încîntat că m-a prins în laţ, şi se prea poate să izbutească a mă trimite la răcoare mai înainte ca Naomi să aibă prilejul să spună cum stau lucrurile cu adevărat. Mă îndoiesc însă c-ar spune tot ce ştie, chiar de s-ar ivi prilejul. Toată lumea ştie că nu-s decît argat la *mister* John Turner, şi m-am gîndit că, la urma urmei, s-ar putea întîmpla ca Naomi să nu poată spune deschis tot ce ştie.

I-aş spune şi eu şerifului cum s-a iscat încurcătura, dar nu vreau s-o amestec pe Naomi. De mi

s-ar fi întîmplat treaba asta nu alaltăseara, adică nu într-o joi, ci duminică, poate c-aș... dar de, tot n-ar fi frumos, asta-i, și basta!

Dacă o să vină însă Naomi la oraș și o să spună ce știe, n-am s-o opresc, căci asta ar însemna că vrea să vorbească și e hotărîtă să se cunune cu mine.

Dar dacă nu vine și-i lasă pe Lud Moseley și pe fermierul văduv să mă înfunde pe douăzeci de ani, n-o să am încotro, și basta!

Totdeauna i-am spus lui Naomi c-aș face orice pentru ea, și cred că acum voi avea prilejul să-i dovedesc că mă țin de cuvînt!

CUM A CUCERIT-O PE SUSIE BROWN

Jumătate de ceas după ce soarele coborîse sub linia orizontului, acolo, departe, pe celălalt mal al Mississippiului, Sampson Jones umbla zorit pe şoseaua colbuită, îndreptîndu-se spre Elbow Creek, unde Susie Brown locuia, singură-singurică, în casa din spatele dîmbului. Ducea o cutie de carton, pe care o schimba dintr-o mînă într-alta fiindcă era grea.

Cînd ajunse gîfîind în capul ultimei costişe, în faţa dîmbului, zări fereastra lui Susie luminată de pîlpîirea lămpii, şi asta îl îndemnă să iuţească şi mai tare pasul.

În casă, Susie strîngea vasele. Îngîna o melodie şi, ici-colo, gonea fluturii de noapte, care zburau în odăiţă dînd tîrcoale luminii.

După ce zornăi ivărul ruginit de la poartă, Sampson îşi ridică pantalonii, trăgînd de betelie. Niciodată nu-i păruse Susie mai ispititoare.

— Eşti mai dulce ca zahărul, fetiţo ! strigă el pe fereastra deschisă.

Susie se-ntoarse, speriată. Scăpă din mînă tigaia pe care-o ştergea, şi aceasta căzu cu mare zgomot pe plită.

— Iar ai venit, Sampson Jones ? ! izbucni ea cu glasul sugrumat de spaimă. Ce mai pofteşti ? Ce cauţi aici devale ?

Apoi, neputînd să mai vorbească, se opri să-şi facă vînt, pentru a-şi veni în fire.

— Asta, dulceaţo, ai aflat-o de la începutul începutului, zise el ridicînd de jos cutia cea grea şi aşezînd-o la vedere, pe pervazul ferestrei. Hai, lasă, ce te mai prefaci ! N-are nici un rost să mă chinuieşti ca şi cum n-ai şti de ce vin...

Susie cercetă cu luare-aminte cutia de carton, întrebîndu-se ce-o fi înăuntru. Cutia o făcu să şovăie.

Pînă în ziua aceea Sampson se înfăţişase de trei ori în peţit la ea, şi tot cu mîna goală.

— Nu-mi pierd vremea cu pîrliţi şi pirpirii, sau cu fluşturatici ca tine ! zise ea după un timp, întorcînd spatele cutiei de carton.

— Gata, m-am lăsat de fleacuri, dulceaţo ! răspunse el pe loc. Nu mă mai ţin de fleacuri !

Susie atîrnă cîrpa de vase pe frînghia întinsă peste plită, şi cu coada ochiului se privi în oglinda de pe poliţă. Apoi, păşind agale, se apropie, scrutînd bănuitoare cutia de carton şi pe aducătorul ei.

— Cînd m-oi hotărî să-mi iau bărbat, apăi să ştii că-mi iau bărbat ca lumea ! se oţărî ea, măsurîndu-l cu dispreţ. Nici prin minte nu-mi trece să fac nuntă cu un calic !

Privind-o în faţă pe tînăra cea oacheşă care-l ocăra, Sampson rînji, sigur de el.

— Ei, fetiţo, ştii tu ce-am făcut?

— Ce, ce-ai făcut? îl întrebă Susie cu o curiozitate simţitor sporită.

— M-am cîntărit adineauri, înainte de-a porni, şi trag taman două sute zece funţi[1].

Sălta un picior pe pervaz, gata să încalece fereastra, dar Susie îi dădu un brînci, de căzu de-a berbeleacul în ogradă.

— Eu cîntăresc bărbaţii pe cîntarul meu, bombăni Susie. Nu te cred, cum nu cred spusele unui nătărău care-mi iese în cale întîia oară.

— Ce rost ar avea, dulceaţo, să mă laud şi să-ţi torn minciuni despre mine? întrebă el cu mîhnire. De ce ţi-o fi plăcînd să te repezi şi să vorbeşti aşa?

— De-aia, pentru că nici pe departe nu cîntăreşti două sute de funţi! răspunse ea înţepată. Ştiu bine ce fel de bărbat am să-mi caut cînd mi-o veni şi mie chef să mă mărit, şi află că nu unul ca tine am de gînd să-mi caut! Să nu-ţi închipui cumva că ploconul pe care mi l-ai adus în cutia asta, oricare ar fi el, ar putea să-mi mute gîndul! Se opri o clipă să răsufle şi apoi îl întrebă: Sampson Jones, ai auzit ce ţi-am spus?

— Am auzit, dulceaţo, am auzit... Numai c-aş fi tare amărît, din cale-afară de amărît, dac-ai face o greşeală din care să ţi se tragă nu ştiu ce ponoase...

Aplecîndu-se pe fereastră, Susie se uită ţintă la cutia ce-o ţinea sub braţ.

[1] Pfund (sau funt) — măsură de greutate, folosită în ţările anglo-saxone, egală cu 453,592 grame.

— Dac-ai şti ce ţi-am adus, cred că ai vorbi altfel. Atîta îţi pot spune: ţi-am cumpărat un lucru frumos, dulceaţo! Tocmai de la magazinul lui Bob Bell, de la răspîntia a mare, ţi l-am adus.

Susie mai privi o dată cutia, şi apoi, după ce se îndreptă de spate, îl măsură din nou pe Sampson din cap pînă-n picioare. Bine legată cu o sfoară groasă, galbenă, cutia de carton strălucea albă, ispititoare în bătaia lunii. Numai să fi întins braţul, şi ar fi putut s-o apuce!

— Cîţi funţi spuneai că ai? întrebă ea, fără a înceta să-l cîntărească din ochi.

— Ţi-am spus, dulceaţo, două sute zece, zise el, prinzînd curaj. Nu pricep de ce-ţi închipui că nu ţi-aş spune tot adevărul, şi numai adevărul...

Sampson o urmări cu privirea, întrebîndu-se dacă măcar de astă dată avea să-l creadă. De şase luni tot bătea drumul ăsta, ca s-o vadă, şi-n tot timpul petrecut aici o curta neîncetat, căutînd în fel şi chip s-o înduplece să se mărite cu el. Reuşise, e drept, de cîteva ori s-o prindă în braţe şi să-şi petreacă o clipă braţul pe după mijlocul ei, sau s-o mîngîie în treacăt pe gît, dar de obicei Susie îl ţinea la distanţă, nu-l poftea în casă, ci-l lăsa să se aşeze pe jos, în ogradă, şi sta de vorbă cu el de la fereastra ce da spre cerdac.

Argumentele lui cele mai meşteşugite se dovediră zadarnice; Susie repeta într-una că n-avea să se mărite decît după un bărbat care cîntăreşte cel puţin două sute de funţi, dacă nu şi mai mult.

Pîn-a începe s-o curteze pe Susie, Sampson nu reuşise niciodată să depăşească o sută şaizeci de

funți. Acum, după ce vreme de șase luni înghițise șunci întregi și munți de fasole, cîștigase, în sfîrșit, treizeci de funți. În luna din urmă constatase însă că, oricît se îndopa, nu reușea să mai pună nici un singur funt peste o sută nouăzeci. Dimpotrivă, de supărat ce era din această pricină, slăbea văzînd cu ochii. Era disperat.

Cît stătuse el cinchit în fața ferestrei, Susie o ștersese. Înconjurînd casa, Sampson dădu fuga în față. Susie ieșise în cerdac și, așezată în balansoar, își făcea liniștită vînt cu evantaiul.

Plin de nădejde, Sampson puse piciorul pe prima treaptă.

— Stai pe loc, Sampson Jones! se răsti Susie. Nici atîtica să nu mai înaintezi! Nu te cred că într-adevăr cîntărești atîta cît spui.

Sampson își mîngîie pîntecele rotofei și se bătu peste coapsele groase cu labele lui mari, arse de soare.

— Mă, fetițo, mă, îi zise el mîniat, tu, zău, mă scoți din sărite! Stau eu aici, înaintea ta, zdravăn și chipeș, și te porți de parcă n-ai vedea nimic! Spune-mi, ce ți-e?

După care trînti cutia de carton pe cea de a doua treaptă, își umflă coșul pieptului și îndoi brațele, pentru a arăta ce mușchi vîrtoși are.

— De ce, dacă ești așa sigur, n-aduci o balanță, să te cîntăresc cu mîna mea? Doar nu ți-o fi teamă că n-am să te cîntăresc ca lumea, sau, mai știi păcatul?...

Sampson plecă ochii și tăcu o bucată de vreme, chibzuind și socotind ce să facă. În cele din urmă, ridicînd privirea la Susie, spuse:

— Aș fi tare bucuros, Susie, să mă cîntărești tu, numai că, vezi, n-am balanță. N-ai tu cumva una?

Dar mai înainte ca ea să-i poată răspunde, se aplecă iute și ridică de jos cutia cea grea de carton.

— Lasă jos cutia, Sampson! porunci ea. Știu eu cu ce planuri umbli... vrei să mă înșeli la cîntar cu cutia asta grea!

— Vai de mine, nicidecum, Susie! dezmînți el, tresărind. Apoi, rușinat, lăsă cutia jos pe scară. Ce te face să crezi c-aș fi în stare de asemenea ticăloșie?

— Dacă vorbești adevărat, zise Susie, legănîndu-se în balansoar, atunci ai să te lași, poate, cîntărit pe decimalul meu?

Sampson îngălbeni.

— Ai tu, Susie, decimal aici, acas'...?

Susie se ridică.

— Așteaptă aici, nu te mișca, dau fuga și-l aduc. Mi s-a făcut lehamite de lăudăroșia ta! Te cîntăresc și ne lămurim. Se îndreptă către ușă. Apoi adăugă: Asta, bineînțeles, numai dacă nu te temi c-am să aflu cît cîntărești cu adevărat...

— Nu mă tem de fel, îngînă el cu sfială.

Cînd Susie intră în casă, Sampson alergă în ogradă și se apucă să culeagă toate pietrele și pietricelele din jur. După ce pe cele mai mari le îndesă în buzunarele pantalonilor, porni să strîngă de zor prundiș mărunt, cu care își umplu celelalte buzunare. Văzînd că Susie încă nu s-a întors, își descheie șireturile, scoase pantofii și turnă nisip în ei... Cum auzi din casă pașii lui Susie, se

îndreptă și începu să tremure. Da, nici vorbă, nisipul și pietrele cu care își încărcase buzunarele nu acopereau cei zece funți lipsă. În ultimul moment, zărind o pietricică netedă, o ridică și o bagă în gură.

Susie apăru în cerdac cu decimalul și-l atîrnă de grindă. Apoi privi împrejur, căutîndu-l pe Sampson.

Cu cutia cea grea de carton sub braț, Sampson urcă treptele. Ajuns în cerdac, prinse cu brațul liber lațul ce atîrna de cîrligul decimalului.

— Lasă jos cutia! îi porunci Susie.

Se uită la Susie cu o privire rugătoare, dar după o clipă, citind pe fața ei că nu era chip s-o înduplece, puse jos cutia.

— Toată ziulica am arat ogorul de bumbac, din zori și pînă-n noapte, începu el. Știi, Susie, nu m-ar prinde mirarea să fi pierdut cîțiva funți.

— Vedem noi! îi tăie ea vorba. Hai, atîrnă-te!

Sampson își vîrî brațul în laț și, opintindu-se, reuși să se desprindă de pardoseală. În vreme ce, suspendat, aștepta să i se hotărască soarta, Susie se apropie și, apucînd greutatea, începu s-o mute de-a lungul brațului de oțel.

Dorind să urmărească operația de cîntărire, Sampson făcu mai multe încercări de a întoarce capul, dar din poziția neplăcută în care se afla îi fu cu neputință să vadă ce se petrece deasupra. În cele din urmă, se resemnă și rămase atîrnat într-un braț, rugîndu-se fără încetare.

Cînd, în sfîrșit, Susie se convinse că l-a cîntărit exact, de oboseală și tulburare, Sampson era

complet năuc. Nici nu mai știa pe ce lume se află cînd auzi glasul lui Susie, care-l poftea să pună picioarele jos.

Cum atinse podeaua, i se muiară genunchii și se trezi împleticindu-se prin cerdac. Ajuns în dreptul zidului, ca să nu se prăvălească, își înfipse unghiile în tăbliile de scîndură cu care era căptușit. De cînd îl poftise să pună picioarele jos, Susie nu spusese nici un singur cuvînt, și el numai putere să pună întrebări n-avea.

Deodată simți în jurul gîtului brațele lui Susie. O clipă mai tîrziu își dădu seama că se clatină și se prăbușește la pămînt.

Cînd își veni în fire, se trezi în brațele lui Susie, care, îngenuncheată lîngă el, îl strîngea cu putere la piept. Dădu să se desfacă din îmbrățișare și începu să răsufle greu. Pietricica pe care și-o vîrîse în gură dispăruse fără urmă. Nu știa dacă o scuipase sau dacă nu cumva o înghițise. Era cît se poate de îngrijorat.

— Sînt fericită, iubitule, fericită... îi șopti Susie. Numai că s-ar fi cuvenit, cred, de dragul meu, să te fi grăbit puțin, n-ar fi trebuit s-aștepți atîta amar de vreme!

— Cît am cîntărit, Susie? Spune-mi, te rog...

— Două sute cincisprezece funți în cap, iubitule! ciripi ea, beată de fericire, și doar adineauri mi-ai spus că aveai două sute zece... Iubitule!

Sampson închise ochii.

Cînd îi redeschise, Susie, cu mișcări înfrigurate, tocmai umbla să deschidă cutia. Reuși să desfacă nodul, ridică binișor capacul. Apoi scoase din cu-

tie fierul de călcat de zece funți, pe care i-l adusese Sampson în nădejdea că, cine știe, poate i-o merge, cînd s-o cîntări, să țină cutia sub braț.

— E cel mai frumos dar, iubitule, din cîte am primit în viața mea, murmură ea drăgăstos, mîngîind cu palma talpa netedă a fierului de călcat.

Și îl sorbi din ochi.

Pînă să mai spună ea ceva, o privi furiș, cu coada ochiului, chibzuind cum să se descotorosească mai degrabă de cei douăzeci și cinci de funți de pietre și nisip, ca nu cumva să-l prindă.

SOȚ ȘI SOȚIE

În lumina palidă a zorilor, urcau încet la deal, pe șosea, profilîndu-se ca niște umbre întîrziate ale nopții. Parcă nici nu se mișcau, dar picioarele lor stîrneau norișori de praf, ce se așterneau domol în urmă. Ridicau privirea la fiece pas, cercetînd zările, în așteptarea primelor raze roșietice ale răsăritului.

Femeia înainta cu buza de jos răsfrîntă înăuntru, înfigîndu-și dinții adînc în carne, la fiecare pas. Durerea era cumplită, dar numai săgetarea ei mai reușea s-o smucească din loc. Fără acest imbold, n-ar fi fost în stare să-și tîrască picioarele unul după altul și să străbată milă după milă. Din cînd în cînd gemea înăbușit, dar nu crîcnea.

— Să stăm să ne mai odihnim puțin, șuieră printre dinți Ring.

Femeia nu răspunse.

Continuară urcușul.

În vîrful dealului îi întîmpină soarele. Nu se ivise decît un pătrar, tăiat de dunga pustie a zării ca de lama unui cuțit. La picioarele lor se deschidea valea acoperită de o pînză de aburi, care se ridicau încetișor de pe ogoare. Ici-colo se zăreau case și gospodării, dar erau departe și abia se în-

trevedeau prin ceaţa dimineţii. Din hornul casei celei mai apropiate se înălţau rotocoale de fum.

Ruth îşi întoarse privirea spre bărbatul care o întovărăşea. Pe faţa-i vînătă, lumina roşiatică a soarelui adusese parcă un flux de sînge proaspăt. Ochii îi erau însă obosiţi şi lipsiţi de viaţă. Arăta ca şi cum abia s-ar mai fi ţinut pe picioare, de parcă ar fi fost gata-gata să-şi piardă echilibrul şi să se prăbuşească.

— Au să ne dea ceva de mîncare colo, la prima casă, spuse ea şi apoi aşteptă răspuns, dar zadarnic... Au să ne dea ceva, reluă ea, răspunzîndu-şi singură. Desigur, au să ne dea...

Între timp, discul roşu al soarelui se şi ridicase deasupra liniei orizontului. Norii cenuşii, lungi ca nişte şuviţe de fum, pluteau peste faţa lui. Apoi, iute, aproape la fel de iute precum răsărise, soarele se chirci, devenind cît un nasture, incandescent, orbitor, de la care trebuia să-ţi întorci privirea.

— Oricum, să-ncercăm... rosti Ruth.

Ring se uită lung la ea, în lumina transparentă a dimineţii. De la asfinţit nu-i mai văzuse faţa. Devenise încă şi mai lividă, iar obrajii, mai scofîlciţi decît în ajun.

Porni la vale fără a rosti un singur cuvînt. Fără a întoarce măcar o dată capul să vadă dacă-l urmează, începu să coboare pe şosea, şi la fiecare pas, după ce-şi tîra piciorul rămas în urmă, îl repezea înainte cu toată puterea pe celălalt. Altfel nu era chip să se urnească.

Femeia nu-l ajunse decît după ce dînsul se opri în faţa casei, privind rotocoalele de fum ce pluteau spre albastrul cerului.

— Mă duc eu să văd, îngînă ea. Şezi, Ring, şi te odihneşte.

Ring deschise gura să spună ceva, dar cuvintele i se opriră în gît. Privea casa cu pragul ei ros de vreme, cu perdeluţele încreţite atîrnînd la ferestre şi cu trîmbele de fum ce ţîşneau pe coş, şi văzînd toate astea, nu se mai simţi străin în ţară străină.

Ruth intră pe poartă, ocoli casa şi se opri în dreptul bucătăriei. Uitîndu-se îndărăt, îl văzu pe Ring, care tocmai intrase şi el în ogradă.

Cineva îi observa pe fereastră, de după perdea.

— Bate, o îndemnă Ring.

Cu degetele mîinii drepte porni să ciocănească în peretele de leaţuri, şi ciocăni pînă o durură încheieturile degetelor. Privi înapoi către Ring, şi el îi făcu un semn cu capul.

Peste o clipă uşa bucătăriei scîrţîi şi se întredeschise, iar în crăpătura ei se arătă capul gospodinei. Era o femeie de vîrstă mijlocie, negricioasă la faţă, avînd pe frunte o cicatrice adîncă, lungă, lăsată parcă de un ciob sărit dintr-un borcan de sticlă.

— Căraţi-vă de aici! se răsti femeia.

— Plecăm, plecăm îndată, răspunse Ruth pe loc. Voiam doar să întrebăm dacă n-aveţi puţintică mîncare, să ne daţi şi nouă... Un cartof, o bucăţică de pîine, sau orice altceva, dacă aveţi...

— Nu pricep ce căutați aici ? ! bombăni femeia. Nu pot să sufăr oamenii străini care dau buzna în curtea mea !

Dădu să-nchidă ușa, dar peste o clipă o crăpă din nou și scoase iar capul afară.

— Ție ți-oi da ceva de mîncare, spuse ea într-un tîrziu, bărbatului însă nu pot să-i dau nimic. Nici n-am de-ajuns pentru amîndoi.

Ruth se întoarse iute pe călcîie, și tocurile i se afundară în pămîntul nisipos din bătătură. Privi către Ring. Acesta încuviință din cap, energic.

Citise pe buzele ei cuvinte nerostite. Femeia schiță un gest de dezaprobare.

Ring făcu vreo cîțiva pași, apropiindu-se de ea.

— O să-ncercăm altundeva, șopti dînsa.

— Nu, spuse Ring. Intră și mănîncă. Eu am să încerc la casa următoare.

Ea mai șovăia însă, nu voia să intre în casă fără el. Gospodina mai deschise ușa oleacă și o aștepta să urce treptele.

Ring se așeză pe bancă, sub copac.

— Te-aștept aici cît intri să mănînci ceva, o îndemnă el din nou.

Ruth urcă încet treptele prispei și intră în casă. Înăuntru, gospodina îi făcu semn să se așeze pe un scaun lîngă masă, și Ruth se așeză.

Avea cartofi fierți din ajun, pe care-i încălzise, și cîteva pîinișoare reci. Le puse într-o farfurie dinaintea lui Ruth, apoi îi turnă o ceașcă de cafea fierbinte, pe care o împinse lîngă farfurie.

Ruth începu să mănînce de zor, sorbind iute o gură de cafea neagră și înfulecînd grăbită cartofii și pîinea, iar gospodina cea negricioasă la față se

postă în spatele ei, lîngă uşă, de unde putea să-l observe şi pe Ring.

Ruth reuşi de două ori să strecoare bucăţele de pîine în sîn, ba chiar izbuti să arunce o jumătate de cartof în buzunarul fustei. Gospodina, cît nu era cu ochii afară la Ring, o măsura pe Ruth cu priviri bănuitoare.

— Mergeţi departe? o întrebă ea.

— Da, răspunse Ruth.

— Aţi făcut cale lungă? o iscodi din nou.

— Da, răspunse Ruth.

— Bărbatul care te-nsoţeşte cine-i?

— Soţul meu.

Femeia se mai uită o dată afară, apoi îşi aţinti din nou privirile asupra lui Ruth, cercetînd-o în tăcere.

Ruth ar fi vrut să mai strecoare o jumătate de cartof în buzunarul fustei, dar gospodina n-o slăbea din ochi.

— Nu cred să-ţi fie soţ...

— Totuşi îmi este.

— Nu-mi prea vine a crede să-ţi fie soţ şi să te lase să baţi coclaurile cerşind o bucăţică de pîine, ca adineauri.

— A fost bolnav, îşi apără Ruth soţul întorcîndu-se cu faţa la stăpîna casei. A zăcut cinci săptămîni înainte de a porni la drum.

— Atunci de ce n-aţi rămas locului, să nu ajungeţi vagabonzi? Ce, nu e bun de nimic, sau cumva nu-i place să muncească?

Ruth se ridică în picioare lăsînd să-i cadă pîinişoara ce-o ţinea în mînă.

— Vă mulțumesc pentru gustare. Acum trebuie să plec.

— Ascultă sfatul meu, stărui gospodina, caută să te descotorosești de bărbatul ăsta. Dacă nu-i place să muncească, ai fi o proastă să...

— A avut slujbă, dar s-a îmbolnăvit de friguri.

— Fugi, nu te cred ! Aș jura că minți.

Ruth se îndreptă spre ușă, o deschise și ieși. Se opri o clipă pe prispă și se-ntoarse, s-o privească pe aceea care îi dăduse de mîncare.

— Dacă era bolnav la pat, așa cum ai spus, urmă gospodina, care ieșise în prag după dînsa, cin' l-a pus să plece așa haihui, fără să aibă o lețcaie să vă cumpărați de mîncare ?

Ruth n-avea de gînd să-i răspundă, dar, zărindu-l pe Ring pe bancă, sub copac, simți totuși nevoia să-i spună :

— N-am fi plecat la drum dacă nu mi-ar fi scris sora că ni s-a prăpădit copilașul. Cînd mi-a căzut la pat bărbatul, am trimis copilașul la soru-mea. Acuma ne ducem să vedem mormîntul fetiței noastre.

Coborî iute treptele și porni cu pași mari prin ogradă. Cînd ajunse la colțul casei, Ring se ridică și o urmă către șosea. Mergeau alături tăcuți, dar dînsa, neputîndu-se stăpîni, mai cătă o dată îndărăt spre casa din care, prin ușa crăpată, gospodina îi privea cum se depărtau.

După vreo sută de pași, femeia își deschise bluza, scoase bucățelele de pîine și i le întinse, iar el le luă, fără nici un cuvînt. Cînd sfîrși de mîncat pîinea, Ruth îi dădu și jumătatea de cartof. Mușcă

din el cu poftă, iar în vreme ce mesteca și înghițea de zor, îi vorbea din priviri.

Umblară așa mai bine de jumătate de ceas, fără ca vreunul dintre ei să deschidă gura. În cele din urmă Ruth spuse:

— O bătrînă nesuferită! De n-ar fi fost mîncarea m-aș fi ridicat și aș fi plecat îndată, fără să m-ating de nimic.

Ring nu răspunse multă vreme. Abia după ce ajunseră în fundul văii și începură să urce pe versantul opus, spuse:

— Poate că nu s-ar fi arătat așa nesuferită de-ar fi știut unde ne ducem...

Ruth făcu un efort să-și stăpînească lacrimile.

— Spune-mi, Ring, cît mai avem de mers?

— Vreo treizeci, patruzeci de mile.

— Crezi c-ajungem mîine?

Îi făcu semn că nu.

— Atunci poimîine?

— Nu știu.

— Dar dacă ne-ar duce cineva cu mașina, am ajunge încă în astă seară, nu-i așa? întrebă ea, nemaiputînd să-și stăpînească hohotele de plîns care-i zguduiau pieptul și-i înecau glasul.

— Da, răspunse el. Dac-am găsi pe cineva să ne ducă, am ajunge acolo și mai devreme.

Întoarse capul și căută înapoi pe șosea, dar șoseaua era pustie. După aceea privi jos în țărînă, numărînd mai întîi pașii ce-i făcea cu piciorul drept, și apoi pașii făcuți cu stîngul.

Cît e noaptea de lungă stătuse mierloiul pe coama casei şi umpluse cu trilurile lui văzduhul limpede şi rece, dar de cum se-arătase soarele, îşi şi luase zborul. Se aşternuse atunci o linişte tainică, nemărginită, precum tainice şi nemărginite erau ţinuturile acestea nisipoase, care se întindeau pînă departe în cele patru zări. Pe nisipul alb, la picioarele copacilor şi de-a lungul gardurilor, începuseră să se înfiripe iară umbrele destrămate în ajun, profilînd pe sol conturul coroanelor dantelate şi al scîndurilor necioplite, din care era îngheba gardul.

Soarele suia repede pe cer, săltîndu-se de parcă s-ar fi zorit să ajungă deasupra păduricii de pini, pentru ca de acolo să lumineze tot întinsul şesului, pînă la ţărmurile golfului.

În cameră pătrunsese lumina şi se făcuse călduţ. Cînd pasărea îşi luase zborul, Nellie se trezise şi pe urmă nu mai putuse adormi. Sta culcată pe o parte, cu capul pe braţ. Celălalt braţ îl ţinea pe pernă, îndoit în jurul capului. Pleoapele i se zbăteau nervos. Cîteodată rămîneau însă nemişcate şi un minut întreg, apoi reîncepeau să se zbată repede de cîte opt, nouă ori în şir. Abia stăpînindu-şi nerăbdarea, aştepta să se deştepte Vern.

Cînd se întîmpla să vină noaptea tîrziu, Vern nu obişnuia s-o trezească. În ajun îl aşteptase o bucată de vreme, dar, în cele din urmă, o biruise somnul şi aţipise înainte de întoarcerea lui.

Acum Vern dormea alături, cu capul pe pernă, iar pe faţa lui oacheşă se citeau truda şi osteneala. Nici în somn fruntea nu i se însenina, rămînînd totdeauna uşor încreţită la rădăcina nasului. În adînciturile ochilor, pielea îi era întunecată, mai întunecată decît pe tot restul feţei. Cu băgare de seamă, Nellie se trase lîngă el şi-l sărută pe obraz. Ar fi vrut să-i cuprindă capul cu amîndouă braţele, să-l strîngă la piept şi să-l acopere cu sărutări, lipindu-şi strîns obrazul de capul lui brun.

Din nou pleoapele începură să i se zbată.

— Vern, şopti ea, Vern...

El deschise ochii încetişor, apoi îi închise iute la loc.

— Vern, iubitule... murmură ea, şi inima prinse a-i zvîcni mai puternic.

Vern întoarse faţa spre dînsa şi, apropiindu-se, îşi vîrî capul între braţul şi pieptul ei. Apoi se suci şi se răsuci, pînă ce suflarea lui caldă ajunse să-i mîngîie ceafa.

— O, Vern... şopti ea.

Îi simţi sărutările pe ochi, pe obraz, pe frunte şi gură. Se mai dezmeticise puţin şi întinse mîinile s-o cuprindă, apoi se îmbrăţişară strîns.

— Spune, Vern, ce ţi-a zis? îl întrebă ea, în sfîrşit, nemaiputînd să se stăpînească. Spune-mi, ce ţi-a zis?

Deschise ochii şi o privi de astă dată treaz de-a binelea.

Citindu-i răspunsul pe față, îl întrebă:

— Cînd, Vern?

— Azi, rosti el închizînd ochii și cuibărindu-și din nou capul lîngă trupul ei fierbinte.

Auzindu-l, buzele-i fremătară o clipă. Nu mai fu chip să se stăpînească.

— Unde o să ne ducem, Vern? întrebă ea cu o curiozitate copilărească, așteptînd răspunsul cu ochii ațintiți asupra buzelor lui.

Vern clătină din cap, închise ochii și, lipindu-se de ea, își îngropă fața în sînul ei.

Rămaseră nemișcați o bucată de vreme. Între timp, soarele încălzise odaia. Deși venise toamna, afară era cald de parcă ar fi fost vară. De pe prichiciul mîncat de vreme al ferestrei începuseră să se ridice tremurînd unde de aer înfierbîntat. Părea că, pînă să se aștearnă iarna, aveau să mai fie zile călduroase.

— I-ai spus că...? începu Nellie, dar se opri și, coborîndu-și privirea pe fața lui Vern, reluă: I-ai spus de mine?

— Da.

— Și ce-a zis?

Vern nu-i răspunse. Își apăsa capul pe sînul ei și o strîngea tare, căutînd parcă să soarbă putere pentru a se ridica și a se ține pe picioare în mijlocul odăii sărace.

— Cum se poate, Vern? N-a zis nimic?

— N-a zis decît că n-are a face, sau cam așa ceva. Nu-mi amintesc vorbă cu vorbă ce-a zis, dar asta a vrut să spună.

— Și nu-i pasă de fel?

— Cred că nu, Nellie.

Nellie rămase împietrită. Fu scuturată de un fior, apoi simţi cum, fără voie, îi înţepeneşte tot corpul.

— Dar, Vern, ţie nu ţi-e totuna ce are să se întîmple cu mine, nu-i aşa?

— Dumnezeule, desigur că nu mi-e totuna! E singurul lucru care mă mai preocupă acum. Dacă ai păţi ceva...

Rămaseră îmbrăţişaţi un timp. Dar gîndurile, care nu mai aveau astîmpăr, îi dezmeticiră pe de-a-ntregul.

Nellie se sculă cea dintîi. Se îmbrăcă într-o clipită şi, pînă ca Vern să bage de seamă, ieşi din odaie. Sări atunci şi el din pat, se îmbrăcă repede şi dădu fuga la bucătărie, să aprindă focul. Acolo o găsi pe Nellie, care se apucase să cureţe cartofi.

Cît au luat gustarea de dimineaţă nu au prea vorbit. Trebuiau să se mute neapărat, trebuiau să se mute chiar în ziua aceea. Nu mai era nimic de făcut. Mobilierul nu le aparţinea, iar rufărie şi îmbrăcăminte aveau atît de puţină, încît nu era greu de dus.

În vreme ce Nellie spăla vasele, Vern adună boarfele. Nu-i mai rămînea decît să-şi strîngă într-o bocceluţă cămăşile şi o salopetă, să lege rochiţele lui Nellie într-alta şi s-o pornească.

La plecare, Nellie se opri în poartă şi mai privi o dată casa.

Fusese primul şi singurul cămin pe care-l împărţise cu Vern, dar nu-i părea rău că-l părăseşte. Casa era atît de şubredă, încît, fără îndoială, avea să se năruie curînd. Acoperişul era spart, o latură

a clădirii lunecase de pe temelie, iar prispa se surpase.

Vern aşteptă ca Nellie să se sature de privit. Cînd îşi întoarse faţa către el, ochii îi erau plini de lacrimi, dar după ce porni, nu se mai uită îndărăt nici măcar o dată. La vreo milă depărtare, după ce trecură de cotul ce-l făcea şoseaua, casa fu ascunsă vederii de păduricea de pini.

— Unde mergem, Vern? întrebă ea, privindu-l printre lacrimi.

— Trebuie să mergem pînă om ajunge la o casă, îi răspunse bărbatul. Era sigur că, la fel ca şi el, Nellie ştia că în acest ţinut al nisipului şi al pinilor fermele şi casele erau tare răzleţite, la distanţe de zece-cincisprezece mile una de alta. Totuşi îi spuse : Nu ştiu cît o să mai avem de umblat.

Înaintînd cu greu pe şoseaua nisipoasă, Nellie respira cu nesaţ parfumul florilor de cîmp întîrziate, care umplea văzduhul. Dar din pricina mulţimii de buruieni şi mărăcini, florile nu se vedeau nicăieri. De aceea se oprea des, căutînd după flori pe taluzul şanţului. Vern însă îşi vedea de drum, şi de fiecare dată Nellie alerga să-l ajungă, fără să fi găsit măcar o singură floare.

Trecuseră vreo trei ceasuri de la amiază cînd se opriră în dreptul unui pîrîiaş. Locul era plăcut şi umbros. Vern află îndată un colţişor potrivit pentru odihnă, îi pregăti lui Nellie un culcuş de ace de pin şi smulse de pe copaci un braţ de muşchi, ca să aibă pe ce-şi pune capul. Apoi îi ajută să se descalţe, ca să-şi mai răcorească tălpile, şi îi aduse de băut. Apa avea parcă ceva din gustul frunzelor şi ierburilor care smălţuiau albia pî-

rîiaşului şi era rece şi cristalină. Adormi de-ndată ce trase cîteva înghiţituri.

Tîrziu, aproape de asfinţit, Vern o trezi.

— Ai dormit vreo două-trei ceasuri. Ce zici, Nellie, te simţi în stare să mai faci o bucată de drum pînă se întunecă?

Nellie se înălţă în capul oaselor, se încălţă şi ieşi la şosea. De cum se ridică în picioare, simţi o ameţeală. Nu-i suflă însă nici un cuvînt lui Vern, fiindcă nu voia să-l neliniştească. Dar la fiecare pas o încerca un junghi. Uneori durerea era aproape insuportabilă. Îşi muşca buzele şi strîngea pumnii mai-mai să-şi frîngă degetele, dar mergea mai departe în urma lui Vern, ferindu-se de privirea lui.

După apusul soarelui, Nellie se opri şi se aşeză la marginea şoselei. I se păru că n-avea să se mai scoale niciodată, atît era de istovită. Pălise de durerea crîncenă care îi frămînta întreaga fiinţă şi simţea pe la încheieturi dureri de parcă i-ar fi sucit cineva braţele şi picioarele ca să i le smulgă din loc. Şi deodată leşină.

Cînd deschise ochii, Vern era în genunchi lîngă ea şi-i făcea vînt încetişor cu pălăria. Privi în sus în ochii lui şi schiţă un surîs.

— De ce nu mi-ai spus? o dojeni el. Nu ştiam că eşti aşa ostenită.

— N-am vrut să mă dau bătută, spuse ea. Dar m-a doborît, pare-mi-se.

Continuînd să-i facă vînt, Vern o privi lung.

— Crezi că s-ar putea întîmpla ceva înainte să ajungem la un adăpost? întrebă el, îngrijorat. Spune-mi, Nellie, ce crezi?

Nellie închise ochii și încercă să nu se gîndească. De dimineață, de cînd porniseră, nici o casă, nici o fermă pe tot drumul. Nu știa ce depărtare era pînă la oraș și nu îndrăznea să se gîndească nici cît mai aveau de mers pînă la prima casă. Îi era de-a dreptul frică să se gîndească.

— Parcă-mi spuseseși că mai ai două săptămîni... Nu mi-ai spus tu așa, Nellie?

— Așa socotisem, îngînă ea, dar vezi, acum, după ce am umblat așa toată ziulica, pare că-i altfel...

Vern scăpă din mînă pălăria. Uluit, privi jur împrejur. Nu știa cu ce să-nceapă, dar simțea că trebuia să facă ceva pentru Nellie, și asta neîntîrziat.

— Nu pot sta cu brațele încrucișate, mormăi el, trebuie neapărat să fac ceva.

O ridică și, cu ea în brațe, trecu de cealaltă parte a șoselei. Găsi aici un loc potrivit lîngă tulpina unui pin și o puse jos binișor. Desfăcu apoi boccelele și-i așeză niște zdrențe sub cap, iar altele i le întinse peste picioare.

Soarele scăpătase de mult și începuse să se lase întunericul. Vern era la grea cumpănă. N-ar fi vrut s-o lase singură, acolo, în pădure. Dar își dădea seama că trebuia negreșit să-i aducă ajutor.

— Vern... bolborosi ea, întinzîndu-i mîna.

Îi apucă mîna și o strînse într-a lui. Apoi începu să-i mîngîie degetele și încheietura mîinii.

— Ce e, Nellie?

— Mă tem c-o să se întîmple... o să se întîmple... o să se întîmple chiar acum, șopti femeia cu glas stins, închizînd ochii în timp ce rostea aceste cuvinte.

Îngenunche lîngă ea şi, privind-o cu luare-aminte, bägă de seamă că buzele-i erau vinete şi faţa-i devenise lividă, nemaipomenit de lividă. Subit, sub ochii lui, se chirci toată şi o surprinse muşcîndu-şi buzele, ca să nu urle de durere.

Vern sări în picioare şi alergă pînă la marginea şoselei, iar de acolo privi în susul şi în josul ei. Se făcuse însă beznă şi era cu neputinţă să deslueascä dacă primprejur nu se aflau ogoare sau locuri desţelenite, care să vestească vecinătatea unor aşezări omeneşti. Nicăieri, nici un semn de viaţă, nici o lumină. Fugi îndărăt la Nellie.

— Ţi-e mai bine? întrebă el.

— Dac-aş putea să dorm, răspunse ea, cred că m-aş linişti pentru o bucată de vreme.

Se aşeză jos lîngă dînsa şi o cuprinse în braţe.

— De-aş şti că nu ţi-e frică, aş lua-o înainte pe şosea, pînă la prima casă, şi aş găsi o maşină sau altceva cu care să te duc de aici. Nu te pot lăsa aici, să zaci toată noaptea pe pămîntul gol.

— Dar s-ar putea să vii tîrziu... prea tîrziu! izbucni ea înspăimîntată.

— Am să mă grăbesc cît pot, o linişti el. Alerg într-un suflet pînă dau de cineva.

— Dacă te întorci pînă în două-trei ceasuri, spuse ea, cred că rezist. Mai mult nu cred să pot îndura...

Vern se ridică.

— Atunci mă duc, îi spuse.

O porni pe şosea înainte, în goana mare. Alergînd, îşi aminti cum se rugase de proprietarul fermei să-l mai îngăduie cîtva timp în casă, pen-

tru ca Nellie să nu fie silită să bată drumurile în starea în care se afla. După ce el îi explicase în ce stare era Nellie, proprietarul se mulţumise să clatine din cap, neînduplecat. N-ar mai fi avut nici un rost să stăruie. Era hotărît să-l alunge, şi el nu se putea împotrivi. Ştia sigur că i se cuveneau ceva bani, fie numai şi cîţiva dolari, pentru bucatele recoltate acum în toamnă, dar era convins că ar fi fost zadarnic să-i ceară. Se întorsese deci acasă noaptea trecută convins că nu aveau nici o ieşire: trebuiau să plece. Deodată se împiedică şi se rostogoli pe şosea.

După ce se ridică, zări o luminiţă drept în faţa lui. Nu era decît o rază ce se strecura printr-o ferestruică astupată cu scînduri. Da, o casă, o casă locuită! Alergă cît putu de iute într-acolo.

Cînd ajunse în dreptul casei, un dulău începu să latre. Fără să-l ia în seamă, Vern se năpusti pe prispă şi începu să bată cu pumnii în uşă, strigînd:

— Deschideţi! Deschideţi!

Dinăuntru se auzi un strigăt şi apoi zgomot de scaune răsturnate. Dulăul se repezi să-l muşte. Încercă să alunge cîinele, dar acesta era la fel de dîrz ca şi el şi se întoarse asupra lui cu furie îndoită. În cele din urmă, Vern reuşi să forţeze uşa, sfărîmînd ivărul.

Negrii se ascunseseră care pe unde apucaseră. Li se zăreau picioarele şi capetele de sub pat, pe după scrin şi sub masă.

— Nu vă temeţi de mine, le spuse Vern, străduindu-se să vorbească domol. Am venit după ajutor. Nevestei i s-a făcut rău pe şosea. Trebuie

neapărat să-i găsesc adăpost undeva. Zace pe pămîntul gol.

Cel mai în vîrstă dintre cei de faţă, capul familiei, un negru cu părul cărunt, care părea să aibă vreo cincizeci de ani, ieşi de sub pat tîrîndu-se pe brînci.

— Vă ajut eu, *boss*[1]. N-am înţeles ce doriţi cînd v-am auzit strigînd aşa tare. D-aia n-am deschis să vă dăm drumul înăuntru.

— Ai vreo căruţă, ceva? întrebă Vern.

— Avem o cotigă, răspunse negrul. Băieţi, George, Pete, daţi fuga şi puneţi catîrul la cotigă! Daţi fuga!

Doi flăcăi negri ieşiră din ascunzătorile lor şi dădură buzna afară pe uşa din dos.

— O s-avem nevoie de o saltea, sau de ceva aşternut, pe care s-o putem culca, spuse Vern.

Negresa trase păturile de pe pat, iar Vern luă salteaua în braţe şi ieşi cu ea pe uşa din faţă, îndreptîndu-se spre şosea. În aşteptarea cotigii, Vern se plimba încoace şi încolo, căutînd să se convingă că Nellie avea să scape cu bine.

Cînd au ieşit flăcăii cu cotiga, s-au urcat cu toţii în ea şi au mînat la vale pe şosea, zorind catîrul la trap. În mai puţin de o jumătate de ceas, ajunseră la locul unde o lăsase pe Nellie. Abia atunci îşi dădu Vern seama că lipsise trei ceasuri încheiate, sau chiar mai bine de trei ceasuri.

---

[1] Regulile de etichetă impuse populaţiei de culoare din S.U.A. de rasiştii din Sud cer ca, ori de cîte ori se adresează unui alb, negrii să folosească termeni de reverenţă ca: *boss* = stăpîn; *white boss* = stăpîne alb; *captain* = căpitane etc.

Strigînd-o pe Nellie, Vern sări din cotigă. Nici un răspuns. Urcă în goană taluzul și se lăsă în genunchi lîngă ea.

— Nellie! strigă el, zgîlțîind-o. Trezește-te, Nellie! Auzi, Nellie? Sînt eu, Vern!

Dar zadarnic. Nici un răspuns. Se aplecă și, lipindu-și fața de obrajii ei, simți că erau reci. Îi puse mîna pe frunte. Tot rece. Căută pe dibuite încheieturile mîinilor și, în timp ce degetele-i căutau pulsul, își lipi urechea de pieptul ei.

În cele din urmă, negrul cel bătrîn izbuti să-l ridice și să-l tragă îndărăt. Un timp nu-și mai dădu seama de nimic. Nu mai știa nici unde se află, nici ce se întîmplase. Parcă-și pierduse complet memoria.

Negrul îi spunea ceva, dar Vern nu pricepea nici un cuvînt. Înțelegea că se petrecuse ceva, că obrajii și mîinile lui Nellie erau înghețate, că nu-i mai auzea bătăile inimii. De fapt înțelegea, dar nu voia să creadă că ar fi adevărat.

Se prăvăli la pămînt și-și îngropă fața în covorul de ace de pin și rîcîi cu unghiile pămîntul reavăn. Auzea glasuri deasupra capului, auzea și cuvintele ce se rosteau, dar totul era lipsit de orice înțeles. Nu acum, ci mai tîrziu, după oarecare vreme, trebuia să ceară lămuriri, da, trebuia să întrebe ce se întîmplase cu Nellie și cu copilul. Își dădea însă bine seama că avea să treacă multă vreme pînă să poată pune asemenea întrebări. Trebuia să treacă vreme, multă vreme, mai înainte ca vorbele să aibă iarăși un înțeles.

BĂTRÎNICA LUI JOE CRADDOCK

Julia Craddock împlinise treizeci şi cinci de ani şi niciodată în viaţa ei nu fusese frumoasă, niciodată nu fusese atrăgătoare. Lăsase în urmă treizeci şi cinci de ani — dimineaţa şi amiaza vieţii — fără să fi avut parte de frumuseţe sau de drăgălăşenie. Şi se urîţise cu trecerea vremii. După cincisprezece ani lîngă maşina de gătit şi peste albia de rufe, trupul i se împietrise, rămăsese numai muşchi şi oase. Părul îi era aspru, aţos, îmbîcsit. De atîta canon, ajunsese zbîrcită la faţă şi slută, iar sînii îi spînzurau pe piept blegi şi moi, ca nişte desagi atîrnaţi la oblînc. Nici un bărbat nu văzuse în Julia altceva decît o făptură dezgustătoare, care aducea a femeie. Nici chiar soţul ei, Joe. Nu-i spusese niciodată altfel decît „Bătrînica".

Şi acum Julia murise.

Pentru ea moartea însemnase o despăgubire. Despăgubire pentru sluţenia chipului şi urîţenia trupului, pentru traiul ei chinuit. Viaţa-i toată, de la început pînă la sfîrşit, fusese o caznă — unsprezece copii, paisprezece vaci şi o curte de găini de îngrijit. Şi, pe deasupra, opt rîmători, care puteau îngrozitor. De mai bine de zece ani

Julia nu ieșise nici o singură dată din ogradă. Muncă, muncă și iar muncă, de dimineața de la patru și pînă seara la nouă; fără o zi de odihnă, fără să meargă o dată măcar la oraș, fără a avea vreme să facă o baie ca lumea. Joe muncea și el din zori și pînă-n noapte. De pe urma trudei lui nu se alegea decît cu dureri de șale, cu amărăciuni și sărăcie. Cu cît muncea mai aprig, cu atît mai adînc se afunda în lipsuri și nevoi. Cînd toamna se întîmpla o dată să recolteze douăzeci de baloturi de bumbac, atunci prețul bumbacului se prăbușea, pînă ce banii luați pe recoltă abia îi ajungeau să plătească îngrășămintele, de multe ori nici chiar atîta. Iar cînd prețul bumbacului urca la treizeci de cenți livra[1], n-avea bumbac fie pentru că plouase prea mult, fie pentru că timpul fusese secetos. Așa stînd lucrurile, oameni ca Joe și Julia n-aveau de ce dori să trăiască ani îndelungați.

Acum Julia murise. Nu fusese frumoasă niciodată și nici nu-și închipuise vreodată c-ar fi. Nu-mbrăcase niciodată rufărie de mătase, nu-și dăduse nicicînd cu pudră pe față sau cu ruj și nu izbutise niciodată să-și scobească tot jegul de sub unghii.

Antreprenorul de pompe funebre trimise să ridice moarta. A doua zi dimineața o aduse îndărăt dichisită, în vederea înmormîntării ce urma

[1] Măsură de greutate, folosită în țările anglo-saxone, egală cu 0,453 kg.

să aibă loc după-amiază în cimitirul de lîngă izlazul unde îşi ţineau metodiştii[1] adunările.

Dar ce moartă a adus!

O bucată de vreme lui Joe nu-i veni a crede c-ar fi fost Julia. Găsind însă fotografia ce i-o dăruise cu cîteva săptămîni înainte de cununie, se încredinţă că totuşi era ea. Arăta cum arătase ca fată.

O scăldaseră, şi îi spălaseră părul cu şampon. Mîinile, cu unghii curate şi lăcuite, erau albe; pe obrajii frumos machiaţi cu fard şi pudră, pielea îi sta întinsă, iar faţa nu mai părea de loc scofîlcită, căci îi îndopaseră gura cu vată. Pentru prima oară Julia era frumoasă. Joe nici nu-şi putea lua ochii de la ea. Şezu nemişcat lîngă sicriu toată dimineaţa, lăcrimînd, fascinat de frumuseţea ei. Era înveşmîntată numai în mătase — ciorapi şi cămaşă de mătase, şi deasupra o rochie de mătase bleumarin, cu mînecuţe scurte şi decoltată la gît. Antreprenorul de pompe funebre izbutise s-o facă s-arate tînără şi frumoasă.

Frumoasă cum era, au înmormîntat-o în după-amiaza aceea în cimitirul vecin cu izlazul unde se ţineau adunările metodiştilor. În ultimul moment, Joe a rugat să se amîne înmormîntarea pentru a doua zi, antreprenorul însă nici n-a vrut s-audă. De altfel, nu pricepuse de ce dorea Joe asta.

[1] Membrii unei secte creştine, care obişnuiesc să organizeze periodic adunări în aer liber, la care ascultă predici şi cîntă imnuri religioase.

Copiii Juliei, cu excepția primilor doi, rămăseseră nedumeriți, nu puteau înțelege ce se întîmplase cu măicuța lor. Și au trecut mulți ani pînă să se convingă că într-adevăr cadavrul adus de antreprenorul de pompe funebre fusese cadavrul măicuței lor, Julia.

— Dar femeia din coșciug era o doamnă frumoasă, ziceau ei.

— Păi da, le răspundea Joe, măicuța voastră, Julia, a fost o doamnă cît se poate de frumoasă.

După care se ducea la scrin, scotea fotografia și le-o arăta.

UN CUȚIT, SĂ TAI MĂLAIUL...

Împuns de lumina soarelui, deschise ochii. Prin ferestruica fără perdele — simplă bortă de patru picioare[1] pe patru în zidul casei și care, pe vreme de furtună, putea fi astupată cu un capac de lemn — Roy îl văzu ivindu-se ca o roată de foc de după creasta movilei de nisip, cam la jumătate de milă depărtare. În spatele lui, în cealaltă încăpere, o auzea pe Nora trebăluind la mașina de gătit.

Aerul dimineții era umed și rece. O pînză subțire de brumă se așternuse peste lucrurile din odaie, chiar și plapuma era pe alocuri jilavă, ba chiar udă.

— Te-ai trezit? întrebă de dincolo Nora, cu glasul ei catifelat de fetișcană.

— Aproape, îi răspunse Roy și ciuli urechea, așteptînd s-audă apropiindu-se lipăitul picioarelor ei desculțe. Soarele-i numai văpăi azi, parc-ar vrea să pîrjolească lumea întreagă! Uită-te pe fereastră, să vezi...

Venind din bucătărie, se opri lîngă patul hodorogit, rezemîndu-se cu brațul pe tăblia de fier de la cap: o arătare palidă și plăpîndă în bătaia

[1] Piciorul — măsură de lungime, folosită în țările anglo-saxone, egală cu 30,48 cm.

primelor raze. În fundul ochilor ce-l priveau grav, Roy descoperi pîlpîirea focului care şi acum, după doi ani, mai mocnea în sufletul ei.

— Nimic pe lume nu trezeşte lucrurile din amorţire cu mai multă putere decît soarele, zise Roy, fără a i se uita în ochi, dar şi fără a privi în lături. De fiece dată cînd îl văd înălţîndu-se ca adineauri — ca o lume în flăcări — simt o înfiorare în străfundurile fiinţei.

Ochii ei priviră în gol, aşa cum privise şi el înainte, adînciţi parcă în propria lor fixitate.

— Nu mai avem slănină, îl înştiinţă ea cu buze ce tremurau uşor, imperceptibil. O să mîncăm mălaiul gol, n-avem încotro.

Roy tăcu. Din nou îşi aţinti privirile asupra soarelui, care arunca văpăi ca o clădire mistuită de flăcări în miez de noapte. Globul incandescent depăşise creasta movilei de nisip şi se ridica tot mai sus, deasupra vîrfurilor jigărite ale brazilor răzleţi şi ale stejărişului.

Nici nu simţi că Nora ieşise din odaie. Băgă de seamă că plecase abia după ce auzi lipăitul uşor al tălpilor ei goale pe pardoseala încăperii din spatele lui.

— Poate se-ndură *mister* Gene şi ne dă o bucăţică de slănină, zise el ridicînd glasul ca să fie auzit. Ştiu că săptămîna abia a început, dar ai două zile întregi lucrate. S-ar cuveni să se-ndure şi să ne dea şi nouă o bucăţică...

O auzi ieşind şi ducîndu-se la fîntînă după o găleată de apă proaspătă. Zadarnic aşteptă la întoarcere să primească un răspuns. Nora deschise acum uşiţa cuptorului, să vadă dacă se rumeneşte

mălaiul. Apoi închise la loc ușița și ieși pe cerdacul dinapoia casei, să arunce zoile.

Peste un timp, intră în odaie cu mălaiul fierbinte și cu ulcica de cafea, pe care le puse jos, pe podea, lîngă pat. Apoi se așeză alături de el și-i turnă cafea în ceașcă.

Dacă-i dădea ceașca în mînă, Roy o putea ține și, aplecînd cîte puțin capul, reușea apoi, cînd poftea, să soarbă din ea. Nora însă stătea totdeauna lîngă el, veghind să nu răstoarne ceașca. Ar fi putut mînca singur și mălaiul, cu condiția să i-l dea în mînă și apoi să-i așeze mîna pe piept, căci izbutea s-aplece capul atît cît să poată mușca din turtă. Nora se așeza însă totdeauna lîngă el, gata să-l ajute, și nu se putea opri să nu-i dea din cînd în cînd cîte o bucățică chiar cu mîna ei.

Ea isprăvise de mîncat și se gătea de plecare. Îi mai turnase o ceașcă de cafea, și acum ieșise pe cerdacul din dos, să se pieptene încă o dată.

— Cîte zile mai aveți de prășit la bumbacul lui *mister* Gene? o întrebă Roy.

— Trei sau patru, poate. Dintre zilierii negri, doi au lipsit ieri de la lucru. Dacă lipsesc și azi, ne mai trebuie patru zile, ca să terminăm prașila.

— Atunci o să ai de primit pe șase zile, nu-i așa, Nora? întrebă el. Cînd îl vezi pe *mister* Gene, spune-i că nu mai avem slănină. Spune-i că-l rugăm să ne dea și nouă o bucată nu prea mare, cam vreo doi funți.

Ea nu-i răspunse îndată. Se-ntoarse în bucătărie, și apoi, intrînd în odaie, îl întrebă:

— Și dacă n-o vrea să ne dea?

— Măcar atîta lucru s-ar cuveni să facă *mister* Gene pentru noi, răspunse Roy.

Nici n-a băgat de seamă cînd a plecat Nora. Închisese ochii o clipă, şi cînd îi redeschise, nu mai era. „Şi-o fi închipuit c-am aţipit puţin, îşi zise el, şi a ieşit la praşilă tiptil, să nu mă trezească."

Acum se deşteptase de-a binelea. Privi din nou pe fereastră, dar soarele se înălţase, aşa că nu-l mai vedea.

Iar avea înaintea lui o zi întreagă. Ţintuit pe spate, trebuia să stea locului pînă la asfinţit, fără a fi în stare să mişte nici braţele, nici picioarele. Doar capul putea să-l aducă puţin înainte, căci gîtul nu-i era înţepenit, cum îi erau înţepenite braţele şi picioarele. Nu se putea însă urni din pat. Zăcea de opt luni de zile, şi în tot acest timp nu părăsise patul decît de cîteva ori, atunci cînd Nora, mai tîrîndu-l, mai cărîndu-l prin odaie, îl scosese în cerdac.

Într-adevăr, erau numai opt luni, nu opt ani, cum i se părea lui, din ziua în care, pe cînd ajuta, împreună cu un salahor negru, la căratul bumbacului egrenat în hambarul de lîngă grajd, se prăvălise balotul peste el. Nimeni nu se încumetase să-şi dea cu părerea cine era vinovat că balotul de bumbac căzuse din camion şi nimerise peste el, trîntindu-l la pămînt. Nici Roy nu ştia a cui era vina. Poate să fi fost doar o întîmplare, sau poate, cine ştie, unul dintre descărcători dăduse brînci balotului, să vadă ce mutră avea să facă Roy. Oricum, fapt e că nu băgase de seamă decît prea tîrziu că balotul se rostogoleşte peste

el şi nu s-a mai putut feri. Iar după ce l-a izbit în plin, doborîndu-l, i-a căzut în spinare. De atunci nu mai putuse mişca nici braţele, nici picioarele. *Mister* Gene declarase ritos că nu era nimic de făcut, la mijloc fiind mîna lui Dumnezeu. Şi, de atunci încoace, *mister* Gene repetase de nenumărate ori că nu avea nici o posibilitate să-l ajute.

Un timp, *mister* Gene a umblat să-l izgonească de pe moşie. I-a spus că îi este cu neputinţă să-l ţină mai departe, avînd nevoie de casă, s-o dea noului dijmaş[1] care urma să-i ia locul. Roy şi Nora îi răspunseră că n-au unde să se ducă şi că, de vreme ce Roy ajunsese olog lucrînd pe moşie, s-ar cuveni să-i lase să stea pe loc. În cele din urmă, *mister* Gene se înduplecase să-i lase mai departe în casă, punîndu-i însă în vedere Norei că va trebui să-i muncească pentru acoperirea chiriei, precum şi a raţiilor de pîine, carne şi cafea. Şi acum Nora muncea la cîmp cot la cot cu negrii, spetindu-se să facă faţă cu slabele ei puteri.

Roy încerca mereu să se ridice. Doctorul care-l examinase o dată, scurt timp după accident, îi

[1] Mici arendaşi — îndeosebi negri, indieni, mexicani, portoricani — care cultivă cu unelte de producţie proprii mici parcele de pămînt pe plantaţiile din sudul S.U.A. în condiţii ce amintesc metodele de exploatare feudal-iobăgiste. Deşi, formal, nu sînt obligaţi să plătească drept arendă decît „din trei una", adică o treime din recoltă, în practică, proprietarii le iau mai mult, dijmaşii fiind înglodaţi într-o reţea de datorii pentru produse alimentare etc., acordate pe credit de proprietari, care i condamnă la robie. În 1952 dijmaşii reprezentau 35,5% din totalul fermierilor din sudul S.U.A.

spusese că niciodată n-avea să mai poată umbla, nici munci și că era sortit să rămînă țintuit pe spate cîte zile va mai trăi.

Ce s-ar fi ales de el de n-ar fi fost Nora, Roy nu știa. N-avea pe nimeni altul care să-l îngrijească. Erau căsătoriți de doi ani. Cînd s-au cununat și s-a mutat la el, abia împlinise cincisprezece ani, și nici acum, la șaptesprezece, nu era încă împlinită. Tot avea ceva de fetișcană.

Uneori, dijmașii negri, care ocupau cocioabele din vale, se abăteau să schimbe o vorbă cu el, și cei mai mulți, cînd aveau un cît de mic prisos, îi aduceau poame și verdețuri de prin grădinile lor. În zilele ploioase și cîteodată duminicile, intra să-l vadă Ernest Mann, care locuia cu soția și copiii în cea mai apropiată dintre cocioabele hărăzite dijmașilor negri, și stăteau oleacă de vorbă. Ernest îi istorisea tot ce se întîmpla pe moșie, și asta lui Roy îi făcea plăcere, căci erau multe pe care Nora nu le afla niciodată.

Pe Roy îl neliniștea viitorul, soarta ce-i aștepta. Îl chinuia gîndul că *mister* Gene ar putea să-i zvîrle pe drumuri în orice moment. Știa că, mai devreme sau mai tîrziu, așa se va întîmpla. N-avea însă habar ce-or să se facă atunci cînd temerea lui se va împlini. Nici acolo / Norei nu-i era ușor să cîștige cît le trebuia amîndurora; dac-aveau să se mute, nu prea vedea ce loc ar putea găsi să agonisească atît cît să le ajungă pentru chirie și coșniță și, din an în paște, să-și mai poată cumpăra ceva îmbrăcăminte! Grija asta nu-i dădea pace nici o clipă; dar zadarnic

se frămînta, nu reușea să găsească nici o dezlegare. În mai multe rînduri îi spusese Norei să-l lase și să plece, fiindcă nu vrea ca dînsa să-și piardă sănătatea pentru a-l întreține pe el. Nora nici nu voia s-audă de una ca asta și i-o retezase scurt, de fiecare dată.

Roy își dădea seama că nu putea face mare lucru. De la viață n-avea cine știe ce de așteptat; singurul bun ce-i rămăsese era dragostea lui pentru Nora, și a Norei pentru el.

După atîta amar de vreme de cînd era țintuit în pat, se deprinsese să prevadă, cu o aproximație de un sfert de ceas, întoarcerea Norei de la cîmp. Urmărea razele soarelui, care se strecurau piezișprin ferestruică, cum ai urmări acele unui ceasornic.

Nora urcă treptele cerdacului din față, în vreme ce el privea țintă la canaturile ușii. O așteptase să se-ntoarcă din clipă în clipă. Cînd a văzut-o, i-a părut mai istovită și mai amărîtă ca niciodată. Te prindea mila s-o vezi întorcîndu-se seara acasă în halul ăsta. Se simți ca unul care, cu biciul în mînă, silește o fetișcană de șaptesprezece ani să îndeplinească, sub dogoarea soarelui, cîte zece și cîte unsprezece ore pe zi, o trudă care cerea brațe și putere de bărbat.

— Tu ești, Nora? întrebă el, căutînd s-o vadă mai deslușit.

— Da, Roy, veni răspunsul.

Nora intră în odaie și se așeză lîngă el pe pat. Ciorapii cei vechi — pe care-i îmbrăca pe mîini

ca să le apere de razele soarelui şi de coada sapei, ca să nu-i facă băşici în palme — erau ferfeniţă. Îi trase încet de pe mîini şi-i aruncă pe duşumea, la picioare.

— Te-ai simţit mai bine azi, Roy? întrebă ea. Colţurile gurii se ridicară puţin, schiţînd un zîmbet, dar fiind prea ostenită, zîmbetul nu reuşi să înainteze mai departe şi să i se-ntindă pe întreg obrazul. Acum cum te simţi?

Roy îi zîmbi şi, întinzînd gîtul, întoarse capul, apropiindu-l de al ei cît putu mai mult. Ea se înclină puţin şi îşi puse buzele pe buzele lui, care aşteptau s-o sărute. Ochii i se închiseră încetişor sub sărutul lui pătimaş. Rămase apoi nemişcată o bună bucată de vreme.

— I-ai cerut lui *mister* Gene o bucată de slănină? întrebă el după un răstimp.

Nora încuviinţă cu o clătinare a capului.

— Şi n-a vrut să-ţi dea?

Clătină iar din cap, în semn că o refuzase.

— Da de ce?

— A zis că trebuie s-aşteptăm pînă sîmbătă, pentru că de dat înainte nu dă nimic. Şi-a mai zis că trebuie să ne gospodărim aşa, ca să ne ajungă ce ne dă el o dată pe săptămînă.

Roy simţi cum i se încordează toate fibrele voinţei într-un efort disperat de a-şi urni din loc trupul fără viaţă. Avea senzaţia că braţele şi picioarele îi erau ferecate. Iar cînd strîngea pumnii, parcă simţea că-l croieşte cineva, peste creştet şi în obraz, cu lanţuri grele de fier.

— Să zică el ce-o zice, asta-i o nedreptate strigătoare la cer! izbucni Roy cu glas tare. Mun-

ceşti la el cu ziua ca toţi ceilalţi şi se cuvine ca, pe lîngă casă, să-ţi dea mîncare îndestulătoare.

Nora se aruncă la pieptul lui şi-l îmbrăţişă strîns. Roy simţi, lipit de pieptul său, pieptul ei zguduit de sughiţuri, dar nu auzi nici un sunet. Închise ochii şi chibzui ce ar putea să facă. Gîndul că e ţintuit locului şi nu poate pune capăt zbuciumului ei îl scotea din minţi.

Cîteva clipe mai tîrziu Nora reuşi să se stăpînească şi înălţă capul.

— Mă duc să pun mălaiul la cuptor şi să fac cafeaua, îi zise ea apoi. Se ridicase în picioare, dar continua să-l mîngîie pe obraz. Mă duc iute să gătesc ceva, ca să mîncăm, Roy.

O lăsă să se depărteze, fără a spune nici un cuvînt. Auzea acum lipăitul picioarelor ei goale pe pardoseala bucătăriei şi simţea cum la fiecare pas şubredul lor adăpost se clatină şi se cutremură.

Se întunecase de-a binelea. Amurgul parcă se pripise, căci durase doar cîteva clipe.

Auzi pe cineva ciocănind în cerdac.

— Cine-i acolo? strigă Roy, privind spre uşă.

— Ernest.

— Poftim, intră, Ernest.

Din pricina întunericului, Roy reuşi să-l distingă pe negru abia cînd trecu pragul. După ce intră, se aşeză pe podea, rezemîndu-se de perete.

— Azi ce-ai făcut, Ernest? începu Roy să-l descoasă.

— Ce să fac, am prăşit şi am cîrnit şi eu bumbacul, ca toată lumea, zise Ernest.

— Mai aveţi mult?

— Ogorul ăsta-l dăm gata pînă vineri seara, sau sîmbătă la prînz.

— Aşa mi-a spus şi Nora, zise Roy.

Un timp rămaseră tăcuţi şi unul şi altul. Apoi Ernest mişcă picioarele pe podea, dar fără să se ridice.

— Am auzit-o, zise Ernest, pe *miss* Nora cînd i-a cerut o bucată de slănină *boss*-ului. M-a fript la inimă, zău!

— *Mister* Gene însă nu s-a îndurat să ne dea nici o bucăţică, zise Roy. I-a spus Norei s-aşteptăm pînă sîmbătă.

— Ştiu. Am fost de faţă şi-am auzit. De cînd sînt n-am simţit o asemenea sete să fac ceva... Parcă m-a apucat un soi de turbare!

Se auzi uşiţa cuptorului şi zgomotul tăviţei cu mălai pe care Nora o împingea înăuntru.

— Ştiţi, cred că *boss*-ul merge în fiece duminică dimineaţa devale, la biserica din Swift Creek. Ştiţi, nu-i aşa? reluă Ernest.

— L-am văzut acolo din cînd în cînd. Înainte de nenorocire...

— S-aude că altul ca el nu mai e în parohie. Zic oamenii că vorbeşte mai tare, rosteşte rugăciunile mai apăsat şi cîntă mai cu foc decît toţi ceilalţi, şi biserica răsună cînd îşi aruncă obolul în cutia pentru ofrande.

— Aşa l-am apucat şi eu, zise Roy. Face mare caz de biserică. Totdeauna a fost evlavios. În-

tr-un rînd mi-a zis c-am să ajung în iad negreşit, fiindcă nu merg regulat la biserică, aşa cum face el.

Din nou Ernest îşi mişcă picioarele pe podea.

— Face pe bisericosul, n-am ce spune, dar de dat o bucăţică de slănină oamenilor care-i muncesc pămîntul nu se-ndură să le dea decît sîmbătă după-amiază.

Roy rămase pe gînduri. Îl chinuia foamea, o foame cumplită. Adulmeca aroma cafelei, care începuse să fiarbă; o auzise şi pe Nora trăgînd din cuptor tava cu mălai fierbinte, dar poftea atît de tare o bucăţică de carne, încît, de-ar fi fost mai îndrăzneţ, n-ar fi şovăit nici o clipă să-şi taie din pulpa picioarelor lui ologite o bucată pentru friptură. Era întîia oară că-i dădea în minte să facă una ca asta, şi acum se-ntreba ce i s-ar întîmpla dacă ar trece la fapte. Nu credea că l-ar durea. Doar de opt luni mîinile şi picioarele îi erau cu desăvîrşire amorţite. Cît despre sînge, dacă mai avea sînge în vine, putea să-l oprească legînd strîns o cîrpă în jurul piciorului. Se întrebă apoi ce-o să facă Nora: de va refuza să guste, îi va fi cu neputinţă să mănînce singur. Dar n-avea nici un zor să-i spună de unde făcuse rost de carne. O să-şi închipuie, poate, că i-a adus-o Ernest, sau vreun altul dintre dijmaşii negri. Închipuirea-i zbura, bătînd din aripi ca o pasăre speriată. Foamea îl chinuia, dar ştia că, după zile de muncă trudnică la cîmp, la rînd cu bărbaţii, Nora era, fără îndoială, mai

flămîndă decît el. De-ar fi în stare, cel puţin, pe ea s-o hrănească, ar putea să zacă liniştit, zile în şir, fără să se mai frămînte necontenit ce să facă şi fără să se mai simtă cu braţele şi picioarele ferecate.

Firul gîndurilor îi fu rupt de glasul lui Ernest. Ascultă cu o ureche.

— Voi, albii, îi spuneţi *mister* Gene, zise Ernest, dar ştiţi cumva cum îi spun eu *boss*-ului?

— Cum? întrebă Roy.

— Îi spun *mister* Isus. Cînd nu-i de faţă şi nu mă poate auzi. Aşa-i spun eu, *mister* Isus.

Ca împunsă, imaginaţia lui Roy făcu un salt. Cu ochii minţii îl văzu pe *mister* Gene — adică pe *mister* Isus — în biserica de la Swift Creek ridicîndu-se în picioare şi rostind cu glas tare rugăciunea. Şi-l închipui poftindu-l pe predicator să ia prînzul cu el şi îi văzu apoi luînd loc amîndoi la masa bogată, încărcată cu găini fripte şi carne de porc la grătar, cu batate[1] şi pîine albă. Şi se închipui pe sine zăcînd în pat, cu cuţitul în mînă, tăind felii din propriul lui picior. Văzu...

Nora tocmai intrase în odaie şi se aşezase lîngă el pe pat. Simţi mîna ei rece şi moale aşezîndu-i-se pe frunte.

— Mi-ai adus un cuţit să tai mălaiul? o întrebă el.

— Nu, Roy, răspunse ea mirată. Să-ţi aduc un cuţit?

[1] Tuberculii comestibili ai unei plante agăţătoare ce creşte în zona tropicală *(Ipomoea batata)*.

În gînd, Roy își făcu socoteala că ar putea să strecoare cuțitul în pat și să-l păstreze pînă a doua zi, cînd Nora avea să plece la prașilă.

— Niciodată pînă azi n-ai avut nevoie de cuțit. Vrei să mă duc să-ți aduc un cuțit chiar acum?

— Da, adă-mi cuțitul cel mai ascuțit, zise el. Cel mai ascuțit dintre cuțite, ca să tai mălaiul...

În clipa cînd își trase mîna de pe fruntea lui, uită cu desăvîrșire. Închise ochii și așteptă ca Nora să se-ntoarcă. Se îndoia dac-are să fie vreodată în stare s-o lase să plece de lîngă el măcar pentru o clipă, două.

Pe Lonnie îl trecu un fior. Amintindu-și de cuvintele lui Clem, își trase brusc mîna de pe bărbia-i ascuțită. Parcă se simțea vinovat că stă în fața lui Arch Gunnard și-l lasă să-i vadă chipul.

În după-amiaza aceea făcuse drumul pînă la depozitul de benzină împreună cu Clem și îi povestise că nu avea ce mînca. Oprindu-se să dea cu piciorul într-un bolovan ce sta în drum, Clem îi spusese că cine lucrează vreme îndelungată pentru Arch Gunnard se scofîlcește și i se ascute fața așa de tare, încît își poate ciopli cu ea scîndurile de coșciug.

După ce se despărțiră, Lonnie se așeză pe o ladă goală de lîngă pompă și, fără să vrea, se gîndi că ar fi fost bine să poată fi și el tot atît de dîrz față de Arch Gunnard. Clem, deși nu era decît un negru, cînd avea nevoie de hrană, nu se codea să-i ceară lui Arch tainul cuvenit; iar cînd nu-i ajungea lui și familiei, nu se sfia să i-o spună răspicat. Arch îi înghițise multe necuviințe, dar se jurase să-l izgonească de pe moșie cum se va ivi prilejul.

Fără să-și fi aruncat privirea într-acolo, Lonnie știa că Clem e în picioare în colțul opus al de-

pozitului de benzină, împreună cu alți doi sau trei negri, și-l privește țintă; îi ocolea însă privirea, deși nu-și dădea nici el singur seama de ce.

Așezat la soare, Arch Gunnard își ascuțea lama briceagului pe carîmbul cizmei, aruncînd din cînd în cînd cîte o privire către Nancy, cățeaua lui Lonnie, care, tolănită în mijlocul șoselei, își aștepta stăpînul să meargă acasă.

— Ăla-i cîinele tău, Lonnie?

Cu o mișcare speriată, Lonnie ridică mîna spre bărbie și-și acoperi fața scofîlcită, acea mărturie vie că Arch răsluia tainul oamenilor care lucrau pe ferma lui.

Arch plesni din degete. Dînd din coadă, cățeaua se sculă, dar rămase locului, așteptînd o nouă chemare.

— Să vedeți, *mister* Arch, eu...

Arch fluieră. Tîrîndu-se pe burtă, Nancy începu să se apropie de ei, mișcînd frenetic din coadă de cîte ori îl auzea plesnind din degete. Cînd ajunse la cîțiva pași de el, se răsturnă pe spate și rămase în țărînă cu labele în sus.

Dudley Smith și Jim Weaver, care stăteau rezemați de peretele depozitului de benzină, pufniră în rîs și se îndreptară din șale, să vadă mai bine ce avea să facă Arch.

Acesta, după ce mai udă o dată cu scuipat îngălbenit de tutun marginea de sus a carîmbului, se apucă iar de ascuțit briceagul.

— La drept vorbind, ce neam de cîine e ăsta, Lonnie? întrebă Arch. Pare-mi-se că-i copoi.

Lonnie simți în ceafă privirea sfredelitoare a lui Clem Henry și se întrebă ce ar fi făcut Clem

dacă Arch Gunnard ar fi plesnit din degete şi i-ar fi chemat cîinele.

— Pentru un *pointer* sau pentru un prepelicar are coada mult prea lungă, nu-i aşa, Arch? se amestecă în vorbă, chicotind, careva din spatele lui Lonnie.

Izbucniră în rîs cu toţii, chiar şi Arch. Privirile tuturor se aţintiră asupra lui Lonnie; aşteptau nerăbdători ce avea să-i răspundă lui Arch.

— E copoi, ai, ce zici, Lonnie? îl îmbunse Arch, plesnind din nou din degete.

— *Mister* Arch, eu...

— Dacă pîn' la urmă s-o arăta că nu-i nici *pointer*, nici prepelicar, să nu-ţi fie ruşine cu el, Lonnie! Are fiecare om nevoie în gospodărie de un cîine în stare să gonească porcii şi iepurii în ocol. Şi copoiul e un animal cît se poate de vrednic. A fost o vreme cînd eram şi eu mîndru că am unul.

Cei de faţă rîseră.

Arch Gunnard sta gata s-o înşface pe Nancy de coadă. Lonnie înălţă capul şi-l întoarse spre celalalt capăt al depozitului pînă ce dădu cu ochii de Clem. Negrul îl privea ţintă, şi înţelesul privirilor sale era neîndoielnic; în ochi i se citea aceeaşi dîrzenie ca adineauri, cînd îi spusese că oamenii care muncesc în parte pentru Arch Gunnard nu trebuie să mai rabde să li se ciupească din tain. Lonnie privi în pămînt. I se părea de neînţeles ca un negru să fie mai curajos decît el. Şi nu i se întîmpla pentru prima oară. Mai trecuse prin situaţii în care ar fi dat bucuros orice numai să fie curajos cum era Clem.

— Ştii care-i buba la cîinele ăsta al tău, Lonnie? Duce o povară prea grea. Ce crezi, n-ar fi bine să găsim un chiţibuş, să-i mai uşurăm oleacă încărcătura? Fiindcă de fapt e copoi...

Lonnie îşi aminti ce-i spusese Clem Henry c-ar face dacă Arch Gunnard s-ar încumeta cumva să se atingă de coada cîinelui său. Lonnie ştia, ştia şi Clem, şi ştia, de altfel, toată lumea că Arch atîta aştepta. Lăsase să se înţeleagă că e de ajuns să mai întreacă măsura cît de cît, sau să cuteze să-l înfrunte cu o vorbuliţă, şi o să-i arate el lui Clem Henry! Ce însemna asta înţelegea oricine, mai ales dacă Clem, în loc s-o ia la sănătoasa, avea să stea locului, să-l înfrunte. Şi doar era ştiut că, în cincisprezece ani de cînd se pripăşise prin părţile acelea, pe Clem încă nu-l speriase nimeni.

În vreme ce Lonnie se întreba ce-ar face Clem în locul lui, Arch se aplecă şi-o înşfăcă pe Nancy de coadă. Crezînd că vrea să se joace cu ea, Nancy nu se împotrivi. Întoarse chiar capul şi începu să-i lingă mîna. Dar Arch o izbi peste cap, între ochi, cu plăselele briceagului.

— E nebunatică, potaia! exclamă Arch, apucînd mai de sus coada lui Nancy. Dar are coada din cale-afară de lungă, mai ales dacă vrea să devină copoi adevărat.

Lonnie înghiţi un nod.

— Ţine strașnic urma iepurilor, *mister* Arch! Să vedeţi, eu...

— Pe naiba, Lonnie — răspunse Arch, trăgînd lama briceagului pe coada cîinelui — n-am văzut în viaţa mea un cîine de vînătoare să aibă nevoie

de o coadă așa de lungă ca să vîneze iepuri! E mult prea lungă pentru un copoi de rînd.

Cu o licărire de speranță, Lonnie căță spre Dudley Smith și spre ceilalți, dar nimeni nu puse măcar o vorbă pentru el. Să fi încercat să-l oprească, ar fi fost zadarnic, deoarece Arch Gunnard nu era omul care să dea înapoi o dată ce și-a pus în gînd ceva. Și Lonnie știa că, de ar fi arătat că-i supărat sau că-i poartă pică, Arch l-ar fi alungat de pe fermă încă în seara aceea. Singurul care ar fi fost în stare să-i ia apărarea era Clem Henry, dar Clem...

Grupați în cele două extremități ale depozitului de benzină, albii și negrii așteptau cu înfrigurare să vadă ce avea să facă Lonnie. Fiecare nutrea în ascuns speranța că Lonnie o să-și apere cîinele. Cine știe, de s-ar fi găsit o dată unul care să se încumete a-l opri pe Arch Gunnard să reteze coada vreunui cîine, poate că l-ar fi învățat minte o dată pentru totdeauna. Era însă limpede că Lonnie, unul dintre *cropper*[1]-ii care lucrau pe

[1] Aici, cuvîntul *cropper* sau *sharecropper* nu poate fi tradus prin „muncitor în parte", deoarece în S.U.A. el este folosit pentru a desemna o categorie de muncitori agricoli care este un produs tipic al procesului de ruinare a fermierilor din țările capitaliste. *Cropper*-ii reprezintă pătura cea mai săracă și mai oropsită a dijmașilor din sudul S.U.A.; spre deosebire de dijmași, *cropper*-ii lucrează cu uneltele de producție, cu vitele de muncă și cu semințele puse la dispoziție de proprietari. Deși, pe hîrtie, sînt obligați să plătească drept arendă jumătate din recoltă, de fapt, la împărțeală, din cauza creditelor în produse alimentare etc., luate în timpul anului, li se ia mai mult, ajungînd practic robii proprietarilor. În deceniul al cincilea al secolului nostru erau în sudul S.U.A. între 400.000 și 500.000 de *cropper*-i.

ferma lui Arch, se temea să deschidă gura... Singurul în stare să încerce a-i ţine piept, fie şi cu riscul de-a intra în bucluc, era Clem. Dar ştiau cu toţii că după aceea Arch nu s-ar fi lăsat pînă nu l-ar fi izgonit de acolo sau nu l-ar fi ciuruit cu alice.

— N-ai nimic împotrivă, Lonnie, nu-i aşa? întrebă Arch. Văd că n-ai nimic împotrivă, nu zici nimic...

Clem Henry făcu cîţiva paşi înainte, după care se opri.

Uitîndu-se la Lonnie, Arch pufni în rîs, apoi, dintr-o mişcare, o trînti pe Nancy la pămînt. De durere şi spaimă, căţeaua începu să urle. Arch o izbi însă cu piciorul în pîntece, şi Nancy amuţi.

Lonnie tresări. Nu-i venea uşor să privească, stînd cu braţele încrucişate, cum îi canonea cîinele.

— *Mister* Arch, eu...

Dar i se puse un nod în gît şi simţi cum se înăbuşă. Deschise larg gura şi făcu sforţări să respire. Pîlcul de albi adunaţi în jurul lui amuţi. Cui îi place să vadă un cîine lovit cu picioarele în pîntece?

Cu coada ochiului, Lonnie urmărise negrii strînşi la celălalt capăt al depozitului de benzină. Văzuse cum vreo cîţiva dintre ei se apropiaseră de Clem pe la spate, apucîndu-l de breteaua salopetei. Clem scuipase în ţărînă între picioarele-i larg desfăcute, dar nu încercase să se smulgă din mîna lor.

— După cum văd, n-ai nimic împotrivă, aşadar pot să i-o retez, spuse Arch, scuipînd.

Lonnie lăsă capul în pămînt şi nu mai văzu decît labele dinapoi ale lui Nancy. Venise să se milogească pentru o bucată de slănină şi puţină melasă, în sfîrşit, pentru ceva hrană, şi acum se întreba dacă va mai îndrăzni vreodată să-şi ceară tainul chiar de-ar fi să crape de foame cu toţi ai lui.

— Mie aşa-mi place, să întreb mai întîi, reluă Arch. Dacă omul s-ar împotrivi, n-aş tăia coada cîinelui pentru nimic în lume! Nu se face, nu-i frumos. Şi-apoi, nu-i drept, domnule, nu-i cinstit!

Apucă mai strîns coada cîinelui şi potrivi briceagul la două-trei degete de noadă. Cum din colţurile buzelor i se prelingea saliva îngălbenită de tutun, cei de faţă avură impresia că-i lasă gura apă. Ridică mîna şi se şterse cu dosul palmei.

Pe şosea se ivi o maşină, care cobora la vale hodorogind şi răscolind stratul adînc de pulbere roşiatică. În clipa cînd trecu prin dreptul depozitului, ridicară cu toţii capul, să vadă pasagerii.

Lonnie aruncă şi el o privire spre maşină, dar nu putu să privească în sus multă vreme... Înclină din nou capul, pînă simţi vîrful bărbiei înfipt în piept. Atunci îi veni în minte o întrebare: Oare Arch băgase de seamă cît era de scofîlcit?

— Ţin şi eu doi-trei cîini d-ăştia pe lîngă gospodăria mea, zise Arch, plimbînd lama briceagului în sus şi în jos de-a lungul cozii cîinelui, ca şi cum ar fi fost o curea pentru ascuţit briciul, şi stîrnind astfel zîmbetele celor care-l înconjurau. Dar n-am putut niciodată pricepe la ce i-ar putea folosi unui cîine o coadă atît de lungă... N-ar putea decît să-l stînjenească atunci cînd îl

trimit să-mi prindă un purceluș sau un iepuraș de casă, să-mi fac o friptură.

Trăgînd cu stînga și apăsînd briceagul cu dreapta, Arch Gunnard reteză coada la fel de ușor și de iute cum rupi la pășune o nuieluș pentru a mîna vacile spre casă. Cînd scăpă din strînsoare, căţeaua țîșni ca o săgeată, urlînd de-ți lua auzul. Se opri o clipă și privi îndărăt la Arch. Apoi, dintr-o săritură, ajunse în mijlocul șoselei, unde începu să sară și să se învîrtească în loc; zvîrcolindu-se și chelălăind într-una, încerca să-și lingă ciotul sîngerînd al cozii.

Arch se lăsă puțin pe spate și, în timp ce cu o mînă își ștergea lama briceagului de talpa cizmei, în cealaltă juca bucata de coadă pe care o retezase. Privi apoi la căţeaua lui Lonnie, care continua să se învîrtească în jurul ei înseși, descriind rotogoale în colbul roșiatic.

Nimeni nu suflă nici un cuvînt. Lonnie se sili să-și întoarcă fața de la cazna cumplită a cîinelui și să ocolească privirile lui Clem Henry. Cu ochii închiși, se întreba de ce rămăsese atîta amar de vreme pe plantația lui Arch Gunnard, pe care muncea în dijmă și abia își ținea zilele, cu un tain de mizerie și slăbind pe zi ce trecea. Recunoscu acum cîtă dreptate avusese Clem cînd spusese că oamenilor care îi munceau în parte lui Arch Gunnard li se ascuțeau atît de tare fețele, încît își puteau ciopli cu ele scîndurile de coșciug. Fără voie, duse mîna la bărbie. După ce-și pipăi falca osoasă și tendoanele ieșite, lăsă mîna în jos.

Deși era chinuit de foame, își dădea limpede seama că, oricum, chiar de s-ar fi îndurat Arch

să-i dea ceva, tot nu le-ar fi ajuns nici pe o săptămînă. Şi Hatty, soţia lui, era istovită de munca cîmpului şi sleită de foame, iar tată-său, Mark Newsome, complet surd de douăzeci de ani, mereu întreba de ce n-aveau niciodată destule bucate în casă, să mănînce şi ei pe săturate. Lonnie lăsă capul mai jos şi simţi că i se umezesc ochii.

Împunsătura bărbiei în piept era atît de dureroasă, încît înălţă puţin capul, să-şi aline durerea.

Cînd deschise ochii, îl văzu pe Arch jucîndu-se cu coada lui Nancy. Arch Gunnard avea acasă o ladă plină cu cozi de cîini. Luase obiceiul ăsta de a reteza cozile cîinilor de multă vreme — de cînd anume nu-şi mai amintea nimeni — şi de-a lungul anilor strînsese o bogată colecţie, cu care se mîndrea. Ţinea lada încuiată, iar cheia o purta totdeauna cu el, legată de gît cu o sfoară. Duminicile după-amiază, cînd îl vizita predicatorul sau cînd se adunau oamenii în faţa verandei lui Arch, ca să se plimbe agale şi să-şi istorisească anecdote, acesta deschidea lada şi se fălea cu colecţia lui, spunînd pe de rost numele cîinilor cărora aparţinuseră cozile cu o asemenea uşurinţă, încît ai fi crezut că sînt scrise pe etichete.

Clem Henry părăsise depozitul de benzină şi pornise singur pe şoseaua ce ducea la plantaţie. Coliba lui aflîndu-se în mijlocul pîlcului de colibe unde locuiau negrii, mai la vale de casa lui Arch, trebuia să treacă prin faţa căsuţei lui Lonnie. Lonnie era cît pe-aci să se ridice şi să plece, cînd băgă de seamă că Arch îl priveşte ţintă. Nu-şi dădea seama: se uita la faţa lui scofîlcită, sau

îl pîndea, să vadă de nu se scoală să meargă devale cu Clem?

Gîndul că ar trebui să se întoarcă acasă îi aduse aminte pentru ce venise. Da, avea neapărată nevoie de ceva mîncare, cît de puţin, pentru cină.

— *Mister* Arch, eu...

Arch ridică din sprîncene, ca şi cum la urechi i-ar fi ajuns un sunet ciudat, nemaiauzit pînă atunci.

Lonnie îşi muşcă buzele, întrebîndu-se dacă Arch n-avea să-i spună că părea slăbit şi sleit de foame. Mintea lui Arch era însă aiurea. Se lovi cu palma pe picior şi porni să rîdă zgomotos:

— Mă gîndesc cîteodată ce bine ar fi dacă negrii ăştia puturoşi ar avea coadă! zise apoi, făcînd coada lui Nancy colac şi îndesîndu-şi-o în buzunar. Decît cozi de căţei, aş prefera să tai cozi de negri. Întîi, pentru c-aş avea mai multe de tăiat.

În spatele lui, Dudley Smith şi încă cineva izbucniră în rîs. Dar în aceeaşi clipă amuţiră.

Tîrşîindu-şi picioarele prin praf, negrii care auziseră cuvintele lui Arch se traseră înapoi. Peste cîteva clipe nu mai rămăsese la depozitul de benzină nici picior de negru. O luaseră la deal pe şosea, strecurîndu-se pe după baraca de lemn vopsită în roşu, pînă se făcură nevăzuţi.

Arch se ridică şi se întinse. Soarele cobora la asfinţit, şi în octombrie serile erau răcoroase.

— Cred că-i timpul să mă duc acasă, să îmbuc ceva, zise el.

Înaintă alene pînă în mijlocul şoselei, unde se opri s-o privească pe Nancy, care bătea în retragere de-a lungul şanţului. Apoi întrebă:

— Nu merge careva în partea asta? Ce-i, Lonnie, ce ţi-e? Mergi acasă la cină, sau ba?

— *Mister* Arch, eu...

Lonnie sări brusc în picioare. Primul gînd fusese să-i ceară slănină şi melasă, poate şi ceva mălai, dar cînd deschise gura, nu putu să rostească nici un cuvînt. Făcu vreo cîţiva paşi înainte, clătinînd din cap. Cine ştie ce i-ar mai fi zis sau ce i-ar fi făcut Arch dacă s-ar fi încumetat să-i răspundă că nu merge.

— Hatty o să fie îngrijorată, mormăi Arch, întorcîndu-i spatele şi depărtîndu-se.

Coborînd devale pe şosea, în direcţia fermei ce se profila în depărtare, vînî mîna în buzunarul de la şold, scoase coada lui Nancy şi începu s-o rotească în aer.

Dudley Smith intră în depozit, iar ceilalţi plecară şi ei.

După ce Arch se depărtă vreo cîteva sute de yarzi[1], Lonnie căzu pe lada de lîngă pompă, de pe care se ridicase cînd îi vorbise. Şedea pe ladă cu umerii prăbuşiţi şi cu mîinile atîrnîndu-i între picioarele larg desfăcute.

Cît timp anume a rămas aşa, cu ochii închişi, Lonnie n-ar fi putut spune, dar cînd îi deschise, o văzu pe Nancy, care, cuibărită la picioarele lui, îşi lingea coada ciuntită. Pe cînd se uita la ea, simţi muchia bărbiei, care îl împungea iarăşi în piept. Puţin după aceea auzi trîntindu-se şi în-

[1] Yardul — măsură de lungime, folosită în ţările anglo-saxone, egală cu 91,44 cm.

cuindu-se o uşă în spatele său, iar un minut mai tîrziu îl auzi pe Dudley Smith părăsind depozitul de benzină şi îndreptîndu-se spre casă.

II

Lonnie dormise agitat cîteva ceasuri, cînd se trezi brusc. Hatty îl mai zgîlţîi o dată. Atunci se ridică într-un cot şi căută să străpungă cu privirile întunericul din odaie. Nu ştia cît e ceasul, dar după socoteala lui trebuia să mai fi fost vreo două ceasuri pînă la ziuă.

— Lonnie, repetă Hatty tremurînd, căci era o noapte rece, Lonnie, tată-tu nu-i în casă...

Lonnie se ridică în capul oaselor.

— De unde ştii că nu-i?

— N-am închis ochii de cînd ne-am culcat şi l-am auzit cînd a ieşit. E mult de-atunci.

— S-o fi dus să se plimbe niţel, spuse Lonnie întorcîndu-se într-o rînă şi chiorîndu-se să vadă afară pe fereastră.

— Lonnie, eu ştiu ce spun, insistă Hatty, tată-tu a ieşit de mult, prea lipseşte de mult.

Cîteva minute rămăseseră amîndoi nemişcaţi, fără a scoate un cuvînt. Ascultau atent, doar-doar l-or auzi pe Mark Newsome umblînd pe afară. Apoi Lonnie se sculă şi aprinse lampa de gaz.

Dîrdîi pînă îşi puse pe el cămaşa şi salopeta şi pînă îşi trase bocancii. Pentru că lumina lămpii era slabă, nu-şi legă cum trebuie şireturile, ci le înnodă doar peste gleznă. Se uită pe geam.

Noaptea era întunecată, şi în faţă îl izbi un şuvoi de aer jilav, de octombrie.

— Vin şi eu. Hai să-l căutăm împreună, spuse Hatty, dînd deoparte pătura şi pregătindu-se să coboare.

Lonnie se apropie de pat şi, împingînd-o la loc, trase pătura peste ea.

— Încearcă să dormi, Hatty, îi zise, nu se poate să nu dormi toată noaptea. Mă duc eu să-l aduc pe tata.

Se depărtă, suflă în lampă, străbătu, poticnindu-se, tinda întunecată şi, ţinîndu-se de ziduri, ajunse pe prispă. Nu vedea nici la doi paşi, dar ochii începură a i se obişnui cu întunericul. Aşteptă un minut, ascultînd cu luare-aminte.

Bîjbîind, coborî treptele în ogradă, o luă pe după casă şi se opri, pentru a mai asculta o dată, înainte de a-l striga pe tatăl său.

— Pa! strigă el. Ei, Pa!

Cînd îşi dădu seama ce face, se opri. Era tocmai sub fereastra camerei de culcare.

— Ce prostie... bombăni el. Pa, săracul, nu aude nici de-ai trage cu tunul!

— De cînd a ieşit, a avut vreme să tot ajungă la răscruce, şi chiar mai departe, se auzi glasul lui Hatty prin fereastră.

— Culcă-te, Hatty, şi încearcă să dormi puţin, o mustră el. Îl aduc eu îndată înapoi.

Undeva, pe lîngă casă, o auzi pe Nancy scărpinîndu-se de purici, dar în starea în care era căţeaua, nici vorbă s-o poată lua cu el, să-i ajute să-l găsească pe Mark. Aveau să mai treacă vreo cîteva zile pînă să se vindece şi să se liniştească.

— E mult de tot de cînd a ieşit, se auzi iar glasul lui Hatty, care nu-şi găsea astîmpăr.

— Nu face nimic, spuse Lonnie, îl găsesc eu mai devreme sau mai tîrziu. Acuma, ascultă-mă ce-ţi spun, Hatty, dormi!

Porni spre hambar, ascultînd cu atenţie, să nu-i scape nici un sunet. De peste drum, de la fermă, se auzeau guiţînd şi grohăind porcii. Numai de s-ar potoli odată, căci din pricina larmei ce o făceau nu era chip să deslueşească nici un alt sunet. Din cînd în cînd se auzea şi lătratul dulăilor lui Arch Gunnard, dar nu era mai des sau mai violent decît în alte nopţi, şi cu lătratul se deprinsese.

Lonnie se apropie de hambar, se uită înăuntru, privi primprejur. După ce ocoli hambarul, o luă peste cîmp, către magazia de bumbac. Deşi ştia că e zadarnic, nu se putea stăpîni să nu-l strige mereu pe tată-său.

— Ei, Pa! strigă el, căutînd să străpungă bezna.

Merse mai departe, pe cîmp.

„Dar ce s-o fi întîmplat cu Pa?" se întrebă Lonnie, oprindu-se în loc şi chibzuind unde să-l mai caute.

Întors în ogradă, simţi întîiul ghimpe de îngrijorare. În cursul săptămînii purtarea lui Mark nu fusese mai ciudată ca de obicei. Lonnie ştia însă că tatăl său era adînc revoltat de nerușinarea cu care fermierul le răşluia tainul. Bătrînul spusese chiar că pînă în trei luni aveau să moară cu toţii de foame cu ce le dădea Arch.

Lonnie ieşi din ogradă şi porni la vale pe şosea, către colibele negrilor. În dreptul colibei lui

Clem, părăsi șoseaua și apucă pe potecă. Ciocăni de cîteva ori la ușa lui și așteptă. Nici un răspuns. Ciocăni din nou, mai tare.

— Cine-i? întrebă Clem din pat.

— Eu, răspunse Lonnie. Trebuie să-ți vorbesc o clipă, Clem. Te aștept în bătătură.

Se așeză jos, așteptîndu-l să se îmbrace și să iasă. Își încordă auzul, căutînd să prindă și cele mai slabe sunete care pluteau în aer. De peste ogoare, dinspre fermă, tot se mai auzeau guițatul și grohăitul porcilor din îngrășătorie.

Clem ieși din colibă și, înainte de a închide ușa, se opri o clipă în prag, pentru a-i spune nevesti-si, rămasă în pat, să nu se neliniștească, fiindcă se întoarce îndată.

— Cine e? întrebă Clem coborînd treptele.

Lonnie se ridică și-i ieși înainte.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Clem, încheindu-și bluza salopetei.

— Patul tatei e gol, îl lămuri Lonnie. Hatty spune c-a ieșit de mult, c-a lipsit toată noaptea. L-am căutat afară la cîmp și în hambar, dar nici urmă de el nicăieri.

După ce-și încheie bluza, Clem începu să-și răsucească o țigaretă. Coborau încet poteca ce ducea spre șosea. Era încă întuneric, și pînă la ivirea zorilor mai avea să mai treacă pe puțin un ceas.

— Poate că de foame n-a mai putut răbda să stea în pat, zise Clem. L-am întîlnit ieri și mi-a spus că se simte atît de prăpădit, încît nu crede c-are s-o mai ducă mult. A rămas numai piele și

oase, mai mult decît atît nici c-ar putea să slăbească.

— Aseară, după cină, am fost şi l-am rugat pe Arch să-mi dea ceva de mîncare, o bucăţică de slănină şi nişte melasă. Mi-a făgăduit c-o să-mi dea dimineaţă, înainte de a se apuca de altă treabă.

— De ce nu-i spui curat: „Sau îmi dai tainul întreg, sau nu mi-l dai de fel!"? îl dojeni Clem. Cel puţin dacă ai şti că nu-ţi dă, ai putea să-ţi cauţi alt stăpîn, mai cumsecade, căruia să-i muncești în parte. N-am dreptate?

— Îi lucrez de mulţi ani lui Arch Gunnard, răspunse Lonnie. N-aş vrea s-o iau din loc şi să-l las baltă...

Clem îl privi lung pe Lonnie, fără să spună nimic. Părăsiră şoseaua, apucînd pe aleea ce ducea la fermă. În ţarcul lor, porcii puşi la îngrăşat continuau să guiţe şi să grohăie, iar din plantaţia de bumbac, ce se-ntindea de-a lungul aleii, se ivi unul dintre dulăii lui Arch şi se apropie să-i adulmece.

— Porcii ăştia puşi la îngrăşat capătă hrană în fiecare zi, comentă Clem. Nu e unul să cîntărească mai puţin de şapte sute de livre şi, pe zi ce trece, se tot îngraşă, apoi, pe lîngă că se îndoapă cu tot ce li se aruncă, mai apucă şi cîte un pui care dă buzna să ciugulească ceva prin ţarc.

Urcînd aleea către fermă, Lonnie ascultă grohăitul porcilor.

— Cred c-ar fi bine să-l trezim pe Arch, să ne ajute să-l căutăm pe Pa, zise Lonnie. N-aş vrea să-l scol, dar mă tem să nu se rătăcească în baltă,

că atunci nu-i mai dăm de urmă. Nu aude, săracul, nici de-ai trage cu tunul! Dacă intră în păpuriș, nu-l mai găsesc.

Clem mormăi ceva și o apucă spre hambar și îngrășătorie. Ajunse la gardul îngrășătoriei înaintea lui Lonnie.

— Vin-aici repede! strigă Clem, întorcîndu-se să vadă unde a rămas Lonnie.

Lonnie alergă într-un suflet pînă la țarc și se căță pe ulucile de scînduri legate cu sîrmă ghimpată. În primul moment nu văzu nimic, dar treptat începu să deosebească masa neagră, mobilă a grăsunilor, care se îmbulzeau la cealaltă extremitate a țarcului. Mîrîiau, arătîndu-și colții, și se mușcau unii pe alții, ca o haită de cîini flămînzi care au tăbărît asupra prăzii.

Lonnie se căță mai sus, gata să sară ulucile, dar Clem îl prinse și-l trase îndărăt.

— Nu intra în țarc cu mîna goală. Au să te rupă în bucăți, sînt întărîtați. Se bat pe ceva.

Ocolind în goana mare îngrășătoria, ajunseră în partea unde se înghesuiseră porcii. În țărînă, sub picioarele lor, Lonnie zări o masă neagră, pe care se vedeau parcă ici-colo pete albe. Dar în mai puțin de o clipă masa aceasta fu ascunsă vederii lui de porcii care tăbărîseră pe ea, călcînd-o în picioare.

— Ar putea să fie tată-tu... bîigui. Așa să-mi ajute Dumnezeu, îmi pare că-i el!

Lui Lonnie nu-i venea să creadă. Se cocoță în vîrful ulucilor și începu să dea din picioare, căutînd să alunge porcii. Dar ei nici nu se sinchiseau.

În vreme ce Lonnie, cocoţat pe uluci, continua să dea din picioare, Clem alergă la şopronul sub care erau adăpostite căruţele şi se întoarse într-un suflet cu două oişti, găsite pe dibuite, în ciuda întunericului. Împungîndu-l cu una din ele, izbuti să-i atragă atenţia lui Lonnie, care întinse mîna şi apucă oiştea.

Clem sări peste uluci şi începu să izbească în porci. Lonnie se lăsă şi el în ţarc şi porni să răcnească. Un porc se năpusti să-l muşte, dar Clem îl croi peste grumaz cu destulă putere ca să-l pună pe fugă.

Între timp, Lonnie înţelesese ce se întîmplase şi se repezi în grămada de porci, lovindu-i cu bocancii lui cei grei şi scorţoşi şi croindu-i peste cap cu vîrful îmbrăcat în tablă al oiştii. Deodată îl fulgeră o durere cumplită şi, privind în jos, văzu un porc care-i înfipsese colţii în pulpă. Îl pocni cu oiştea şi izbuti să-l gonească. O clipă încă, şi i-ar fi sfîşiat pulpa. Un crac al pantalonului îi era desigur rupt. Simţea aerul rece al nopţii pe pielea udă de sînge.

Clem continua să lovească în dreapta şi în stînga, alungînd porcii. Altfel nu era chip să te fereşti de ei, căci îi încercuiau guiţînd, şi, pentru a-i ţine la respect, era nevoie să agite oiştile neîncetat în dreapta şi în stînga. În cele din urmă Lonnie se aplecă şi-l apucă pe taică-su de picioare. Ajutat de Clem, îl cără pînă la uluci şi îl trecu de partea cealaltă.

O bucată de vreme stătură locului, lîngă ţarc, gîfîind, fără să fie în stare să spună sau să facă ceva. Ca turbaţi, porcii se îmbulzeau lîngă uluci,

mușcau de lătunoaie și trăgeau de sîrme, făcînd o larmă nemaiauzită.

În timp ce Lonnie se scotocea prin buzunare să găsească chibriturile, Clem aprinse un băț și-l apropie de fața lui Mark Newsome.

Nu-și puteau crede ochilor; îl priviră fix amîndoi; apoi Clem stinse chibritul. Muți, se uitară unul la altul prin întuneric.

Clem făcu vreo cîțiva pași, după care se întoarse lîngă Lonnie.

— Totuși el e, șopti negrul, așezîndu-se în țărînă. Nu încape îndoială, el e.

— Așa cred... îngînă Lonnie.

În clipa aceea nu găsi nimic altceva de spus.

Ședeau pe pămînt lîngă Mark, unul de o parte, altul de cealaltă, și-l priveau. Rămăsese nemișcat, fără suflare, acolo unde-l așezaseră. Fața, gîtul și pîntecele îi erau sfîșiate.

— Ar trebui să te duci și să-l trezești pe Arch Gunnard, zise Clem după un răstimp.

— La ce bun? Nu mai poate face nimic acum. E prea tîrziu.

— Ascultă-mă pe mine, stărui Clem. Du-te de-l trezește și adu-l să vadă ce-i de văzut. Dacă ai să aștepți pînă la ziuă, s-ar putea să-i dea în gînd să spună că nu porcii lui au făcut isprava. Acu e timpul să-l trezești, să vadă.

Clem se întoarse și privi către fermă. Proiectată pe cerul întunecat, silueta sumbră a clădirii îl puse pe gînduri o clipă.

— Cine-și înfometează dijmașii ar trebui silit să stea lîngă ei și să-i privească pînă-s coborîți în mormînt.

Lonnie îi aruncă lui Clem o privire îngrijorată. Știa bine că are dreptate, dar gîndul că un negru se încumetă să spună asemenea lucruri despre un alb îl înfiora.

— N-ar trebui să vorbești așa despre Arch, îl mustră Lonnie. E-n patul lui, doarme omul. N-a avut nici în clin, nici în mînecă cu treaba asta. Nici atîtica!

Clem zîmbi o clipă, apoi trînti oiștea jos. După un timp, o apucă iar și începu să bată cu ea în pămînt.

Lonnie se ridică încet. Nu-l văzuse niciodată pe Clem așa și nu știa ce să creadă. Se depărtă fără a rosti un cuvînt, îndreptîndu-se țeapăn, prin beznă, spre fermă, să-l trezească pe Arch Gunnard.

III

Arch nu s-a trezit cu una, cu două. După ce a deschis, în sfîrșit, ochii, nu s-a arătat de fel grăbit să coboare din pat. Lonnie aștepta în picioare, afară, în fața ferestrei camerei de culcare, iar Arch se afla în pat, la cîțiva pași de fereastră. Lonnie îl auzea întorcîndu-se în așternut și mormăind.

— Cin' te-a învățat să mă trezești în toiul nopții?

— Să vedeți, Clem Henry, care-i afară, mi-a spus că poate o să vă supărați că nu vi s-a dat de știre.

Arch se răsuci în pat și lovi perna cu pumnul.

— Să-i spui lui Clem Henry că într-o zi are să se trezească întors pe dos, ca o buleandră!

Lonnie nu se clinti ; aştepta cu îndărătnicie. Era încredinţat că avusese Clem dreptate să stăruie, trebuia negreşit să-l trezească pe Arch, să vină şi să vadă cu ochii lui cele întîmplate. Pe de altă parte, Lonnie se temea să se întoarcă la hambar şi să-i spună lui Clem că Arch nu vrea să vină. Nu era sigur, dar avea o presimţire că Clem ar fi fost în stare să dea năvală în casă, să-l scoale pe Arch cu de-a sila. Gîndul că s-ar fi putut întîmpla una ca asta îl îngrozea.

— Tot acolo mai eşti, Lonnie ? se răsti Arch.

— Aici, *mister* Arch, să vedeţi, eu...

— De n-aş fi aşa somnoros, aş veni afară, aş pune mîna pe par şi nu ştiu, zău, ce-aş face !

Cînd, în sfîrşit, Arch ieşi din casă, Lonnie îl întîmpină pe scara din dos. Tot drumul pînă la îngrăşătorie, Arch nu schimbă un singur cuvînt cu el. Mergea înainte, călcînd apăsat, şi nici nu se uita îndărăt, să vadă dacă vine sau nu vine după el. Razele proiectate de felinarul lui Arch aruncau pe pămînt o lumină gălbuie. Cînd ajunseră în locul unde Clem veghea cadavrul lui Mark, faţa negrului strălucea metalic în noapte, ca un brăzdar de oţel lustruit.

— Da ce-a căutat Mark noaptea în ţarcul meu ? întrebă Arch, ridicînd glasul.

Clem şi Lonnie nu dădură nici un răspuns. Mînios, Arch îi fulgeră cu privirea. Dar după fiecare privire pe care le-o arunca, ochii lui Arch se întorceau fără voie spre cadavrul lui Mark Newsome, zdrumicat la picioarele lui.

— Acu nu mai e nimic de făcut, spuse el, în cele din urmă. Trebuie să aşteptăm să se lumineze; pe urmă chemăm dricarul.

După ce se depărtă cîţiva paşi, adăugă:

— Aţi fi putut aştepta pînă dimineaţă. M-aţi trezit fără nici un rost.

Se întoarse şi-i aruncă o privire piezişă lui Clem. Acesta se ridică, uitîndu-se ţintă în ochii lui.

— Ce pofteşti, Clem Henry? izbucni Arch furios. Cin' te-a învăţat să vii la casa mea în toiul nopţii? Mie să nu-mi calce pui de negru pe aici pînă nu-l chem eu!

— N-am putut răbda să văd om sfîşiat de porci şi să stau cu mîinile în sîn.

— Tu să-ţi vezi de sărăcia ta! îl repezi fermierul. Fă bine şi scoate-ţi pălăria din cap cînd vorbeşti cu mine, că, de nu, o să-ţi pară rău! Mai fă-ţi oleacă de cap, şi vezi tu cum te pun la locul tău!...

Lonnie se dădu cîţiva paşi înapoi. Atmosfera era încărcată. Aşa pornea întotdeauna rîca între Arch şi Clem. În zeci de prilejuri asistase la dezlănţuirea gîlcevilor dintre ei. De cîte ori Clem făcea la stînga împrejur şi pleca, lucrurile se potoleau fără urmări, cîteodată însă Clem nu se clintea şi-l înfrunta pe Arch, de parcă n-ar fi fost negru, ci alb.

Lonnie trăgea nădejde că de astă dată n-avea să iasă bucluc. Dar Arch era tare mînios că se încumetaseră să-l trezească în toiul nopţii, şi Lonnie ştia că, dacă se înfuria de-a binelea contra unui negru, fermierul era în stare de orice. Nu-l văzuse nimeni ucigînd un negru, totuşi se lăuda adesea

că mai ucisese el negri, şi că n-ar şovăi s-o mai facă.

— Cred că vă daţi seama cum de-a ajuns să-l sfîşie porcii, spuse Clem, privindu-l pe Arch drept în ochi.

Arch se întoarse brusc.

— Cu mine vorbeşti ?...

— V-am pus o întrebare, răspunse Clem.

— Fir-ai al dracului să fii tu de ticălos !... înjură Arch.

Zvîrli felinarul în capul lui Clem. Acesta se feri într-o parte, dar felinarul îl nimeri în umăr şi se sfărîmă în bucăţi. Gazul se răspîndi pe jos şi se aprinse de la fitilul care mai ardea. Noroc că Clem nu fusese stropit nici pe faţă, nici pe salopetă.

— Eu una vă spun... începu Clem.

— Negru puturos ! răcni Arch, năpustindu-se la el. Te-nvăţ eu minte să-mi răspunzi ! N-ai să mai faci pe grozavul cît ăi trăi ! Prea am înghiţit multe de la tine, acum ajunge !

— Să vedeţi, *mister* Arch, eu... interveni Lonnie, făcînd un pas înainte şi aşezîndu-se între ei.

Dar nu-l luară în seamă nici unul, nici altul.

Arch se opri şi privi pîlpîirile slabe ale focului de gaz, care scăpărau în iarbă.

— Ştiţi bine dumneavoastră cum de-a ajuns să-l sfîşie porcii, zise Clem fără a se clinti. Era aşa flămînd, că n-a mai putut, s-a sculat la miezul nopţii şi, la adăpostul întunericului, s-a strecurat încoace, să caute ceva de mîncare. Poate o fi vrut să ajungă la afumătorie. Totuna. Ca toţi cei care lucrează la ferma dumneavoastră, abia-şi putea

ţine zilele cu hrana ce i-o dădeaţi; era om bătrîn şi nu i-a venit în minte alt loc unde să caute hrană decît la afumătorie. Ştiţi şi dumneavoastră, aşa a ajuns de s-a rătăcit pe-aici, pe întuneric, aşa a nimerit în ţarcul porcilor...

Focul se stinsese. Dar la lumina ultimelor pîlpîiri, Arch se aplecă şi ridică oiştea, care zăcea pe jos, unde o aruncase Lonnie.

După ce o cumpăni deasupra capului, se năpusti cu toată puterea asupra lui Clem. Acesta se dădu în lături, dar, iute, Arch se mai repezi o dată asupra lui, izbindu-l în braţ, ceva mai sus de cot, înainte ca negrul să se poată feri. Braţul îi căzu lîngă corp, moale ca o cîrpă.

— Negru afurisit şi ticălos! răcni Arch. Ţi-a sunat ceasul, lepădătură tuciurie! De mult aştept prilejul să-ţi dau lecţia ce ţi se cuvine, o lecţie de n-ai s-o uiţi cîte zile ăi avea!...

Clem căută primprejur cu piciorul, pînă află cealaltă oişte. Se aplecă şi o ridică. Nu ca să-l lovească pe Arch, ci doar ca să poată para loviturile la cap. Rămase însă pe loc, în faţa lui Arch, fără să se dea înapoi nici cu un pas.

— Lasă oiştea jos! porunci Arch.

— N-am să stau cu braţele încrucişate ca dumneavoastră să mă ciomăgiţi! răspunse Clem.

— Dumnezeule, asta aşteptam să mai aud! spuse Arch cu gura schimonosită. Pe cinstea mea, ţi-a sunat ceasul, negru împuţit!

Se mai năpusti o dată cu oiştea la el, dar Clem fugi spre hambar. Arch îl urmări cîţiva paşi, apoi se opri. Zvîrli oiştea în drum, se întoarse şi porni în goană spre fermă.

Lonnie se rezemă de gard, căutînd să-şi adune gîndurile şi să chibzuiască ce are de făcut. Deşi Clem îl ajutase, nu putea să ia făţiş partea unui negru, mai ales după ce acesta îi vorbise lui Arch aşa cum ar fi dorit să fie în stare să-i vorbească el însuşi. Lonnie era alb şi, orice s-ar fi întîmplat, nici prin gînd nu-i putea trece să se ridice împotriva lui Arch.

La una din ferestrele fermei se aprinse lumina, apoi se auzi glasul lui Arch strigînd-o pe nevastă-sa să se trezească.

Peste puţin, Lonnie o zări pe soţia lui Arch alergînd la telefon şi ghici ce avea să urmeze. Chemau vecinii şi prietenii. Cînd or afla despre ce era vorba, n-avea să le pară rău că i-au trezit în toiul nopţii.

Apoi îl auzi pe Clem, care-l striga de după hambar. Bîjbîind prin întuneric, porni într-acolo.

— Ce e, Clem? întrebă el.

— Mi se pare că mi-a sunat ceasul, zise Clem. Cînd Arch Gunnard vorbeşte aşa, e semn că-i turbat rău. La fel a vorbit şi înainte de a-l tîrî pe Jim Moffin la baltă, şi Jim nu s-a mai întors...

— Cu tine n-are să facă una ca asta, căută Lonnie să-l liniştească, deşi ştia bine ce se va întîmpla.

Clem nu răspunse.

— Ar fi mai bine să te ascunzi în baltă, pînă se mai răcoreşte şi-şi mută gîndul, urmă Lonnie. S-ar putea să ai totuşi dreptate.

Privirea fixă, arzătoare a lui Clem îl ustura.

— Dacă mi-ai da o mînă de ajutor, n-ar fi nevoie să m-ascund în baltă. Nu vrei să mă ajuţi?

Cînd înţelese întrebarea lui Clem, Lonnie începu să tremure. Era lîngă peretele lateral al hambarului şi simţi nevoia să se rezeme. Îi treceau parcă dungi albe şi negre pe dinaintea ochilor.

— Nu vrei să mă ajuţi? repetă Clem.

— Ştiu eu ce are să zică Arch dac-am să te ajut? îngăimă Lonnie şovăielnic.

Clem se depărtă cîţiva paşi. Cu spatele la Lonnie, privi peste ogoare spre locul unde-şi avea coliba.

— Aş putea să m-ascund în pădurice şi să stau acolo pînă li s-o urî să mă caute, spuse el, întorcîndu-se să-l privească pe Lonnie în faţă.

— Ar fi bine să te ascunzi, încuviinţă Lonnie stînjenit. Îl cunosc pe Arch Gunnard. Cînd îşi pune în minte să facă ceva, nu se lasă cu una, cu două. N-aş fi în stare să-l opresc. Dar cel mai sănătos ar fi, cred, să părăseşti ţinutul.

— Nu pot să fug şi să-mi las familia aici.

— Dar dacă nu pleci, are să te-nhaţe.

— Puţin numai de m-ai ajuta, n-ar reuşi să mă-nhaţe. N-aş avea decît să mă strecor în pădurice şi să stau ascuns o bucată de vreme. Atîta lucru cred că poţi face şi tu pentru mine, doar te-am ajutat să-l găseşti pe taică-tău şi să-l scoţi din ţarc...

Trăgînd cu urechea dacă nu cumva se aude vreun sgomot dinspre fermă, Lonnie clătină din cap fără să-i făgăduiască lui Clem că-l va ajuta.

— Dacă-mi dai o mînă de ajutor, stărui acesta, mă strecor în pădurice şi stau ascuns pînă le trece. Nu le spui unde mă aflu, ba poţi să le spui c-am

ápucat-o spre baltă. Acolo, fără copoi, n-ar putea să dea de urma mea.

— Bine, se învoi Lonnie, trăgînd mai departe cu urechea, să audă cînd o ieşi Arch din casă.

N-ar fi vrut să dea Arch peste el acolo, în dosul hambarului, şi să-l poată acuza c-a vorbit cu Clem.

După ce Lonnie îi făgădui, Clem se depărtă fugind şi se pierdu în beznă. Lonnie făcu vreo cîţiva paşi după dînsul, parcă pentru a-i spune că s-a răzgîndit şi că nu vrea să-l ajute. Dar negrul se şi pierduse în noapte.

Rămase locului cîteva minute, ascultînd trosnetul mărăcinilor prin care Clem îşi croia drum spre păduricea aflată la vreun sfert de milă de fermă. După ce nu mai auzi nimic, Lonnie ocoli hambarul, să-l întîmpine pe Arch.

Acesta tocmai ieşise din casă cu un felinar în mînă şi înarmat cu o puşcă de vînătoare cu două ţevi. Buzunarele îi erau doldora de cartuşe.

— Unde-i negrul ăla împuţit? întrebă Arch. Încotro a luat-o?

Lonnie deschise gura, dar nu putea scoate nici un cuvînt.

— Ştii încotro a apucat-o, nu-i aşa?

Din nou Lonnie vru să spună ceva, dar nici de astă dată nu izbuti să articuleze vreun sunet. Deodată tresări, dîndu-şi seama că din cap făcuse semn că ştie.

— *Mister* Arch, să vedeţi, eu...

— E-n regulă, îi tăie Arch vorba. Asta-i tot ce voiam să aflu. Dudley Smith, Tom Hawkins, Frank şi Dave Howard şi toţi ceilalţi trebuie să pice

dintr-o clipă într-alta. Aşteaptă aici, să ne arăţi unde s-a ascuns.

Lonnie făcu eforturi disperate să spună ceva. Apoi dădu să-l apuce de mînecă, să-l oprească, dar Arch nu mai era acolo.

Pornise în pas alergător pe după casă, pentru a ieşi în curtea din faţă. Peste cîteva clipe se ivi pe şosea o maşină, care se apropia în mare viteză, luminînd cu farurile ei puternice întreaga fermă, îngrăşătoria şi celelalte acareturi. Lonnie presupuse că trebuia să fie maşina lui Dudley Smith, căci ferma lui, situată numai la o jumătate de milă distanţă, era cea mai apropiată. În momentul în care maşina coti, intrînd pe alee, se iviră alte maşini pe şosea, unele din vale, altele din deal.

Lonnie tremura. Gîndul că poate Arch îi va porunci să spună încotro o luase Clem îl umplea de groază. Apoi îşi dădu seama că, fără îndoială, Arch îi va porunci să spună tocmai acest lucru. Îi făgăduise lui Clem să nu spună. În ciuda evidenţei, însă, nu-i venea să creadă că Arch Gunnard ar fi avut de gînd altceva decît să-i tragă lui Clem o bătaie zdravănă.

Doar nu săvîrşise o faptă pentru care să merite a fi linşat. Nu violase o albă, nu împuşcase un alb. Singura-i vină era că îndrăznise să-l înfrunte pe Arch şi nu-şi scosese pălăria în faţa lui.

Arch era totuşi pornit şi părea în stare de orice; atît de mîniat era împotriva lui Clem, încît părea că n-are să se potolească decît după ce-l va fi linşat.

Pînă să se dumirească Lonnie, se trezi înconjurat de toată gașca. Arch îl înșfăcase de braț și urla la el.

— *Mister* Arch, eu...

La lumina palidă a zorilor, Lonnie îi recunoscu pe toți. Păreau ațîțați și înfierbîntați, ca vînătorii care, după ce au gonit vulpea o noapte întreagă, sînt nerăbdători s-o răpună. Țineau puștile și pistoalele la șold, cu degetele pe trăgaci, gata să apese.

— Ce ți-e, Lonnie? îi strigă Arch în ureche. Hai, dezmeticește-te, spune, unde s-a dus să se ascundă Clem Henry? Vrem să mergem să-i facem de petrecanie.

Lonnie își aduse aminte că adineauri, privind în jur, îl văzuse pe Frank Howard băgînd un încărcător cu cartușe galbene de doisprezece în magazia armei. Frank se înclină puțin, să poată auzi unde spune Lonnie că s-a ascuns Clem.

— *Mister* Arch, n-o să-l ucideți pe Clem de data asta, nu-i așa? întrebă Lonnie.

— Să nu-l ucidem?! izbucni Dudley Smith. Dar ce-ți închipui?! Abia am așteptat un prilej să-l curățăm. Trebuia să-l curățăm de cum s-a pripășit prin partea locului, să nu așteptăm atîta amar de vreme. E un negru periculos, și asta merită!

— Dar nu-i vina lui Clem, îngăimă Lonnie. De n-ar fi venit Pa aici și de n-ar fi căzut în țarc, Clem habar n-ar fi avut de nimic. A venit doar să-mi dea o mînă de ajutor, și atîta tot.

— Taci din gură, Lonnie! se răsti careva la el. De speriat ce ești, nici nu știi ce spui. După cum

vorbeşti, s-ar zice că vrei să iei apărarea unui negru puturos.

În jurul lui, oamenii se înghesuiau, de parcă voiau să-l strivească. Simţea că are nevoie de aer, că trebuie să respire în voie, să scape din îmbulzeală.

— Aşa e, recunoscu Lonnie.

Îşi auzi glasul, dar nu ştia ce spune.

— Clem totuşi m-a ajutat să-l găsesc pe Pa cînd s-a rătăcit umblînd după mîncare.

— Hai, mai tacă-ţi gura, Lonnie! strigă cineva. Tacă-ţi gura, dobitocule!

Arch îl înhăţă de umăr şi-l zgîlţîi, de-i clănţăneau toţi dinţii. Atunci îşi dădu seama ce spusese.

— Ia ascultă, Lonnie, răcni Arch, se vede că ţi-ai pierdut minţile, că de-ai fi sănătos la cap, n-ai lua apărarea negrilor ăstora puturoşi!

— Aşa-i, bîigui Lonnie, tremurînd ca varga. Desigur, n-aş lua-o...

Îl durea umărul în locul unde Arch îşi împlîntase degetele ca nişte gheare de oţel.

— Lonnie, ia spune, s-a ascuns în baltă? îl ispiti Dudley Smith. Aşa-i, Lonnie?

Dădu să clatine din cap pentru a tăgădui; apoi încercă să facă un gest afirmativ. Simţi însă degetele lui Arch înfigîndu-i-se în beregată. Aruncă oamenilor din jur o privire îngrozită.

— Spune, Lonnie, unde s-a ascuns Clem? îl zori Arch, strîngîndu-l mai tare.

Lonnie făcu trei-patru paşi spre hambar. Se opri, dar oamenii îl împrînciră de la spate. Se trezi împins în dosul hambarului, şi apoi dincolo de hambar.

— Bine, Lonnie... spuse Arch. Acum încotro?

Lonnie arătă cu mîna înspre pădurícea prin care trecea pîrîul. Balta era în direcţie opusă.

— A zis că se duce să se ascundă în pădurice, lîngă pîrîu. Aşa a zis, *mister* Arch, bîigui Lonnie. Acolo cred că trebuie să fie.

Lonnie se simţea împins înainte şi se împleticea ferindu-se să nu cadă; se temea c-or să-l calce în picioare. Nu se auzea nici o vorbă.

Înaintau parcă în vîrful picioarelor. Lumina cenuşie a zorilor devenise ceva mai alburie, dar nu era încă destul de limpede ca să poţi vedea drumul.

La marginea păduricii, oamenii se răsfirară, şi Lonnie băgă de seamă că devenise o parte a laţului ce se strîngea în jurul lui Clem.

Deşi acum umbla de unul singur şi nu era nimeni care să-l ţină cu sila, se simţea incapabil să se desprindă şi să fugă înainte ori înapoi. Începuse să priceapă ce făcuse.

Clem era probabil cocoţat într-un copac în pădurícea din faţă. Nu mai avea nici o ieşire, fusese împresurat din toate părţile. Orice încercare de fugă era sortită eşecului. L-ar fi împuşcat ca pe un iepure.

Lonnie se lăsă pe o buturugă şi încercă să cumpănească ce are de făcut. Peste cîteva minute va răsări soarele, şi oamenii aveau să pornească îndată spre pîrîu, strîngînd cercul în jurul lui Clem. Atunci, în faţa puştilor şi a pistoalelor lor, n-avea să-i rămînă nici o scăpare.

O dată sau de două ori zări cîte un chibrit aprinzîndu-se prin mărăcinişurile vecine, pe unde stă-

teau urmăritorii la pîndă. Purtat de vînt, ajunse la el şi fumul de ţigară. Se întrebă atunci dacă fumul nu pătrunsese şi în pădurice şi dacă nu-l simţise oare şi Clem în ascunzătoarea lui.

Jur împrejur continua să domnească liniştea. Asta însemna că Arch Gunnard şi prietenii săi aşteptau soarele, care, peste cîteva clipe, avea să se ivească la orizont, în spatele lui.

Între timp se mai luminase şi se vedea pămîntul bolovănos, hăţişul de mărăcini şi scoarţa inelată a pinilor.

Cu armele în cumpănire, urmăritorii începură să se furişeze binişor înainte, ca la o vînătoare de lopătari. Păduricea nu era prea întinsă şi, în ritmul în care înaintau, pînă în cîteva minute laţul avea să se strîngă de tot. Exista însă posibilitatea ca negrul să fi reuşit să scape din împresurare înainte de ivirea zorilor, dar inima îi spunea lui Lonnie că Clem era încă în pădure. Îşi dădea seama că se afla acolo din vina lui, că îl îndemnase să se ascundă acolo numai pentru ca urmăritorii lui să-l prindă mai uşor.

Se trezi deodată păşind înainte, atras parcă de o forţă necunoscută spre centrul cercului ce se strîngea tot mai mult. Siluetele oamenilor care-l înconjurau începură să se contureze. Înaintau de la un copac la altul, rotindu-şi privirile în sus, scrutînd coroanele bogate ale pinilor.

— Ei, Pa! şopti Lonnie răguşit. Ei, Pa!

Mai făcu vreo cîţiva paşi, cercetînd cu privirea tufişurile şi copacii. Cînd dădu iară cu ochii de

ceilalți, își aminti că nu pe Mark Newsome îl căutau. Nu putea înțelege cum de uitase.

În virtutea inerției, Lonnie continua să se furișeze printre copaci. Înainta tiptil, în salturi, cum te apropii de un iepure cînd dai să-l prinzi cu mîna goală, fără pușcă.

Uitase din nou ce căuta acolo. La fiecare salt, picioarele păreau că i se arcuiesc cu mai multă putere. Umbla plecat, atît de plecat, încît putea să atingă pămîntul cu mîna. Îi era imposibil să se oprească acum și înainta în pas cu urmăritorii.

Intervalele dintre cei cincisprezece urmăritori se micșorau neîncetat. Lumina devenise mai vie, destul de vie ca să poți citi pe cadran ora indicată de acele ceasului.

Primele raze ale soarelui începuseră să aurească bolta cerului...

Lonnie o luase cu mult înaintea celorlalți. Nu se putea stăpîni. Era mînat de o pornire irezistibilă.

Trecuse atîta amar de vreme de cînd nu mai fusese în stare să cumpere cartușe, încît și uitase cît de mult îi plăcea să vîneze.

Zvonul neîntrerupt produs de înaintarea furișă a urmăritorilor îi zvîcnea în urechi.

— Uite lepădătura! răcni careva.

După aceea, din toate părțile se auzi trosnind mărăcinișul uscat.

Lonnie se năpusti și el înainte și ajunse printre cei dintîi la copacul cu pricina.

Îi văzu pe toți cu puștile îndreptate în sus, și, profilîndu-se limpede pe albastrul cerului, chipul lui Clem Henry, luminat de razele soarelui, care

se ivise la orizont. Negrul se ţinea strîns de vîrful subţire al pinului.

Cine a tras primul foc Lonnie n-ar fi putut spune. Ceilalţi urmăritori nu întîrziară nici o clipită. Cu o detunătură asurzitoare, puştile şi revolverele lor se descărcară, şi frunzişul fu învăluit de fum.

Închise ochii. Nu mai putea să privească în sus la chipul acela. Îi era teamă. Focurile de armă continuau însă fără încetare. Ghemuit, Clem strîngea copacul din răsputeri. Apoi, deodată, parcă se auzi trosnind, undeva departe, un copac despicat de secure, şi vîrful pinului, cu Clem cu tot, se desprinse, prăvălindu-se printre crăcile groase. Cu un bufnet surd, trupul ciuruit se prăbuşi în ţărînă, rămînînd nemişcat, cu braţele şi picioarele larg desfăcute. Lui Lonnie îi îngheţă sîngele în vine.

Cînd izbucniră din nou împuşcăturile, Lonnie îşi întoarse faţa şi întinse braţul pentru a se sprijini de un copac. La fiecare salvă de focuri trase din toate direcţiile, trupul ciuruit tresărea ca un sac cu pisici în care cineva a tras o încărcătură de alice. Un nor de praf, amestecat cu fumul înecăcios al ierbii de puşcă, plutea în aer.

Lonnie nu-şi mai amintea cîtă vreme au tras aşa. Ştia doar că la un moment dat a luat-o la fugă înapoi, spre ogoare, că se poticnea şi se oprea la fiecare copac, sprijinindu-se cu palmele de scoarţa aspră a pinilor. Cînd ieşi din pădure, cerul nu mai era cenuşiu, se înroşise. Continuase să alerge, peste bulgării de pămînt întărit ai arăturii, căutînd să nu piardă din ochi casa din faţă.

Într-un rînd căzu și abia putu să se mai ridice. Cu mare greutate se tîrî în genunchi, cu fața spre soarele care răsărise ca un cerc roșu. Căldura lui îi dădu puterea să se ridice în picioare și începu a bolborosi către sine cuvinte de neînțeles. Încerca să spună lucruri care pînă atunci nici prin gînd nu-i trecuse să le rostească.

Acasă, Hatty îl aștepta în curte. Auzise împușcăturile dinspre pădurice, îl văzuse poticnindu-se de bulgării de pămînt întărit din arătură, îl văzuse cum, îngenuncheat, privise soarele drept în față. Înfiorată, alergase în întîmpinarea lui, să afle ce se întîmplase.

Ajuns în ogradă, Lonnie întoarse capul și, peste umăr, aruncă o privire fugară îndărăt. Ceilalți tocmai săreau gardul fermei lui Arch Gunnard. Nevasta lui Arch, care ieșise pe veranda din spatele casei, le striga ceva.

— Unde-i tată-tău, Lonnie, întrebă Hatty. Pentru numele lui Dumnezeu, ce-au fost împușcăturile alea din pădure?

Împleticindu-se, Lonnie ajunse pînă în fața tindei, unde se prăbuși pe trepte.

— Lonnie, Lonnie! se văicări femeia. Trezește-te, pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi, ce s-a întîmplat? De cînd mă știu n-am văzut așa ceva!

— Nu s-a întîmplat nimic, zise Lonnie. Nimic.

— Dacă nu s-a întîmplat nimic, nu te-ai putea duce la fermă să ceri o bucată de slănină? Nu mai avem nimic de mîncare. După ce a colindat noaptea întreagă, tată-tu are să fie mai flămînd ca de obicei.

— Ce-ai zis? urlă Lonnie ridicîndu-se.

— Ce te-a apucat, Lonnie? Nu ți-am spus decît să te duci la fermă să ceri o bucățică de slănină. Atîta am zis.

— Slănină? răcni el, zgîlțîind-o.

— Da, slănină, bolborosi Hatty, trăgîndu-se înapoi, speriată. N-ai putea să te duci să-i ceri lui Arch Gunnard o bucățică de slănină?

Lonnie se prăvăli din nou pe treptele pridvorului, cu bărbia în piept, cu brațele atîrnîndu-i moi între picioarele mult depărtate.

— Nu, șopti el aproape imperceptibil. Nu mi-e foame.

STATUL ÎMPOTRIVA LUI ABE LATHAN, NEGRU

Moș Abe dezghioca știuleți în hambar cînd Luther Bolick, venind de devale, de la casa lui cea mîndră, albă, de pe coama dealului, îl pofti să-și strîngă calabalîcul și să se mute de pe fermă. Fiind, de la o vreme, tare de urechi, Abe nu înțelese dintr-o dată ce voia Luther.

— Iar îmi dau de furcă prăpăditele mele de urechi, *mister* Luther, se văicări Abe. Pare-mi-se că nu mai aud ca altădată.

Luther îl privi pe negru încruntîndu-se. Între timp, moș Abe se sculase și ieșise în gura hambarului, ca să-l audă mai bine.

— Am zis că vreau să-ți strîngi calabalîcul și să te muți de aici cu toți ai tăi.

Moș Abe întinse mîna să se țină de ușă.

— Să ne mutăm? întrebă el și căută neîncrezător în ochii proprietarului. Așa-i că rîdeți de mine, *mister* Luther? îngăimă el cu glas tremurat. Glumiți, așa-i că glumiți *mister* Luther?

— Degeaba faci pe surdul. Ai auzit foarte bine ce-am spus, se oțărî Luther, făcînd vreo cîțiva pași prin fața hambarului. Vreau ca pînă la sfîrșitul săptămînii ăsteia să te muți de aici. Pînă atunci te păsuiesc numai dacă te cari de bunăvoie. Și, vezi, deschide bine ochii cînd îți aduni cala-

balîcul, să nu care cumva să iei vreun lucru de-al meu! Dacă iei ceva, te dau pe mîna judecății!

Moș Abe simți deodată că-l lasă puterile și abia se mai ține pe picioare. Se dădu oleacă înapoi și, sprijinindu-se de canatul ușii, se lăsă încet jos și se așeză pe pardoseala de pămînt bătut a hambarului. Luther se aplecă, să vadă ce face moșneagul.

— Sînt trecut de șaizeci de ani, îngînă moș Abe, dar eu și ai mei trudim din răsputeri pentru dumneavoastră, *mister* Luther. Muncim tot atît de zdravăn ca oricare altă familie de la ferma dumneavoastră. Știți bine, *mister* Luther, că așa e. Locuiesc aici de patruzeci de ani încheiați și am trudit neobosit pentru dumneavoastră, iar mai înainte, pentru tatăl dumneavoastră. Nici o singură dată nu v-am pomenit de împărțeală[1], cu toate că recoltele mele au fost totdeauna bogate. Nu v-am cerut niciodată prea mult, doar cît s-avem ce mînca și ceva îmbrăcăminte, atîta tot. Am adus pe lume și o droaie de copii, ca să-mi ajute la muncă, și nici unul din ei nu v-a cășunat vreo supărare, nu-i adevărat, *mister* Luther?

Ursuz, Luther ridică mîna, făcîndu-i semn să tacă. Scutură apoi energic capul, dînd a înțelege că-și strică gura de pomană, căci tot nu-l ascultă.

— Toate astea-s bune și adevărate, îi zise Luther, dar trebuie să mă descotorosesc de cel puțin jumătate din oamenii care muncesc în parte pe

[1] Încheierea socotelilor dintre proprietar, de o parte, și dijmași sau *cropper*-i, de cealaltă parte, care ar trebui să se facă după ce recolta a fost înmagazinată în hambarele proprietarului, este de obicei amînată, dijmașii și *cropper*-ii trăind de la o zi la alta din avansurile în alimente pe care proprietarul „binevoiește" să le acorde în cont.

fermă. Nu-mi dă mîna să mai ţin opt-zece bătrîni ca tine. Trebuie să vă mutaţi şi să vă căutaţi de lucru altundeva.

— Cum adică, nu mai daţi pămîntul în parte şi nu mai plantaţi bumbac anul ăsta, *mister* Luther? întrebă moş Abe. Sînt în stare să muncesc tot atît de bine şi tot atît de mult ca oricare altul. E drept că uneori fac treaba mai încet, dar de făcut tot o fac. Oare dacă dezghioc ştiuleţii ăştia, pentru hrana catîrilor, nu-i dezghioc la fel de bine ca oricare altul?

— N-am vreme să stau la palavre, îl bruftui Luther înfuriat. Asta e, şi gata! Îndată ce isprăveşti cu nutreţul catîrilor, te duci acasă şi începi să-ţi strîngi lucrurile, cum ţi-am spus.

Luther îi întoarse spatele şi se depărtă pe drumul ce ducea către grajd. Se opri în dreptul portiţei din faţa grajdului şi, uitîndu-se înapoi, văzu că moş Abe se ţinea după el.

— *Mister* Luther, spuneţi-mi, unde să mă mut eu cu ai mei? se jeli moş Abe. Flăcăii mi-s destul de mari acu şi au să-şi mai facă ei un rost. Dar eu şi femeia am cam îmbătrînit. Ştiţi dumneavoastră bine ce greu e pentru un om de culoare de vîrsta mea să-şi afle adăpost şi să găsească un petic de pămînt de lucrat în parte; cu noi n-aveţi cine ştie ce cheltuială, iar atîta bumbac cît scot ceilalţi scoatem şi noi, flăcăii şi cu mine. De cînd n-am mai pomenit de împărţeală e mult, mult de tot; au trecut, cred, treizeci de ani şi mai bine. Îs bucuros să muncesc tot aşa şi de acum înainte şi să-mi daţi tainul şi ceva îmbrăcăminte. Ştiţi bine, *mister* Luther, că ăsta mi-e cugetul. Locu-

iesc în coliba de colo de patruzeci de ani, şi alt adăpost n-am. Sîntem bătrîni acum, eu şi femeia, *mister* Luther, şi de lucrat ca ziler nu pot, că nu mă mai ţin puterile. Bumbac însă pot cultiva la fel de bine ca oricare alt om de culoare din ţinutul ăsta...

Luther împinse portiţa şi intră în ocolul din faţa grajdurilor, făcîndu-i semn că n-avea vreme să-l asculte. Îi întoarse spatele lui moş Abe şi porni mai departe.

Moş Abe rămase pironit locului, neştiind ce să zică şi ce să facă. După ce îl văzu pe Luther depărtîndu-se, începu să tremure tot şi se ţinu de portiţă, ca să nu cadă.

— Nu pot pleca de aici, *mister* Luther... se tîngui el. Nu pot. Alt loc unde să mă duc n-am. Nu pot pleca, *mister* Luther...

Luther ajunsese la capătul grajdului şi, trecînd după colţ, dispăru. Apoi glasul lui moş Abe nu mai ajunse pînă la dînsul.

A doua zi după prînz, pe la ceasurile două, un autocamion opri în faţa bordeiului unde locuiau moş Abe, cu nevasta şi cei trei flăcăi ai lor. Moş Abe şi bătrîna şedeau ghemuiţi lîngă foc, să se dezmorţească de frigul iernii. Erau singuri-singurei.

Deşi auzise autocamionul apropiindu-se şi oprind în faţa casei, moş Abe nu se clinti din loc, căci îşi închipuia c-a venit băiatul cel mare, Henry, care uneori conducea autocamionul lui Luther Bolick.

După cîteva clipe, se auziră bătăi în uşă, şi numaidecît femeia se ridică şi se duse să vadă cine bate.

Cînd deschise, se trezi față în față cu doi albi necunoscuți, care așteptau pe prispă. Fără a da bună ziua, cei doi se uitară înăuntru, să vadă cine-i în casă. Tot fără a rosti un cuvînt, dădură buzna în colibă, oprindu-se în dreptul plitei peste care moș Abe stătea încovoiat.

Unul din cei doi, cel mai vîrstnic, îl întrebă:

— Tu ești Abe Lathan?

— Da, *sir*[1], eu îs, răspunse bătrînul, mirîndu-se cine or fi oamenii aceia, căci nu-i mai văzuse niciodată. Da de ce-ntrebați?

Necunoscutul scoase din buzunar un disc de metal strălucitor[2] și, cu el în palmă, întinse mîna pînă sub nasul lui moș Abe.

— Am venit să-ți înmînez o hîrtie și un mandat, zise el. Un ordin de evacuare și un mandat de arestare pentru amenințare cu loviri și cu moartea.

Și, după ce despături ordinul de evacuare, i-l înmînă lui moș Abe.

Clătinînd din cap nedumerit, negrul se zgîi la hîrtie și, în cele din urmă, ridică privirea asupra celor doi albi.

— Sînt locțiitorul șerifului, îl lămuri albul mai în vîrstă, și am venit să fac două lucruri: să vă evacuez din casă și să te arestez.

---

[1] In limba engleză, termen reverențios folosit față de persoane de rang superior.

[2] Ofițerii de poliție judiciară din S.U.A. (șerifii, locțiitorii lor etc.) se legitimează cu un disc de metal, pe care sînt gravate stema S.U.A., numele comitatului și funcția respectivă.

— Ce înseamnă „să vă evacuez"? întrebă moş Abe.

O clipă cei doi străini îşi rotiră privirile prin încăpere. Nevasta lui moş Abe se apropiase de scăunaşul pe care şedea bătrînul şi-şi pusese pe umerii lui mîinile tremurînde.

— Dăm mobila afară din casă şi o scoatem dincolo de hotarul fermei lui Luther Bolick. Şi după asta pe tine te luăm şi te ducem la arestul comitatului. Hai, mişcaţi-vă mai repejor şi puneţi mîna amîndoi!

Moş Abe se sculă, dar rămase alături de nevastă, în picioare lîngă plită, neştiind ce să facă.

Cei doi bărbaţi se apucară să strîngă mobila şi s-o care afară. Scoaseră paturile, mesele, scaunele şi toate celelalte bulendre, lăsînd doar plita, care era proprietatea lui Luther Bolick. După ce isprăviră de scos totul, porniră să le încarce în camion.

Atunci moş Abe ieşi afară cît putu el de repede.

— Oameni albi, zău, nu faceţi asta... se rugă el. Aşteptaţi puţintel, mă duc să-l caut pe *mister* Luther. O să lămurească el lucrurile. *Mister* Luther e stăpînul meu şi n-o să lase să mi se ia aşa tot avutul. Vă rog, *sir*, aşteptaţi pînă-l găsesc...

Cei doi schimbară o privire.

— Hîrtiile sînt semnate chiar de mîna lui Luther Bolick, îi zise locţiitorul şerifului, clătinînd din cap. El a cerut judecăţii ordonanţa de evacuare din casă şi mandatul ăsta de arestare... Degeaba te mai duci acum să-l cauţi.

— Să mă arestaţi? Pentru ce a cerut să mă arestaţi?

— Pentru că l-ai amenințat, îi explică locțiitorul șerifului. L-ai amenințat că-l omori. Că-i dai cu ciomagul în cap sau tragi în el cu revolverul.

Azvîrliră restul catrafuselor în camion și porunciră lui moș Abe și soției să se cațăre pe platformă. Văzîndu-i că nici nu se clintesc, locțiitorul șerifului îi îmbrînci pînă în dreptul autocamionului și îi sili să urce.

Cel mai tînăr trecu la volan, iar locțiitorul șerifului se așeză lîngă ei, pe platformă, ca nu cumva să încerce să fugă. Autocamionul coti pe ulicioară, prin fața colibelor celorlalți dijmași, și ieși pe drumul cel lung care, urcînd peste deal, tăia de-a curmezișul ferma lui Luther Bolick și ducea la șosea. Trecură pe lîngă casa cea mîndră, albă, în care locuia Luther, dar nu dădură ochi cu el.

— Eu pe *mister* Luther nu l-am amenințat niciodată, se apără moș Abe. N-am făcut una ca asta de cînd mă știu. Nici de rău nu l-am vorbit vreodată. *Mister* Luther e stăpînul meu și lucrez la el de cînd aveam douăzeci de ani. Mi-a poruncit ieri să mă mut de pe ferma lui, da eu nu i-am spus nimic altceva decît că s-ar cuveni să mă lase să stau mai departe, că mult de trăit tot nu mai am. I-am zis doar că nu vreau să mă mut. Asta-i tot. C-am să-ncerc să-l omor n-am zis niciodată. *Mister* Luther știe bine asta, tot așa de bine cum știu și eu. Întrebați-l pe *mister* Luther dacă nu-i adevărat.

Lăsînd în urmă ferma lui Luther Bolick, autocamionul apucă spre capitala comitatului, care se afla la o depărtare de unsprezece mile.

— Patruzeci de ani am trăit aici şi i-am muncit lui *mister* Luther, continuă moş Abe, şi în timpul ăsta n-am rostit nici o singură dată vreo vorbuliţă necuviincioasă de faţă cu dumnealui şi nici nu l-am vorbit de rău în spate. Dumnealui ne dă tain şi ceva îmbrăcăminte, iar eu cu ai mei îi cultivăm bumbacul, şi asta fac mereu, de cînd eram flăcău de douăzeci de ani. M-am aciuat aici ş-am lucrat în parte, mai întîi pentru taică-su, iară după ce s-a prăpădit bătrînul, am lucrat mai departe, la fel ca înainte. *Mister* Luther ştie c-am lucrat totdeauna din răsputeri şi niciodată nu l-am înfruntat, iar de cerut nu i-am cerut în tot timpul ăsta decît tainul meu şi ceva îmbrăcăminte. Puteţi să-l întrebaţi pe *mister* Luther.

Locţiitorul şerifului asculta ce spune moş Abe fără a rosti nici un cuvînt. Îi era milă de bătrînul negru şi de soţia lui, dar nu-i stătea în putere să facă nimic. Dimineaţa, devreme, Luther Bolick venise cu maşina la judecătorie şi obţinuse ordonanţa de evacuare şi mandatul de arestare. Meseria lui era să înmîneze citaţii şi să aducă la îndeplinire ordonanţe şi sentinţe judecătoreşti. Acum, cu toate că asta-i era meseria, i se făcuse milă de cei doi negri. Socotea că Luther Bolick nu s-ar fi cuvenit să-i alunge de pe fermă numai pentru că îmbătrîniseră şi le slăbiseră puterile.

Cînd în faţa lor se ivi oraşul, locţiitorul şerifului îi spuse şoferului să oprească. Acesta trase la marginea şoselei, în dreptul primelor clădiri. De o parte şi de alta a drumului erau înşirate vreo cincisprezece, douăzeci de căsuţe locuite de negri.

Cei doi albi se apucară îndată să descarce mobila din camion, așezînd-o grămadă la marginea drumului. După ce isprăviră de descărcat toate cele, locțiitorul șerifului îi porunci soției lui moș Abe să coboare. După care camionul porni mai departe, lăsînd-o pe soția lui moș Abe buimăcită cu desăvîrșire și singură lîngă calabalîcul lor.

— Da cu mine ce-aveți de gînd să faceți acum? întrebă moș Abe, privind îndărăt la femeie și la mobilele lui, care abia se mai zăreau în depărtare.

— Te ducem la arestul comitatului și te zăvorîm acolo, îl lămuri locțiitorul șerifului.

— Dar cu nevasta mea ce are să se întîmple?

— O adăposti-o careva din negrii care locuiesc acolo.

— Și pe mine cît o să mă țineți sub zăvor?

— Pîn-or să te judece.

Stîrnind nori de praf, autocamionul trecu pe străzile orașului, ocoli scuarul din fața judecătoriei și se opri în fața unei clădiri de cărămidă roșie, cu ferestrele zăbrelite.

— Ne dăm jos; am ajuns! zise locțiitorul șerifului.

Deși abia îl mai țineau picioarele, moș Abe izbuti să se tîrască pe potecă pînă la poarta arestului. Un alb îi deschise și-i porunci s-o ia drept pe sală și să meargă tot înainte, pînă i se va spune să se oprească.

Sîmbătă, înainte de prînz, Henry, feciorul cel mare al lui moș Abe, sta în picioare, învîrtindu-și pălăria în mînă, în mijlocul biroului lui Ramsay

Clark. Avocatul se uită la negru și se întunecă la față. Băgă în gură capătul creionului și, după ce-l rontăi o bucată de vreme, se răsuci pe scaunul lui cu pivot și privi pe fereastră în scuarul din fața judecătoriei. Apoi, brusc, se întoarse cu fața către fiul lui moș Abe.

— Nu, nu iau procesul! zise el. Nu vreau să am nimic a face cu pricina asta.

Flăcăul îl privi uluit. Era al treilea avocat căruia se adresase în dimineața aceea, și cu toții refuzaseră să-l apere pe taică-său.

— Nu-i nici o afacere, adăugă Ramsay Clark încruntat. Chiar dac-aș lua procesul, de la niște negri puchinoși ca voi nu scot nici un cent! Afară de asta, sînt hotărît să nu mai apăr nici un negru! Avocați mai buni decît mine au ajuns de rîpă numai pentru că au apărat negri. Nu vreau să-mi meargă vestea că sînt „avocatul puturoșilor de negri"!

Henry se lăsă de pe un picior pe celălalt și își mușcă buza. Nu știa ce să zică. Stătea în mijlocul biroului, frămîntîndu-se să găsească un mijloc ca tatăl său să nu ajungă la judecată fără avocat.

— Tată-meu n-a spus niciodată c-ar avea de gînd să-l omoare pe *mister* Luther, stărui Henry. Totdeauna s-a avut bine cu el. Nici unul dintre noi nu l-am supărat vreodată. Întrebați pe cine vreți; știe toată lumea. Au să vă spună toți dijmașii de pe fermă că tata totdeauna a ținut partea lui *mister* Luther. Niciodată n-a spus c-ar avea de gînd să-i pricinuiască vreun rău.

Avocatul îi făcu semn să tacă. Nu voia să mai audă nici un cuvînt.

— Ţi-am mai spus o dată că nu vreau să am nimic a face cu procesul ăsta ! izbucni el iritat, ridicînd un teanc de hîrtii de pe birou şi trîntindu-l la loc. Nici prin gînd nu-mi trece să mă prezint în instanţă şi să-mi pierd timpul cu un proces care nu face nici o ceapă degerată, fiindcă sentinţa o cunosc dinainte. Vouă, negrilor ăstora puturoşi, nu vă strică să staţi din cînd în cînd la ocnă. Dacă Abe Lathan l-a ameninţat sau nu pe mister Bolick, n-are nici o importanţă ! Dar de spus că nu se mută de pe fermă a spus, sau n-a spus ? Ei, atîta e de-ajuns ca să-l osîndească ! Judecătorului atîta îi trebuie, şi nimic altceva ! Îl trimite la ocnă cît ai clipi din ochi ! Nici un avocat din lume nu-şi pierde vremea să studieze un dosar cînd ştie că procesul e sigur pierdut. Dac-ar ieşi un onorar gras, ar fi altceva... Dar de unde să plătiţi onorarii voi, negrii ăştia puturoşi, care n-aveţi nici o leţcaie ?! Nu, nu primesc procesul. Nu vreau să am nimic de-a face cu el, nici măcar s-aud !

Henry ieşi de-a-ndaratelea din biroul lui Ramsey Clark şi se duse la arestul comitatului. Aici obţinu învoire să-l viziteze pe taică-su pentru cinci minute.

Henry îl găsi pe moş Abe aşezat pe patul de scînduri, privind afară pe culoar prin grilajul de fier al cuştii sale. Gardianul care-l însoţise pe Henry se postă în spatele lui, cu faţa la grilaj.

— Ai fost la avocat ? îl întrebă moş Abe de-a dreptul. I-ai spus că niciodată nu i-am spus lui *mister* Luther vorbele acelea ?

Henry se uită în ochii lui taică-su, dar îi venea greu să-i răspundă. Clătină din cap și coborî încet privirea, pînă nu mai văzu decît pardoseala.

— Ai fost, nu-i așa c-ai fost, Henry? stărui moș Abe.

Henry făcu semn că da, fusese.

— Ei bine, și cînd le-ai spus avocaților că niciodată, de cînd sînt, n-am rostit o vorbuliță necuviincioasă nici pe socoteala lui *mister* Luther, nici pe socoteala lui taică-su, n-au zis că-s gata să mă ajute să ies din pușcărie?

Henry făcu semn că nu.

— Ce-au zis avocații, Henry? N-au zis că-s gata să m-ajute cînd le-ai spus cum l-am cinstit totdeauna pe *mister* Luther, că toată viața am lucrat pentru el din răsputeri și nu i-am pomenit niciodată de împărțeală?

Henry se uită la taică-su plecîndu-și capul într-o parte, ca să-l vadă prin zăbrelele cuștii. Înghiți în sec de cîteva ori înainte să poată rosti un cuvînt.

— Pîn-acum am fost la trei avocați, îi spuse el în sfîrșit. Toți trei mi-au spus că nu ți-ar putea fi de nici un folos și m-au sfătuit să lăsăm procesul să se desfășoare și să se judece așa. Mi-au zis că nu ți-ar putea ajuta cu nimic, căci judecătorul, și așa, și așa, tot te trimite la ocnă.

După asta făcu o pauză, în care, plecînd din nou ochii, privi prin zăbrele la picioarele lui taică-su.

— Dacă vrei matale, mai încerc, poate găsesc un avocat să ia procesul... Dar cred că-i degeaba. N-are să facă nici o brînză!

Moș Abe se așează la loc, pe patul de scînduri, și o bucată de vreme rămase gînditor, cu privirea pironită în pămînt. Nu putea pricepe de ce nici un avocat nu voia să-l apere. Înălțînd apoi capul, se uită prin grilaj la fiul său. Deodată ochii i se umplură de lacrimi, pe care nu le mai putea stăvili.

— Spune, Henry, da de ce au zis avocații că judecătorul, și așa, și așa, tot mă trimite la ocnă?

Strîngînd spasmodic zăbrelele, Henry își aminti cum ani de-a rîndul îi văzuse pe taică-su și pe maică-sa trudind pe lanul acela de bumbac pentru Luther Bolick, primind în schimb tain, cîte-o zdreanță, adăpost și nimic altceva.

— Spune, Henry, de ce-au zis așa?

— Pricina, cred, nu-i alta decît că sîntem oameni de culoare... șopti Henry. Nu văd ce altceva i-ar face să spună asta.

Gardianul, care aștepta îndărătul lui Henry, se apropie și-l bătu pe spate cu bastonul de cauciuc. Henry o porni pe coridorul pe care erau înșirate, în dreapta și în stînga, cușțile deținuților, îndreptîndu-se spre ușa ce dădea în stradă. Și nu mai privi înapoi.

SFÎRȘITUL LUI CHRISTY TUCKER

Era către asfințit cînd Christy Tucker, călare pe catîr, intră pe poarta plantației fluierînd vesel. Cioplise toată dimineața țăruși noi pentru zăplazul ce-i împrejmuia cocioaba și era mulțumit că lucrase cu spor. Nu avea prea des putința să meargă la curte, de aceea, cînd i se ivea vreun prilej, se ducea bucuros.

Legă catîrul la ulucul din dosul magazinului, și primul lucru pe care-l băgă de seamă fu că ceilalți negri aflați acolo parcă se fereau să-i vorbească. Nu putea pricepe de ce se prefăceau că nu-l văd, fiindcă de trei luni, de cînd se mutase aici cu nevasta, trăia în bună înțelegere cu toți oamenii de culoare de pe plantație.

Cu pași rari, se îndreptă către cancelarie, întrebîndu-se de ce nimeni nu voia să stea de vorbă cu el.

Ceva mai încolo dădu peste Froggy Miller. Îl apucă pe Froggy de braț, ca nu cumva să-ncerce și el să spele putina.

— Ce-i cu voi, măi, ce v-a apucat azi? întrebă el.

Froggy Miller îi era ca și vecin, căci peste cîmpul de bumbac nu era mai mult de o milă pînă la cocioaba lui, și-l cunoștea mai bine decît pe ceilalți.

— Hai, zău, spune-mi, Froggy, ce v-a apucat?...

Froggy, un vlăjgan negru înalt de şase picioare, cu părul tuns scurt, dădu să scape.

Atunci, înşfăcîndu-l cu amîndouă mîinile, îl zgîlţîi.

— Ia ascultă! se răsti Christy. Ce v-a apucat, pe tine şi pe ceilalţi, de vă faceţi că nu mă cunoaşteţi?

— Te-a chemat *mister* Lee Crossmann, începu Froggy, nu-i aşa?

— Da, aşa e, a trimis să mă cheme. Vrea, pesemne, să-mi spună ceva despre muncă. Dar asta ce legătură are cu...

N-apucă însă să sfîrşească vorba, căci Froggy se smucise şi-o luase cu pas grăbit pe alee.

Fără să mai stea pe gînduri, Christy se duse glonţ la cancelarie, să afle pricina.

Intrînd buzna în cancelarie, dădu peste Hendricks, contabilul plantaţiei, şi Morgan, fratele mai mic al lui Lee Crossmann, tolăniţi cu picioarele pe pervazul ferestrei. Cum îl văzu pe Christy, Hendricks se ridică şi trecu în biroul din fund. Rămas singur, Morgan Crossmann îl cercetă pe negru cu o privire rece, ursuză.

— Mă, ăsta, fă-te-ncoa'! se auzi glasul lui Hendricks, care se întorsese în cancelarie.

Întorcîndu-se, Christy dădu cu ochii de Lee Crossmann, proprietarul şi stăpînul plantaţiei, care apăruse în prag.

— Am înţeles, *sir*, spuse Christy.

Lee Crossmann purta pantaloni de călărie din cord gri, o cămaşă kaki şi era încălţat cu cizme negre, înalte pînă la genunchi, legate cu şireturi.

Se trase deoparte, lăsîndu-l pe Christy să intre în biroul din fund, şi, rămînînd în cancelarie, închise uşa pe din afară. În mijlocul biroului Christy se opri să-l aştepte pe Lee Crossmann.

Venise pe plantaţia lui Crossmann de la Anul Nou, adică cu vreo trei luni în urmă. Deşi nu mai fusese înainte în Georgia[1], prinsese să îndrăgească meleagurile de aici mai mult chiar decît locurile de baştină din Alabama[2]. Împreună cu nevasta hotărîse să se mute în Georgia, deoarece auzise că pămîntul era mai bun şi că aici, pe ogoarele cultivate cu bumbac, munca în parte ar fi mai bănoasă. Christy obişnuia să spună că nu se poate mulţumi să-şi agonisească traiul; că năzuieşte să se pricopsească.

Întrucît Lee Crossmann întîrzia, Christy se lăsă pe marginea unui scaun. Nici nu apucase bine să se aşeze, şi iată că se deschise uşa. Christy sări în picioare.

— Să trăiţi, *mister* Lee! îl salută el zîmbind. Acum, după ce am avut şi eu răgaz să cunosc ogorul, v-aş ruga să-mi daţi un plug cu două brazde şi încă un catîr. De pe ogorul ăsta, cu un plug cu două brazde cred că pot culege o recoltă îndoită de bumbac. De cînd sînt n-am văzut pămînt mai bun! Nici bolovani, nici cioturi, nicăieri, şi nici urmă de mărăcini, neted ca-n palmă! Dacă-mi daţi un plug cu două brazde şi încă un catîr, vă scot mai mult bumbac nu decît oricare *cropper* de pe plantaţie, ci mai mult decît pot scoate doi laolaltă.

[1,2] State din sudul S.U.A.

Lee Crossmann îl ascultă pînă la capăt, apoi, după ce trînti ușa, înaintă cu pași mari în birou.

— Eu te-am chemat pe tine aici, negru puturos! Sau îți închipui cumva că tu m-ai chemat pe mine, ai?

— Așa-i, *mister* Lee. Dumneavoastră m-ați chemat.

— Atunci fă bine și ține-ți fleanca aia murdară! Să n-o deschizi pînă nu ți-oi porunci eu!

— Bine, *sir*, am înțeles, *mister* Lee... bolborosi Christy, trăgîndu-se înapoi de-a-ndaratelea, pînă se lipi cu spatele de zid.

Lee Crossmann se așezase într-un fotoliu și-l privea cu ochi injectați.

— Bine, *sir*, am înțeles, *mister* Lee... repetă Christy.

— Ești un negru puturos, unul d-ăia care-și iau nasul la purtare, nu-i așa? De fapt, de unde ai venit? Nu ești din partea locului, din Georgia, nu-i așa?

— Nu, nu, *sir*, nu, *mister* Lee, răspunse Christy, clătinînd din cap. Îs născut și trăit în Alabama.

— Nu te-au învățat, mă, acolo, în Alabama, să fii la locul tău?

— Ba da, *sir*, ba da, *mister* Lee...

— Atunci ce te-a găsit de te-ai mutat aici în Georgia și ți-ai luat nasul la purtare?

— Nu știu, *mister* Lee...

Trecîndu-și palma peste față, Christy se frămînta să ghicească cu ce-l supărase pe Lee Crossmann. Începea să priceapă de ce-l ocoliseră ceilalți negri și de ce se feriseră să stea de vorbă cu el. Lee Crossmann trimisese să-l cheme, și ei

știau că asta înseamnă că-l supărase cu ceva. Nu voiau să fie văzuți stînd de vorbă cu un om care-l supărase pe proprietarul și stăpînul plantației.

— E adevărat că ți-ai luat aparat de radio? îl întrebă Lee.

— Da, *sir*.

— De unde l-ai luat?

— L-am luat în rate.

— Da bani să plătești ratele de unde iei?

— Am avut ceva bănișori puși deoparte și, afară de asta, mai crește nevasta niște păsări.

— De ce nu l-ai cumpărat de la magazinul plantației?

— Dincolo era mai convenabil. L-am luat mai ieftin.

— Negrii care muncesc pe plantația mea obișnuiesc să tîrguiască tot ce le trebuie de la magazinul plantației, spuse apăsat Lee.

— N-am vrut să fac datorii la dumneavoastră, *mister* Lee, explică Christy. Voiam să am și eu mai mult de luat la sfîrșitul anului, cînd se încheie socotelile.

Lee Crossmann se lăsă pe spetează și încrucișă picioarele. Apoi scoase briceagul și începu să-și curețe unghiile.

Urmă o tăcere care dură cîteva minute; Christy se rezemă de perete.

— Stai drept, nu te rezema, negru împuțit! se răsti Lee.

— Da, *sir*, răspunse Christy tresărind și depărtîndu-se de perete.

— Nu cumva ai tăiat copaci din pădurea mea ca să cioplești țăruși pentru zăplazul cu care-ți împrejmuiești casa?

— Da, *sir*, da, *mister* Lee...

— Da de ce nu mi-ai cerut voie?

— Am socotit că e nevoie de țăruși noi cu care să-i înlocuiesc pe cei putrezi, și, de vreme ce locuiesc în casă, m-am apucat de treabă.

— Îți cam iei nasul la purtare, nu crezi? Te porți parc-ai fi stăpîn pe casa și pe pămîntul meu, ai? Te porți de parcă te-ai socoti de-o seamă cu albii, ai?

— Nu, *sir*, nu, *mister* Lee... se apără Christy. Nici prin gînd nu-mi trece una ca asta! Numai că așa mi-e firea, știți, n-am astîmpăr, nu pot suferi să stau de pomană, îmi place să fac treabă. Dacă nu îndrept niște uluci, nu tai lemne, dacă nu culeg bumbac sau nu fac nu știu ce altă treabă, nu-s în apele mele. Așa mi-e firea, nu pot sta de pomană.

— Știi ce facem noi aici în Georgia cu negrii care-și iau nasul la purtare ca tine?

— Nu, *sir*.

— Îi învățăm să-și cunoască lungul nasului și să fie la locul lor.

Lee Crossmann se sculă, străbătu încăperea și se opri în fața dulapului. Cu un gest brusc deschise ușa și întinse mîna, să ia ceva de pe raft. Cînd se-ntoarse cu fața la Christy, ținea o curea groasă, lungă, bătută cu ținte mari de alamă. Străbătu biroul în sens invers, plesnindu-se peste carîmbi cu capătul trăgătorii.

— Da neveste-ti cine i-a spus c-are voie să crească păsări pe plantaţia mea?

— Nu i-a spus nimeni, *mister* Lee, răspunse Christy. Nici n-am visat c-aţi putea să vă supăraţi. Loc e berechet în ogradă, şi am făcut şi un coteţ pentru ele.

— Taci, negru împuţit, nu mă mai tot înfrunta!

— Bine, *sir*.

— Pe plantaţia asta să nu prind picior de pasăre scurmînd semănăturile.

— Bine, *sir*, îngînă Christy.

— Da bani să-ţi cumperi radioul de unde ai luat?

— Am prins şi eu cîţiva iepuri cu laţul, i-am jupuit şi-apoi am vîndut pieile şi-am luat ceva bănişori.

— Pe plantaţia mea nu dau voie nimănui să se atingă de iepuri! se răsti Lee.

Smuci trăgătoarea groasă şi se plesni cu ea peste carîmbi.

— De ce n-ai cumpărat nimic pe datorie de la magazinul plantaţiei? întrebă Lee.

— Nu-mi place să am datorii, explică Christy. Vreau să am şi eu mai mult de luat la sfîrşitul anului, cînd se încheie socotelile.

— Dacă la sfîrşitul anului vei avea de luat sau de dat, asta-i treaba mea! îl repezi Lee. Apoi îi arătă cu degetul o crăpătură în pardoseala de scînduri. Scoate cămaşa, dă jos pantalonii şi lasă-te în genunchi în dreptul crăpăturii! porunci el.

— Ce vreţi să-mi faceţi, *mister* Lee?

— Las', că-ți arăt eu ce-ți fac... veni răspunsul. Hai, jos cămașa, jos pantalonii și lasă-te în genunchi colo, cum ți-am spus!

— *Mister* Lee, nu mă las bătut de dumneavoastră. Nu, *sir*, nu, *mister* Lee. Nu pot să vă las să-mi faceți una ca asta! Zău, nu pot!

— Îndrăznești să mă și înfrunți, potaie neagră?! urlă Lee, căruia îi năvălise sîngele în obraz.

Dădu să-l croiască pe Christy cu trăgătoarea groasă, bătută în ținte de alamă. Christy se feri, iar cînd Lee mai încercă o dată să-l croiască, negrul prinse cureaua cu amîndouă mîinile și o imobiliză. După ce mai întîi îl fulgeră cu privirea, Lee încercă să i-o smulgă din mîini, smucind-o brusc.

— *Mister* Lee, n-am făcut decît să prind niște iepuri și să cresc cîteva păsări, și alte asemenea mărunțișuri, se apără Christy. N-am vrut să fac nici un rău. Credeam c-o să fiți bucuros dac-am să bat cîțiva țăruși noi în zăplaz, că-i al dumneavoastră...

— Tacă-ți fleanca și scoate cămașa și pantalonii, îți spun! strigă Lee, scos din fire. Și dă drumul trăgătorii de bunăvoie, pînă nu ți-o smulg cu sila!

Ținînd trăgătoarea cu toată puterea, Christy nici nu se clinti. De furie, lui Lee îi înțepenise limba. Se repezi la dulap și-și luă pistolul. Întorcîndu-se, descărcă trei focuri asupra lui Christy. Christy dădu drumul trăgătorii și se prăbuși la pămînt.

Urmat de contabilul Hendricks, Morgan, fratele lui Lee, năvăli în birou.

— Lee, ce s-a întîmplat? întrebă el văzîndu-l pe Christy Tucker lat pe podea.

— Negrul ăsta puturos m-a amenințat, bolborosi Lee, gîfîind. Apoi se duse la dulap și zvîrli pistolul la loc, pe poliță. Tu și Hendricks l-ați auzit cum m-a amenințat că mă omoară! A trebuit să-l împușc, ca să scap cu viață.

Părăsiră biroul din fund, trecînd în cancelarie. Cîțiva vînzători de la magazinul plantației veniră în goană, să întrebe de împușcăturile care se auziseră.

— Un puturos de negru care și-a luat nasul la purtare! îi lămuri Lee, care tocmai își spăla mîinile în lighean. Puchinosul ăla din Alabama, venit acum două-trei luni. Dimineață am trimis să-l cheme, voiam să-l întreb unde se trezește de s-a apucat să pună țărușii noi în zăplazul din jurul casei fără să-mi ceară voie. Cînd a venit aici, m-a amenințat. Un negru păcătos, asta era!

Vînzătorii se înapoiară la magazinul plantației, iar Hendricks, după ce deschise catastifele, își văzu liniștit de hîrțoage.

— Du-te de deschide ușa aia din dos, îi porunci Lee fratelui, să vadă și puturoșii care s-au strîns acolo ce pățește cine-și ia nasul la purtare, ca potaia asta din Alabama!

Fratele deschise ușa din dos. Afară nu era însă nici un om, nici picior de negru nu se vedea pe alee. Singura făptură ce se afla acolo era catîrul cu care venise Christy Tucker.

CANDY-MAN[1] BEECHUM

De jos, din smîrcurile Ogeechee[2]-ului, de la joagăr pînă în vîrful măgurii, erau zece mile, dar asta pentru Candy-Man era fleac. Cine-l vedea sărind hîrtoapele din Middle Georgia[3] rămînea cu gura căscată

— Încotro, Candy-Man?

— Fereşte, băieţaş, fereşte, nu sta în calea cataligelor mele, că-s zorit, mă duc la drăguţă, şade ca pe ghimpi, abia aşteaptă să mă vadă venind!

Ici-colo, cîte un iepure ţîşnea iute ca fulgerul înspre scorburile copacilor, fugind din calea ciubotelor lui butucănoase.

— Vezi, Candy-Man, nu cumva să-i calci vreunui alb pe bătătură, îl sfătui Little Bo. Că albii-s cu stea-n frunte!

Candy-Man Beechum tocmai zvîrlise un crac peste pîrleaz, cum zvîrli lopata cu boabe la vînturat.

Călare pe gard, se opri o clipă şi îşi întoarse privirea către băieţaşul negru. Se lăsa amurgul peste smîrcuri şi avea de bătut zece mile.

---

[1] In traducere: Om-de-zahăr.

[2] Fluviu din statul Georgia.

[3] Partea centrală a statului Georgia.

— Eu cu albii, dacă-mi dau pace, nu mă-ncurc, îi răspunse. Mă tocmesc să le îngrijesc catîrii sau să le car cîţiva buşteni de chiparos, dar nu stau nici o clipă după ce mi-am îndeplinit munca, o şterg şi mă feresc din calea lor.

Din scorburi de copaci cucuvelele începeau să dea semne de viaţă. Pentru păsările astea cobitoare ceasul asfinţitului era ceas de bucurie.

Scărpinîndu-se după ceafă, puştiul negru urmărea din ţarcul catîrilor soarele, care cobora la orizont. De n-ar fi trebuit să le dea nutreţ şi de-ar fi avut barem douăzeci şi cinci de cenţi în buzunar, tare i-ar mai fi plăcut să-l însoţească pe Candy-Man. Fiind sîmbătă seara, la oraş avea să găsească scrumbii prăjite în toate colţurile. Şi amintindu-şi mirosul peştelui prăjit, îi lăsa gura apă.

— Curînd o să-mi găsesc şi eu o drăguţă, grăi Little Bo.

— Ai numai grijă, băiete, să nu te legi de drăguţa lui Candy-Man, că la altele ţi-o da şi el o mînă de ajutor!

Şi, trecîndu-şi şi celălalt crac peste pîrleaz, Candy-Man porni la deal. Nu avea decît zece mile de mers, de jos de la smîrcuri pînă în vîrful măgurii, şi gata, era acolo!

Tufele de mărăcini se zbăteau, şfichiuind în stînga şi-n dreapta la picioarele lui, acolo unde călcase cu o clipă mai înainte. Nu stătea s-aştepte răfuiala cu mărăcinii ce acopereau locurile acelea nămoloase. Luîndu-şi picioarele la spinare, Candy-Man Beechum şi apucase în sus, pe şleaul

buştenilor, şi acum o tulea de-a dreptul peste tăpşan, sărind trei brazde de grîu dintr-un pas.

Cîţiva gligani negri umblau agale, înaintea lui, pe drumul mare. Într-o clipită îi ajunse din urmă şi le strigă:

— Feriţi, băieţi, din calea ţurloaielor mele! Păzea, că vine Candy-Man!

— Încotro, măi Candy?

Se văzură nevoiţi să dea bătaie pentru a ţine pasul cu el. Se văzură nevoiţi chiar s-alerge, căci avea picioare lungi, catalige, nu glumă! Gîfîiau şi le atîrna limba de-un cot.

— M-ai întrebat careva unde mă duc? zise Candy. Am o drăguţă — jumătate albă, jumătate neagră — şi mă duc şi eu să-i fac oleacă de curte.

— Ar fi bine, Candy, să claxonezi mai înainte de a intra la ea-n odaie. Corciturilor ăstora nu prea le place cînd dai buzna peste ele.

— Adevărat, aşa-i, numai că nu ştii cum stau lucrurile. Pe Candy-Man drăguţa lui îl aşteaptă totdeauna-n prag!

— Da, da, noi, berbanţii negri, care nu ieşim decît sîmbăta, n-avem vreme de pierdut. Cu ceva trebuie să ne alegem şi noi mai înainte ca luni în zori sirena să ne ţiuie în urechi...

Gliganii rămaseră în urmă şi apoi se opriră, să mai răsufle şi să se răcorească puţin. N-avea rost să se pună cu uriaşul catîrgiu tocmai sîmbăta, cînd era grăbit.

Drumul mare nu era pe placul lui Candy-Man, prea făcea multe coturi şi ocoluri. Scurta drumul peste ogoare, atras de tigaia cu peşte prăjit. De-

odată se iviră în fața lui, întîmpinîndu-l ca un roi de licurici, luminile orașului.

Bătuse opt mile, mai rămîneau încă două, și avea să ciocănească la ușa drăguței, jumătate albă, jumătate neagră.

Apoi, drumul mare tăind mai de-a dreptul, Candy-Man părăsi scurtătura, și peste puțin intră în oraș. Cei mai vîrstnici, din căruțe, și flăcăii, care mergeau pe jos, se fereau din calea călcîielor lui, care sfîrîiau. Catîrii înhămați la cotigi cîrmeau la o parte, iar pîlcurile de gură-cască de pe uliță se trăgeau în lături, pentru a-i face loc.

— Ce alergi așa, Candy-Man?

— Păzea, mă negri proști ce sînteți, să nu vă înece și să vă orbească colbul din urma mea! Sînt zorit!

— Încotro, Candy-Man?

— Am o drăguță care m-așteaptă în prag. Și nu-i învățată s-aștepte.

— Candy-Man, ai face bine s-o iei mai domol și să-ți răcorești călcîiele, că acuși intri în cartierele albilor. Doar știi, se supără dacă un negru prost îi calcă pe bătătură...

— După apusul soarelui, sînt de capul meu. Doar n-am să stau să cercetez culoarea fiecărui trecător!

Bătrînii plesniră din limbă și smuciră de hățuri, îndemnînd catîrii la trap. Vorbele lunganului ăstuia negru nu le erau pe plac.

— Candy-Man, nu mă iei și pe mine? Tare-aș vrea să prind și eu o bibilică!

— Acolo unde mă duc, eu mi-s cocoșul! Pe care-l prind străin în ograda mea, îl jumulesc de

pene cu gheara și cu pintenul. Îți spun: lasă-te păgubaș, băiete, lasă-te păgubaș!

Și și-a văzut de drum, prin mijlocul uliței. De zorit ce era, n-avea loc pe lături. Doar o porție de pește prăjit, și apoi avea să purceadă mai departe. N-avea vreme de pierdut, căci îl aștepta drăguța, jumătate albă, jumătate neagră. Străbătuse opt mile și nu mai avea decît un fleac, două mile, și gata! Luni dimineața, mecanicul ăla de la fierăstrău va trebui să sune sirena ca la judecata de apoi.

Tras de mirosul peștelui prăjit, se trezi la ușa unui birt. Poate să nu fi fost decît ciortani, dar de mirosit miroseau la fel de bine. Ar fi poruncit o porție de aripioare, dar ar fi durat mult.

Chibzui cu mîna pe clanța birtului. Nu. Avea să îmbuce ceva, și apoi își va căuta de drum. Parcă vedea aievea, la capătul celor două mile, chipul drăguței, jumătate albă, jumătate neagră, care-l aștepta ca pe ghimpi.

Așezați la mese, flăcăii mîncau. Localul era plin de oameni hămesiți ca și el. Plita era acoperită cu tigăi în care sfîrîia peștele și mai rămăsese jumătate de butoi de pește, destul să saturi o sută de guri flămînde.

Stătea cu mîna pe clanță și nu se mai sătura adulmecînd mirosul acela. Dac-are să-i dea mîna, într-o bună zi o să-și cumpere un butoi mare cu pește și-o să tot mănînce din el, n-o să lase nici unul, de leac!

— Unde alergi așa, Candy-Man?

— N-am vreme de pierdut, sînt tare grăbit, *boss*! Lăsați-mă, vă rog, să-mi văd de drum.

Policeman-ul scoase cătușele și dădu să i le pună. Candy-Man se trase înapoi.

— Cel mai sănătos cred c-ar fi să te bag la zdup... N-aș mai avea bătaie de cap. Mi s-a urît să colind orașul în fiecare sîmbătă, să pun mîna pe zurbagiii ăștia de negri împuțiți!

— N-am făcut rău nimănui de cînd sînt! Și zău, *boss*, nu caut pricină nimănui. Mă veți fi asemuit cu careva, *boss*... Zău că m-ați asemuit! Sînt doar în treacăt p-aici. Mă duc la drăguță.

— Nu face nimic. E mai sigur să te bag la zdup pînă luni dimineața. Întinde labele, bă, negru puturos, să-ți pun cătușele!

Candy-Man se trase înapoi. Era cu gîndul la drăguța lui, jumătate albă, jumătate neagră. N-avea nici un chef să stea închis după gratii, în loc să se ducă la drăguță. Și din nou se trase înapoi.

— Te-mpușc, bă, negru ticălos! Dacă mai faci un singur pas, trag!

— Zău, *boss*, vă rog, lăsați-mă să-mi văd de drum. Poftim, nu mai mănînc nimic, o iau din loc chiar acuma și nu mă mai prindeți în oraș. Zău, neapărat vreau să-mi văd drăguța, pînă luni, înainte de răsăritul soarelui.

Candy-Man mai făcu un pas înapoi. *Policeman*-ul trînti cătușele jos și scoase revolverul. Apăsă pe trăgaci, și Candy-Man se prăbuși.

— Zău, *boss*, nu trebuia să faceți una ca asta! Sînt, colea, un biet negru cu mîncărime la picioare. Mult mai mult îmi place să umblu decît să stau locului...

Oamenii dădură năvală din toate părţile, dar cîte unul se întorcea brusc din cale şi se depărta fugind. Alţii se opriră să-l privească pe Candy-Man, care-şi pipăia picioarele, să se încredinţeze dacă-l mai puteau duce. Mai avea doar două mile de mers pînă în vîrful măgurii.

Acum oamenii se îmbulzeau în jurul lui, iar *policeman*-ul îşi băgă tacticos revolverul în toc. Candy-Man dădu să se ridice, ca să-şi vadă de drum. Drăguţa lui, jumătate albă, jumătate neagră, şedea ca pe ghimpi, abia aştepta să-l vadă venind.

— Credeţi-mă, *boss*, îmi pare rău c-aţi fost silit să mă-mpuşcaţi. N-am căşunat niciodată vreo supărare albilor, şi zău dacă se cuvenea să-mi căşuneze ei mie! Dar dac-aşa o să meargă lucrurile şi pe mai departe, nici că face să trăieşti! Am să suflu-n lumînare şi am să-mi dau sufletul. Te rog, dă-mi un cearceaf, să-mi învelesc pielea şi ciolanele.

— Ia mai taci, măi negru puturos! se răsti *policeman*-ul. Dacă n-ai să-ţi ţii gura aia spurcată, mă sileşti să mai scot o dată revolverul, să-ţi fac vînt!

Oamenii se traseră înapoi, să nu fie prea aproape. *Policeman*-ul duse mîna la tocul revolverului, pentru ca la nevoie să-l poată scoate iute.

— Dac-aşa o să meargă treaba şi pe mai departe, faceţi-i loc lui Candy-Man Beechum, că, iată, acuşi vine!...

FETIȚA

Dis-de-dimineață, un negru, în drum spre fermă, unde se ducea să dea nutreț catîrilor, îl vestise pe colonelul Henry Maxwell, iar colonelul îi telefonase șerifului. Șeriful îl umflase pe Jim și, după ce-l transportase în grabă la oraș și-l băgase la arest, se dusese acasă, să-și ia gustarea.

Acum Jim se plimba în lung și-n lat prin celula goală, încheindu-și nasturii cămășii. Sfîrșind această treabă, se așeză pe marginea patului de fier, să-și lege șireturile. În dimineața aceea lucrurile se desfășuraseră atît de iute, încît nici să bea o gură de apă n-avusese răgaz. Se sculă și se duse deci la găleata de lîngă ușă, dar găleata era goală, căci șeriful uitase s-o umple cu apă.

Între timp, în curtea arestului se adunaseră mai mulți oameni. Auzind glasuri, Jim se apropie de fereastră și privi afară. Tocmai sosise încă o mașină, din care văzu coborînd șase-șapte bărbați. Pe uliță, atît dinspre dreapta, cît și dinspre stînga, veneau alții, care intrau în curtea arestului.

— Ce s-a întîmplat azi-dimineață acolo, la tine, Jim? îl întrebă careva.

Scoțînd bărbia afară printr-un pătrățel al gra-

tiilor, Jim se uită la pîlcul de oameni din curte. Îi cunoștea pe toți.

Pînă să priceapă cum de și aflase toată lumea că fusese adus acolo, altcineva își dădu cu părerea:

— Trebuie c-a fost un accident, nu-i așa, Jim?

Pe uliță se ivi, mînată de un băiețaș negru, o căruță încărcată cu bumbac, care se îndrepta la pas spre stația de egrenat. În fața arestului, băiețașul șfichiui catîrii cu capetele îndoite ale hățurilor, și aceștia porniră în trap.

— Tare îmi pare rău, Jim, c-ai încăput pe mîna stăpînirii! îi zise unul.

Venind din susul uliței, cu sufertașul în mînă, șeriful își croi drum prin mulțime. După ce descuie ușa arestului, puse jos sufertașul.

Cîțiva oameni se luaseră după șerif și priveau acum peste umărul lui în celulă.

— Ți-am adus mîncare, Jim, a gătit-o nevastă-mea pentru tine. Hai, Jim băiete, trebuie să mănînci ceva!

Jim privi la sufertaș, apoi la șerif și la ușa arestului, rămasă larg deschisă, și clătină din cap.

— Mie nu mi-e foame, zice. Fetiței i-a fost foame... foarte foame...

Șeriful se retrase spre ușă, ducînd, fără să vrea, mîna la pistol. Se dădu înapoi atît de brusc, încît călcă pe picioarele oamenilor adunați grămadă în spatele lui.

— Ascultă, nu te prosti, Jim băiete! Șezi binișor, liniștește-te.

Trase apoi ușa în urma lui și-o închise cu cheia. Dădu să iasă în stradă, dar se opri după

cîțiva pași și cercetă magazia pistolului, să vadă dacă e plină.

Mulțimea strînsă afară se-ndesă la fereastră. Cîțiva oameni se apucară să ciocănească în zăbrele, și, în cele din urmă, Jim veni să vadă ce era. Cînd dădu ochii cu ei, Jim strecură din nou bărbia într-un pătrățel al gratiilor, încleștîndu-și amîndouă mîinile de vergelele de fier.

— Spune, Jim, cum s-a întîmplat? Trebuie c-a fost un accident, nu-i așa?

Capul descărnat, alungit al lui Jim părea gata să iasă prin gratii. Șeriful veni pînă sub fereastră, să se încredințeze că totul era în ordine.

— Jim băiete, ai răbdare, îl îndemnă el.

Bărbatul care se rugase de Jim să le povestească cum s-a întîmplat îl împinse la o parte pe șerif. Ceilalți se îmbulziră din nou, apropiindu-se.

— Cum s-a întîmplat, Jim? repetă el. A fost un accident?

— Nu, răspunse Jim, și degetele îi jucau pe zăbrelele de fier. Am luat din cui pușca de vînătoare ș-am tras.

Dînd din coate, șeriful reuși din nou să se apropie de fereastră.

— Hai, Jim, zi mai departe, povestește-ne totul, de-a fir-a-păr.

Cum sta cu fața lui prelungă parcă prinsă între zăbrele, ai fi zis că pe Jim numai urechile îl opreau să scoată capul afară.

— Se văita de foame fetița, și, zău, n-am mai putut răbda! N-am mai putut s-o aud văitîndu-se, zău, n-am mai putut...

— Lasă, Jim băiete, nu te mai amărî acum, spuse şeriful, care ba izbutea să facă doi-trei paşi înainte, ba se vedea împins înapoi.

— Noaptea s-a trezit din nou şi s-a văitat de foame. N-am mai putut răbda s-o aud văitîndu-se, zău, n-am mai putut...

Dînd vîrtos din coate, cineva reuşi acum să-şi croiască drum prin gloată, ajungînd pînă în dreptul ferestrei.

— Bine, Jim, ai fi putut să vii la mine să-mi ceri ceva de mîncare pentru ea, ştiai doar că ţi-aş fi dat tot ce am!

Făcîndu-şi loc cu coatele, şeriful izbuti iar să se apropie şi el de fereastră.

— Nu se cădea să fac una ca asta, răspunse Jim. Doar am trudit tot anul şi am agonisit destul ca să ne putem sătura cu toţii.

Tăcu o vreme, luîndu-şi răgaz să scruteze feţele celor de dincolo de gratii.

— Am lucrat în parte şi am agonisit destul, dar au venit şi mi-au luat tot. Să mă duc să cerşesc, după ce am agonisit de ajuns ca să ne săturăm cu toţii, nu puteam. Au venit şi mi-au luat cu japca tot. Azi-dimineaţă, fetiţa s-a trezit din nou, văitîndu-se că-i e foame, şi n-am mai putut răbda, asta-i tot!

— Jim băiete, îi zise şeriful, ai face bine acuma să te duci şi să te întinzi pe pat.

— Nu cred că se cuvenea să împuşte fetiţa, aşa, să tragă în ea, zise cineva.

— Se văita fetiţa de foame, repetă Jim. S-a tot văitat că-i e foame toată luna trecută. Se tre-

zea la miezul nopții și se văita. N-am mai putut răbda, zău, n-am mai putut s-o aud...

— Ar fi trebuit s-o trimiți la mine, Jim. Am fi găsit noi mîncare să-i dăm, eu și nevastă-mea. Să ucizi o fetiță nevinovată ca ea, cred că-i păcat.

— Doar agonisisem destul, să ne săturăm toți, zise Jim. N-am mai putut răbda s-o aud. A flămînzit toată luna trecută.

— Ia-o binișor, Jim băiete, încercă să-l liniștească șeriful, în timp ce căuta să se apropie de fereastră.

Mulțimea se-ngrămădea cînd într-o parte, cînd în cealaltă.

— Zici c-azi-dimineață ai luat arma din cui și ai împușcat-o? întrebă careva.

— Cînd s-a trezit dimineața văitîndu-se că-i e foame, n-am mai putut răbda, zău, n-am mai putut...

Mulțimea se îmbulzi la fereastră. Din toate părțile șuvoaie de oameni năvăleau în curtea arestului, și noii-veniți se îmbrînceau, să audă ce spunea Jim.

— Acum ai încăput pe mîna stăpînirii, Jim, spuse careva, dar, nu știu de ce, mi se pare că nu-i drept...

— Ce să fac, zise Jim. Azi-dimineață iar m-a trezit cu vaietele ei...

Curtea arestului, strada și locul viran de peste drum erau acum înțesate de bărbați și mai vîrstnici, și mai tineri. Toți se îmbulzeau înainte, să-l audă pe Jim. Știrea că Jim Carlisle trăsese cu

pușca în Clara, fetița lui de opt anișori, și-o ucisese făcuse ocolul orașului.

— Pentru cine lucrează Jim în parte? întrebă o voce.

— Pentru colonelul Henry Maxwell, răspunse careva din mulțime. Colonelul Maxwell îi dă în parte lui Jim de vreo nouă sau zece ani.

— Henry Maxwell n-avea nici un drept să intre buzna și să-i ia tot. Partea lui e destul de mare ca să-i ajungă. Nu-i drept să dea buzna Henry Maxwell și să se lăcomească și la partea lui Jim!

Șeriful porni din nou să împingă în dreapta și-n stînga, ca să se apropie de fereastra arestului.

— Ai încăput pe mîna stăpînirii, Jim, filozofă cineva. Dar, nu știu de ce, mi se pare că-i o nedreptate la mijloc...

Îmbrîncindu-se și folosindu-și umărul drept pană, șeriful reuși să înainteze cîțiva pași.

Cineva îl împinse însă la o parte.

— Dar Henry Maxwell cu ce drept a venit să ia partea ta, Jim?

— A zis că-i sînt dator despăgubire pentru catîrul de s-a prăpădit acum vreo lună.

Între timp, șeriful izbutise, în sfîrșit, s-ajungă în dreptul ferestrei cu gratii.

— Ar trebui să te duci și să te întinzi pe pat acuma, să te mai odihnești, Jim băiete, zise el. Descalță-te și întinde-te.

Îl îmbrînciră însă la o parte.

— Dar catîrul așa-i, Jim, că nu tu l-ai omorît?

— Într-o bună zi a căzut în grajd, și mort a rămas, zise Jim. N-am fost acolo cînd s-a întîmplat. A căzut, și mort a rămas.

Mulțimea se-ndesa tot mai vîrtos. Zbătîndu-se să se apropie ca să-l audă mai bine pe Jim, cei din spate îi striveau de zidul arestului pe oamenii din primele rînduri. Cei de la mijloc erau atît de înghesuiți, încît nu puteau face nici o mișcare, nici la stînga, nici la dreapta, nici înainte, nici înapoi. Și toți vorbeau din ce în ce mai tare.

Acuma Jim stă cu fața lipită de zăbrele, și încheieturile degetelor încleștate pe vergelele de fier par albe.

Dar iată că furnicarul de oameni se deplasează spre maidanul de peste drum. Se-aude de acolo un glas mînios. Apoi omul care vociferează se cațără pe acoperișul unui turism și, cu glas de tunet, începe să blesteme.

Din învălmășeală se desprinde un individ, care-și croiește drum cu coatele, îndreptîndu-se spre mașina lui. O dată ajuns, se urcă la volan, face contactul și pornește.

Cu mîinile încleștate pe zăbrele, Jim privește pe fereastră. Întors cu spatele la mulțime, șeriful îi spune ceva. Jim însă nu-l aude.

Un fermier, care trecea spre stația de egrenare cu o căruță plină de bumbac, se oprește, să-ntrebe ce s-a întîmplat. După ce se uită o clipă la mulțimea adunată pe locul viran, se-ntoarce și-l recunoaște pe Jim printre gratii. Peste drum, larma crește mereu.

— Ce-ai pățit, Jim?

De pe cealaltă parte a uliței cineva se apropie de căruță. Pune piciorul pe o spiță, privește în sus către omul cocoțat pe bumbac și-i vorbește.

— Azi-dimineață fetița s-a deșteptat și iar a-n-

ceput să se vaite de foame, zice Jim, de la fereastră.

Singurul care-l aude însă e şeriful.

Sărind jos de pe grămada de bumbac, omul leagă hăţurile de roata căruţei şi se amestecă în mulţime, îmbrîncindu-se pentru a ajunge mai aproape de automobilul în jurul căruia se înghesuie lumea şi de unde răsună strigăte şi înjurături. După ce ascultă o vreme, se-ntoarce în uliţă şi pune hăţurile în mîna unui negru, care, împreună cu alţi negri, stătea la colţul străzii. Negrul porneşte spre staţia de egrenat cu căruţa de bumbac, în vreme ce omul se amestecă din nou în mulţime.

În momentul acela îşi face apariţia automobilul cu individul care plecase mai adineauri şi opreşte lîngă trotuar. După ce întîrzie cîteva clipe la volan, coboară, deschide portiera din spate şi scoate un drug de fier cît el de lung.

— Să spargem uşa arestului şi să-l punem pe Jim în libertate! strigă careva. Nu e drept să-l ţină închis!

Mulţimea de pe maidan se puse iar în mişcare. Omul care vociferase de pe acoperişul turismului sări jos, şi acum liota traversă uliţa, înaintînd spre arest.

Primul care ajunse în dreptul arestului smuci drugul cel lung de şase picioare din ţărîna moale în care fusese înfipt.

Şeriful se dădu la o parte.

— Jim băiete, ai răbdare! zise el.

Apoi făcu stînga împrejur şi, cu pas grăbit, o porni în susul uliţei, îndreptîndu-se către casă.

DUPĂ-AMIAZĂ DE SÎMBĂTĂ

Tom Denny dădu deoparte halca de carne şi se-ntinse pe butuc. Simţea nevoia să stea lungit pe spate şi să se odihnească. Alt loc unde să se poată culca omul nu era în măcelărie şi, din cînd în cînd, Tom trebuia să-şi mai odihnească oasele. Reuşise să găsească o poziţie aproape comodă, un picior şi-l proptise de marginea butucului, pe celălalt îl încrucişase deasupra, iar sub cap îşi potrivise o bucată de muşchi. Adusă direct de la gheţărie, carnea era fragedă şi rece. Tom făcea asta în mod obişnuit. Voia omul să aţipească puţin şi căuta, fireşte, să se simtă bine. Îşi lepădă şi încălţările, ca să-şi mişte degetele în voie.

Dugheana lui Tom avea un miros neplăcut. Muşteriii care treceau întîia oară pragul măcelăriei lui întrebau cu toţii ce mortăciune ţine în prăvălie. În loc să slăbească, duhoarea devenise an de an tot mai grea.

Tom rupse cu dinţii o bucată de tabac şi se răsuci pe butuc, căutîndu-şi locul.

Bîzîind, roiuri de muşte zburau de colo-colo; muşte lacome şi obraznice, cu pîntece rotund şi strălucitor, ce-şi făceau veacul între cei patru pereţi ai măcelăriei lui Tom. Ce-i drept, uşa cu reţea de la stradă oprea o parte din muştele do-

ritoare să intre, dar cele care mai apucaseră o dată să se înfrupte din sîngele proaspăt prelins pe butucul măcelarului cunoşteau locurile şi dădeau ocol clădirii pentru a intra prin uşa din dos, care nu avea reţea.

Lumea cumpăra carne de la Tom şi era mulţumită. De altfel, măcelăria lui era singura din orăşel. Intrai şi spuneai: „*Hello*, Tom. Cum mai merge treaba?" „Merge strună, numai că nevastă-mea iară-i răcită şi o ia cu cald." Iar după ce Tom isprăvea de deslușit cum se simte omul cînd e răcit şi îl ia cu cald, îi spuneai: „Tom, aş vrea o juma de chil de cotlet de porc". Iar Tom îţi răspundea: „S-a făcut, te servesc într-o clipă!" Şi, în vreme ce aşteptai marfa, Tom, după ce învîrtea de două-trei ori hartanul de carne de vacă de pe o parte pe alta, examinîndu-l cu un aer expert, îţi tăia din el o jumătate de chil de „cotlet de porc". Dacă i-ai fi cerut viţel, lui Tom îi era totuna. Apuca halca de carne de vită şi, după ce o sucea şi o răsucea de cîteva ori pe butuc, hîrşt! îţi servea bucata de „viţel" cerută. Nu era mușteriu să nu plece mulţumit. Tom avea totdeauna în prăvălie şi-ţi tăia şi-ţi cîntărea prompt orice specialitate ţi s-ar fi năzărit să-i ceri.

După ce alungă de pe obraz cîteva muște obraznice, Tom aţipi. Era către amiază. Fermierii din împrejurimi încă nu veniseră la oraş după tîrguieli. Era vremea strînsului şi căratului, şi lucra fiecare pînă la ceasurile douăsprezece după soare, adică pînă la douăsprezece şi jumătate după ceasul de la gară. Deşi sîmbătă, orăşelul părea pustiu la ceasul acela. Cine avea nevoie

de carne pentru sîmbătă seara trecuse de mult pe la măcelărie, şi era încă prea devreme să vină cineva să tîrguiască pentru duminică. Pentru duminică oamenii nu obişnuiau să cumpere carne decît sîmbătă pe la zece seara. Numai aşa puteai fi aproape sigur — dacă nu era din cale-afară de cald — că nu se strică pînă a doua zi la prînz.

Muştele se aşezau bîzîind pe buzele şi pe nasul lui Tom, iar Tom le gonea cu mîna, încercînd să tragă un pui de somn acolo pe butuc, cu halca de carne congelată sub cap. Zeama tutunului mestecat îi umpluse gura şi i se prelingea încet pe gîtlej, iar Tom simţea din cînd în cînd nevoia să scuipe. În colţ, jos, lîngă vitrina în care erau expuşi spre vînzare creieri şi ficaţi, se afla o lădiţă plină pînă la jumătate cu rumeguş, dar din locul unde se găsea, Tom nu putea să scuipe pînă acolo, şi zeama de tabac cădea pe drum, împroşcînd podeaua între butuc şi scuipătoare. Ici-colo, mai pica cîte un strop şi pe hartanul de carne, dar asta n-avea importanţă; toată lumea spală carnea înainte de a o găti, deci nu era nici o pagubă.

Ale naibii muşte! Bîzîiau mai departe şi-l împungeau fără nici o ruşine, căci nimic nu întrece obrăznicia din zilele de vară a îmbuibatelor şi leneşelor muşte de măcelărie. Din cînd în cînd, ca să le alunge, Tom îşi trecea scurt mîna peste nas, strîmba din buze şi scuipa, făcînd însă economie de mişcări. Dar, după un timp, le lăsă în plata domnului.

În clipa cînd Jim Baxter dădu buzna prin uşa din dos, venind în goana mare de la frizeria din

colţ, Tom sforăia. Jim era asociatul lui Tom şi se abătea pe acolo cîteodată, în zilele cînd era vînzare mare, să-i dea o mînă de ajutor. Era un bărbat înalt şi spătos, aproape de două ori cît Tom. Purta întotdeauna o pălărie neagră cu boruri mari şi cămaşă albastră, cu mînecile sumese. Avea pîntecele mare, rotund, ca un pepene, şi de aceea îi cădeau mereu nădragii. Umbla ţinîndu-şi nădragii şi trăgîndu-i în sus, pe burtă. Totuşi, lunecau neîncetat la vale, atîrnînd gata să-i cadă şi să-l împiedice la mers. Jim nu voia însă cu nici un preţ să poarte bretele. Socotea că-i mai tineresc să poarte curea.

Cînd Jim năvăli prin uşa din dos şi, apucîndu-l de umeri, începu să-l zgîlţîie, Tom dormea dus. Cîteva muşte, care aţipiseră pe buzele lui, îşi luară zborul, speriate.

— Hei, Tom, Tom! strigă Jim gîfîind. Scoală, Tom! Scoală iute, hai!

Dintr-o mişcare Tom sări jos şi-şi încălţă pantofii. Atît era de deprins ca oamenii să intre peste el şi să-l trezească, ca să tîrguiască muşchi de vacă sau de douăzeci şi cinci de cenţi jambon, încît crezu că Jim era un muşteriu şi începu să se frece la gură cu dosul palmelor, ca să potolească usturimea pricinuită de împunsăturile muştelor.

— Ce dracu! bolborosi Tom cînd, înălţînd privirea, îl văzu în faţa lui pe Jim. Ce pofteşti?

— Hai, Tom, mişcă! Ia-ţi puşca! Mergem devale, în zăvoi, să ne răfuim cu un ticălos de negru.

— Doamne-Dumnezeule, Jim! exclamă Tom, care abia acum se trezise de-a binelea. Îl apucă de braţ pe Jim şi-l întrebă: Mergeţi într-adevăr să vă răfuiţi cu un negru?

— Da, al dracului să fiu dacă nu, Tom! Îl ştii pe corcitul ăla care a lucrat cîndva la gară? Pe ăla vrem să-l belim. Punem noi mîna pe el, nu ne scapă, corcitura! I-a zis ceva, nu ştiu ce, fetei celei mari a lui Fred Jackson, pe care a întîlnit-o colea, pe şosea, acum vreun ceas. Adineauri ne-a povestit Fred la frizerie cum s-a întîmplat. Hai, Tom! Trebuie să ne grăbim. Cred c-o să-l umflăm repede şi-l anină de-o cracă în doi timpi şi trei mişcări!

Tom îşi legă şireturile şi ieşi pe şosea, alergînd să-l ajungă pe Jim. Strîngea la subsuoară puşca de vînătoare, iar Jim luase satîrul ce sta înfipt pe butuc. Aveau să pună mîna pe afurisitul de negru şi aveau să-i facă de petrecanie, lua-l-ar dracii să-l ia!

Împreună cu alţi cîţiva bărbaţi, Tom se urcă într-un automobil, iar Jim sări pe scara unei maşini care tocmai pornea. Vreo treizeci-patruzeci de vehicule şi apucaseră spre zăvoi, în timp ce altele se pregăteau să le urmeze.

Locul fusese gata ales. Colo jos, în zăvoi, era o curătură lîngă drum, tocmai de ce aveau nevoie pentru a face treaba cum se cuvine. Vreascuri se aflau berechet prin apropiere, iar drept în mijlocul luminişului se înălţa un salcîm bătrîn. Cîteva maşini opriră în luminiş, şi oamenii coborîră în grabă. Alţii plecaseră să-l caute pe Will Maxie. Căci aşa îl chema pe mulatru. Probabil că

aveau să-l găsească ocupat cu strînsul şi căratul bumbacului. Will obţinea totdeauna recolte bogate. Mai întîi plivea ierburile dintre rînduri, şi apoi făcea muşuroaie. Ceilalţi strîngeau bumbacul fără a se osteni să-l prăşească. Will era un negru de ispravă. Izbutea să obţină recolte îmbelşugate şi de porumb. Niciodată nu-şi lăsa ogorul neprăşit. Oamenii nu-l sufereau însă pe Will. Prea mult bănet lua pe bumbacul şi porumbul lui prăşit. Cîştiga mai mult decît agoniseau Tom şi Jim laolaltă cu măcelăria lor.

Doc Cromer, care ţinea *drugstore*[1]-ul din orăşel, trimisese la faţa locului băieţaşul de prăvălie cu şase lădiţe de Coca-Cola[2], cu un sfert de bloc de gheaţă şi un hîrdău. Aici băieţaşul scosese puţină apă din gîrla tulbure, o turnase în hîrdău, aruncase gheaţa în apă şi apoi pusese la răcit trei lădiţe de Coca-Cola. După ce vor fi fost golite aceste trei lăzi, băieţaşul avea să bage în hîrdău, la răcit, celelalte trei lădiţe, căci oamenii beau, nu se-ncurcă, cînd le oferi băutură gustoasă şi rece.

Tom intră în pădurice, să dea şi el de duşcă niţeluş *whisky*, cu Jim şi cu Hubert Wells. Căci Hubert, oriunde se ducea, căra cu el un ulcior plin cu *whisky*. Şi-l fabrica singur. Avea o povarnă care-i aducea bani frumuşei, produsele vînzîndu-le oamenilor adunaţi la judecătoria de pace şi la frizerie. *Whisky*-ului preparat de Hu-

[1] Magazin tipic pentru orăşelele de provincie americane, în care se vînd de-a valma produse farmaceutice, răcoritoare, îngheţată şi mărunţişuri.

[2] Băutură răcoritoare.

bert îi mergea vestea că-i cel mai bun din tot comitatul.

Dar iată că se ivi și Will Maxie pe șosea. Alerga, fugărit de un alai de douăzeci, treizeci de oameni înarmați cu bîte, care se-nghesuiau să-l croiască. Will începuse să încărunțească. Era om însurat și avea trei fete măritate. Afară de asta, era un negru la locul lui, își cunoștea lungul nasului și, ori de cîte ori întîlnea un alb, se dădea jos de pe trotuar pentru a-l lăsa să treacă și era cît se poate de cuviincios în toate împrejurările. Oamenii nu-l sufereau însă pe Will. Prea mult bănet îi aducea bumbacul lui prășit.

Will Maxie se apropia pe șosea, și oamenii care-l fugăreau îl mînau către curătură. Aici totul era gata. O grămadă de vreascuri uscate și două juvețe, unul pentru gît, celălalt pentru picioare. Cu ajutorul lor aveau să-l imobilizeze. Mai erau pregătite și două-trei bidoane de benzină.

Băiețașul trimis de Doc Cromer făcea vînzare, nu glumă! Din primele trei lădițe de Coca-Cola nu-i mai rămăseseră în hîrdău decît cinci sau șase sticle. De aceea se gătea acum să le pună la gheață pe celelalte, ca s-apuce băutura să se răcească. Doar oamenilor le place să-și ude gîtlejul din cînd în cînd...

Mai mult ca sigur că băiețașul lui Cromer avea să-și desfacă toată marfa și-o să se vadă nevoit să dea o fugă în oraș, să mai aducă vreo cîteva lădițe. Și totuși nu era cine știe ce îmbulzeală. Numai că, din pricina arșiței, oamenii beau mereu, să se răcorească. Nu se adunaseră azi decît

vreo sută cincizeci, o sută şaptezeci şi cinci în total. Timpul fusese prea scurt pentru ca vestea să se poată răspîndi. Tom, de pildă, care dormea dus pe butuc, habar n-ar fi avut de n-ar fi dat Jim fuga la el, să-i spună.

Will Maxie nu era băutor de Coca-Cola. Niciodată nu-şi irosise banii pe asemenea fleacuri. Ăsta şi era de fapt cusurul lui. Se arăta din cale-afară de cumpătat pentru un negru. Nici nu bea şi nici nu prepara *whisky;* nu purta nici cuţit, nici brici; se descoperea respectuos ori de cîte ori întîlnea un alb şi, pe deasupra, trăia cu propria lui nevastă. Acuma, însă, le picase în labă! Fir-ar pielea lui cafenie a dracului să fie! Puseseră mîna pe el, şi aici n-avea să-i mai meargă cu plivitul buruienilor înainte de strînsul bumbacului! Se trezi legat fedeleş de salcîmul din curătura de lîngă gîrlă, cu un juvăţ de gît şi cu celălalt trecut peste genunchi! Da, domnule, îl înhăţaseră pe negrul ăla corcit, pe Will Maxie! De aici încolo n-avea să mai plivească el buruienile înainte de a strînge bumbacul!

Tom se simţea bine. Colo, în pădurice, Hubert îi mai dăduse un păhărel de *whisky.* Hubert ăsta era un om şi jumătate! Straşnic de bun *whisky* se pricepea să fabrice din porumb! Tom îl preţuia pentru treaba asta. Şi unde mai pui că, în fiecare sîmbătă seara, Hubert obişnuia să-i ducă nevestei o bucată mare de carne pentru duminică. Şi cumpăra numai carne bună. Tom îi tăia carnea, şi Hubert o ducea acasă şi i-o dădea nevesti-si.

Fumul, care-l învăluise din toate părţile, îl înăbuşea pe Will Maxie. Puţin înainte ca el să-şi

piardă cunoştinţa, începură a-l ciurui cu alice. După ce făcu un pas înapoi, Tom puse la ochi puşca de vînătoare şi porni să tragă, un foc după altul, oprindu-se numai cît dura încărcatul armei. Afară de el, mai erau printre cei adunaţi acolo vreo patruzeci, poate chiar şi peste patruzeci de bărbaţi cu puşti de vînătoare. Descărcară atîtea alice în Will Maxie, încît cadavrul se rupse de unde-l ţinea juvăţul petrecut pe după gît.

Trepăduşul lui Cromer desfăcuse toată marfa. Nu-i mai rămăsese nici o sticlă, de leac, iar gheaţa se topise fără urmă. Doc Cromer avea să fie desigur încîntat cînd avea să numere tot bănetul adunat. Şase lădiţe de Coca-Cola, cu cinci cenţi sticla ! Dac-ar fi adus o lădiţă sau două mai mult, nici vorbă că le-ar fi vîndut şi pe-alea ! Oamenii beau cu plăcere Coca-Cola. Pe arşiţă nici nu există băutură mai plăcută, firește dacă e cum trebuie.

Oamenii se apucaseră să înalţe cadavrul sus în salcîm cu nişte frînghii, să-l atîrne de-o cracă, dar lui Tom şi Jim nu le dădea mîna s-aştepte şi se-ntoarseră în oraş cu prima maşină. Aveau zor mare. Lipsiseră mai bine de trei ore, ceasul era aproape patru. Locuitorii orăşelului obişnuiau să vină devreme sîmbătă după-amiază ca să cumpere carne pentru duminică, înaintea fermierilor de prin împrejurimi. Tom şi Jim se grăbeau, căci trebuiau să deschidă prăvălia, să se apuce de tăiat carne de friptură şi să spargă oasele de supă cu satîrul. Tom era măcelar de meserie. Toată treaba cu carnea era în seama lui. Tăia cîte o juncană, o jupuia şi o împărţea. Transporta apoi carnea la

prăvălie, unde căra hălcile în frigorifer şi le atîrna în cîrlige. Cînd intra un muşteriu, Tom desprindea o halcă din cîrlig, o potrivea pe butuc şi îi tăia bucata dorită. Trebuia numai să-i spui ce pofteşti, că Tom te servea îndată, indiferent ce i-ai fi cerut. Treceai apoi la casă şi-i numărai lui Jim banii cuveniţi. Căci Jim Baxter şedea la casă. Afară de asta, Jim era acela care trăncănea cu muşteriii. Tom tăia şi cîntărea carnea. Pe Jim, pîntecele lui mare, rotund, ca un pepene, îl stînjenea ori de cîte ori încerca să se apropie şi să lucreze la butuc. De aceea nu se încumeta să taie nici măcar o porţie de file, şi-i lăsa lui Tom treaba asta, iar el număra banii şi-i vîra în sertar.

Tom şi Jim ajunseră în oraş tocmai la timp. Strada Mare forfotea de oamenii care umblau să-şi facă tîrguieli pentru săptămîna următoare şi, firește, să cumpere ceva carne pentru duminică. Intrai în măcelărie şi spuneai: „*Hello*, Tom, aş vrea un chil şi un sfert de cotlete de porc". Iar Tom îţi răspundea: „*Hello*, te servesc într-o clipă". Şi, aşteptînd ca Tom să-ţi taie carnea dintr-o pulpă de vită, îl întrebai cum îi merge.

— Merge strună, răspundea Tom, numai că nevastă-mea iară-i răcită şi iar o ia cu cald...

Tom cîntărea şi împacheta cotletele, după care muşteriul trecea la Jim şi plătea. Căci Jim şedea la casă. Pîntecele lui mare, rotund, ca un pepene, îl stînjenea ori de cîte ori încerca să se apropie şi să lucreze la butuc. De aceea îi lăsa lui Tom în seamă treaba asta, iar el număra banii şi-i vîra în sertar.

ALESUL ENORIEI

Sîmbătă, înainte de amiază, Gus şedea rezemat de bar, cînd Ed Wright, unul dintre bătrînii comunităţii [1], intră în *drugstore*, să-i dea de veste că enoria îl orînduise diacon. Fără a mai pune la socoteală alegerea în sine, această înştiinţare a fost întîia dintr-un şir de greşeli ce s-au succedat pînă duminică la prînz; s-ar fi cuvenit ca Ed Wright să aibă mai multă minte şi să nu-i fi suflat lui Gus nici un cuvînt despre cinstea ce i se făcuse, asta pînă sîmbătă pe la miezul nopţii, sau, şi mai bine încă, pînă duminică dimineaţa, înainte de începerea predicii. Nu se cade totuşi ca răspunderea pentru cele ce au urmat să fie aruncată, toată, în spinarea lui Ed, căci, de cele întîmplate, Gus Streetman este vinovat deopotrivă cu toţi ceilalţi locuitori ai orăşelului.

După ce Ed l-a înştiinţat despre orînduirea lui ca diacon, Gus rămase nemişcat un timp, privindu-l cînd pe Ed, cînd pe băiatul care servea la bar. Era atît de încîntat, încît nici nu ştia ce să spună. Se simţea ca în seara zilei alegerilor, cînd asculta rezultatele scrutinului în comitatul lor.

[1] E vorba aici de o comunitate aparţinînd uneia din numeroasele secte baptiste care-şi desfăşoară activitatea obscurantistă în sudul S.U.A.

— Frumos! Iacă, ai ajuns şi diacon! zise Ed, rezemîndu-se de bar şi aşteptînd ca Gus să facă cinste. Vezi, fii cu ochii în patru cînd umbli cu coşuleţul, să nu care cumva să-i laşi pe cei din fund să strecoare nasturi în loc de bani.

— Drept să-ţi spun, Ed, mai bine să mă aleagă diacon la biserică decît să mă trezesc în cine ştie ce funcţie în administraţia comitatului... alta decît aceea de inspector financiar. E o mare cinste, zău, să fii diacon în biserica noastră!

Gus era inspector financiar al comitatului. Deţinea această demnitate de vreo zece, cincisprezece ani, căci regulat îi biruia în alegeri pe toţi contracandidaţii şi părea că o să rămînă inspector financiar cîtă vreme aveau să se ţină alegeri şi atîta timp cît pe buletinul de vot oamenii aveau să găsească numele lui Gus Streetman.

— Să ştii, Gus, întări Ed, că toată lumea-i bucuroasă. După ce ai fost propus, n-a mai existat nici o umbră de îndoială în privinţa rezultatului. Votul a fost unanim.

Gus era atît de încîntat, încît nici nu ştia ce să spună. Aştepta ca Ed să-i povestească mai amănunţit cum se petrecuseră lucrurile, cum anume votaseră predicatorul şi bătrînii obştii; dar Ed îşi umezea buzele, fiind însetat.

— Hai să ciocnim un păhărel, Gus! spuse el.

— Da, sigur, sigur! exclamă Gus, dezmeticindu-se. Ce iei, Ed?

— Coca-Cola cu lămîie pentru mine, spuse Ed, adresîndu-se direct barmanului.

— Mai pune-mi și mie încă un pahar de Coca-Cola cu sifon. Trei guri bune de sifon să fie! precizâ Gus.

Era al cincilea pahar de Coca-Cola comandat de Gus de la opt și jumătate dimineața, iar pînă la amiază mai erau două ceasuri.

Ședeau acum amîndoi la bar, sorbind în tăcere din pahare. Gus era absorbit de alegerea lui în funcția de diacon, atît de absorbit, încît nu scotea nici un cuvînt. După un timp, Ed se scuză, spunînd că trebuie să se-ntoarcă degrabă la magazinul lui de fierărie, să vadă dacă nu-l așteptau niscaiva clienți, și plecă, lăsîndu-l pe Gus la bar, cu paharul de Coca-Cola dinainte.

Din ușă Ed îi spuse:

— Să știi, Gus, c-o să trebuiască să dai și tu o mînă de ajutor mîine dimineață la chetă. Vezi să nu-ncalți pantofii cu scîrț, că toți ochii au să fie ațintiți asupra ta.

— Da, sigur, sigur... bolborosi Gus. Fii pe pace, n-am să lipsesc, doar îs diacon acuma!

Era atît de tulburat de faptul că ajunsese diacon, încît nu înțelegea prea bine nici ce îndruga el însuși, nici ce-i spunea Ed. Afară de asta, era frămîntat de ideea că evenimentul se cuvenea sărbătorit. Nu se întîmplase încă niciodată să lase neudată vreo izbîndă electorală, și nu era mai puțin mîndru de demnitatea de diacon decît de aceea de inspector financiar al comitatului. În cele din urmă, Gus ieși din *drugstore* și o porni tacticos spre frizerie.

La frizerie, în cămăruța din dos, se afla un dulap în care Gus își păstra o parte din proviziile

lui de *whisky* și gin. Plănuia să-i tragă un chef în lege, ca toate celelalte, ba chiar și mai dihai! De obicei n-avea prilej să facă decît un chef la patru ani, cu prilejul realegerii lui ca inspector financiar[1], de aceea se bucura de cheful în perspectivă ca de o pleașcă, de o sărbătoare neașteptată.

Lui Gus Streetman îi mergea vestea că are o inimă de zahăr, și era cu neputință să nu-l iubești. De l-ai fi oprit, de pildă, sîmbătă după-amiază pe uliță ca să-l rogi ceva, puteai fi încredințat că nu te va refuza; fie că avea el, fie că știa unde să găsească lucrul care-ți făcea trebuință, Gus îți împlinea dorința. Puteai, de pildă, să-i ceri împrumut mașina lui nou-nouță pentru a face o excursie la țară; nu-ncăpea îndoială c-avea să te bată voios pe umăr, grăbindu-se să-ți spună, de parcă i-ai fi făcut cine știe ce favoare: „Vai, cu plăcere, cu plăcere! Vai de mine, te rog, Joe, ia-o și plimbă-te sănătos! Tot ce am pe lumea asta, crede-mă, îți dau bucuros, îmi spui, și-ți dau. Vai de mine, te rog, Joe, ia mașina și plimbă-te cu ea cît poftești!"

Dacă încercai să-i mulțumești că-ți împrumută mașina lui nou-nouță, îți tăia vorba: „Lasă, Joe, nu mai vorbi așa! Abia acum îmi dau seama cît sînt de cărpănos. Treci, te rog, pe la pompă și umple rezervorul în contul meu. Spune-i lui Dick

[1] În unele state din S.U.A. anumiți funcționari administrativi ai districtelor, comitatelor și comunelor sînt aleși pe termen de patru ani, o dată cu alegerea președintelui.

că-l rog să facă bon pentru tot ce iei, şi am să trec eu luni să-l achit."

Aşa era Gus Streetman în toate privinţele. Ce-i cereai era totuna. Orice ţi se năzărea, n-aveai decît să-i spui, căci, fie că avea lucrul dorit, fie că ştia de unde să facă rost de el, Gus ţi-l aducea plocon şi puteai să-l păstrezi cît pofteai. E drept că, ici-colo, se mai găsea cîte unul care făcea uitat lucrul cu pricina, dar nu mulţi. Mai toată lumea ştia însă măsura şi, afară de asta, Gus, avînd nenumăraţi prieteni care vegheau, putea fi fără grijă. În primăvară, Vance Young îl oprise într-o dimineaţă pe Gus şi îi spusese c-avea să plece la Atlanta[1] pentru o zi, două, pe la sfîrşitul săptămînii, pentru afaceri şi dorea s-o invite pe doamna Streetman să meargă cu el, ca să-i ţină de urît. Gus îi răspunsese că n-are nimic împotrivă, şi, într-adevăr, nici nu avea. Dar în ziua hotărîtă, puţin înainte de plecarea trenului, careva, neputînd să se mai stăpînească, îi destăinui lui Gus că Vance îl minţise, pus la cale de gaşca de la frizerie să-i joace un renghi.

Realegerea lui din patru în patru ani în funcţia de inspector financiar se datora mai ales faptului că Gus era aşa cum era. Se împlineau cincisprezece ani de cînd deţinea funcţia de inspector financiar, şi nici unul din cei care încercaseră să i se opună la adunările preliminare pentru desemnarea candidaţilor n-a avut vreodată măcar umbra unei şanse de a fi ales. Cu cîteva zile înainte de scrutinul preliminar, Gus încărca în ma-

[1] Oraş din sudul S.U.A., capitala statului Georgia.

şină patruzeci, cincizeci de pepeni verzi uriaşi, din varietatea „Senator Watson", şi pornea în campanie electorală. Oprea în faţa caselor situate de-a lungul şoselei şi cobora din maşină cu doi pepeni uriaşi în braţe. Intra în curte cu ei şi, ajuns în dreptul verandei, îi lăsa jos şi îi trimitea de-a rostogolul spre uşă, după care scotea briceagul lui cu mîner de sidef şi bocănea cu el în zidul căptuşit cu scînduri pînă ieşea cineva.

Atunci, ciocănind pepenii cu arătătorul îndoit şi plecînd capul, ca s-audă cum sună, Gus întreba:

— Ei, ce se mai aude, Harry? Eşti mulţumit cu procesul-verbal de impunere?

Nu se găsea, firește, niciodată nimeni care să fie mulţumit cu impunerea, şi nemulţumiţii sprijineau cu toţii candidatura lui Gus. Cu toate că era membru al partidului democrat, republicanii nu prezentau nici o primejdie pentru Gus în lupta electorală. Republicanii, partizani ai politicii *Lily-white*[1], nu se prea sinchiseau de alegerile locale, iar poştaşii ştiau ei de unde pică ceva.[2]

— Spune, Gus, ce crezi, vreo reducere n-am putea obţine? îl întreba apoi cetăţeanul.

Întrebarea rămînea însă fără răspuns, căci, exact în clipa aceea, Gus era întotdeauna absor-

[1] Grupare în sînul organizaţiilor republicane din sudul S.U.A. care preconizează excluderea negrilor de la orice activitate politică. Denumirea acestei grupări — *Lily-white* — care în traducere înseamnă: „Alb cum e crinul", este deviza rasismului american.

[2] În S.U.A. poşta şi poştaşii joacă un rol însemnat în campaniile electorale locale, candidaţii bombardîndu-i pe alegători cu circulare şi scrisori prin care le solicită votul.

bit: spinteca plin de grijă unul dintre cei doi pepeni. Scotea inima pepenelui, împărțind-o felii la ai casei, își ștergea briceagul cu mîner de sidef pe pantalon, și apoi, după ce strîngea mîna tuturor celor de față, se îndrepta spre mașina lăsată pe șosea, spunînd, într-o doară:

— Ne-ar prinde bine ceva ploaie, nu-i așa? Pînă-n seară s-ar putea să-i tragă o ploaie zdravănă!

Așa se explica de ce Gus a fost ales întîia oară și de ce de atunci încoace, din patru în patru ani, fusese mereu reales. Nu făcea nici un fel de promisiuni nimănui, și de aceea încă nu i se întîmplase să-și calce cuvîntul. Totuși, aduna voturile, aproape toate voturile comitatului.

Cînd și-a pus în gînd să umble după diaconie, Gus s-a apucat de treabă, procedînd întocmai cum proceda în fiece campanie electorală. Zi după zi l-a îndopat cu pepeni pe predicator, de asemenea i-a îndopat cu pepeni pe bătrînii obștii. În ziua alegerilor parohiale, ținute în ultima săptămînă a lui iulie, întîiul propus pentru diaconie a fost Gus, care s-a ales de la primul scrutin, votul pentru el fiind unanim.

Ori de cîte ori nu era în campanie electorală sau nu pleca undeva prin comitat pentru a stabili impunerea vreunei proprietăți, îl aflai cu sticla de *whisky* sau de gin în față. Avea un mic depozit de *whisky* și de gin în cămăruța din dos a frizeriei, un altul acasă, în garaj, într-un colțișor ferit de ochii nevestei, și mai avea un al treilea depozit, unde putea să umble la orice oră din zi și din noapte, situat în clădirea judecătoriei, în lada de cărbuni din biroul său.

Gus nu se îmbăta însă niciodată în așa măsură încît să nu se poată ține pe picioare; de aceea Fred Jones, șeriful, nu se văzuse încă niciodată nevoit să-l bage la zdup. Oricît ar fi băut, Gus reușea întotdeauna să-și păstreze echilibrul. Putea să bea *whisky* și gin fără să-l trădeze altceva decît lucirea ochilor și pasul.

Sîmbătă dimineața, după ce Ed Wright îl înștiințase că fusese ales, Gus se duse la frizerie, unde secă întreaga provizie de băutură, apoi trecu la judecătorie și începu să golească pe rînd sticlele ascunse în lada de cărbuni a biroului său de la etajul întîi.

Apoi n-a mai fost văzut pînă seara, pe la opt, cînd, ieșind de la judecătorie, a traversat scuarul pentru a-și comanda o Coca-Cola cu sifon la bar, în *drugstore*. Nici de astă dată nimeni nu s-a uitat la el mai îndeaproape, căci umbla destul de cuviincios și nu vorbea cine știe ce tare, ținînd seama că era sîmbătă seara. E drept că șeriful s-a uitat puțin după el, dar părăsi apoi scuarul, pornind în sus pe uliță, să mai umfle cîțiva dintre bețivii care dădeau tîrcoale birturilor ținute de negri și să-i bage la colivie.

În sîmbăta aceea se împlinea săptămîna de cînd o trupă de actori de bîlci poposise la marginea orășelului, și mai toți locuitorii se duseră să asiste la spectacolul de adio să-i vadă pe saltimbanci strîngîndu-și corturile și barăcile și pornind spre orășelul vecin. Pe la ceasurile zece și jumătate, sau unsprezece, însoțit de doi-trei prieteni, Gus se îndreptă și el într-acolo. Erau cu toții cam afumați, și Gus se arăta cît se poate de vesel. După părerea

lui Gus, vizitarea bîlciului trebuia să constituie încoronarea petrecerii, şi într-adevăr Gus se dezlănţui în acea seară. Urmat de o mulţime de bărbaţi în toată firea şi de o droaie de copii, care rîdeau şi strigau în cor cu el, Gus luă la rînd corturile şi barăcile înşirate de o parte şi de alta a aleii centrale.

Pe la miezul nopţii, cînd actorii se pregăteau să încheie reprezentaţia şi să pornească spre orăşelul învecinat, Gus băgă de seamă că rămăsese un număr de atracţie pe care nu-l văzuse: un cort singuratic, izolat de restul barăcilor şi corturilor, avînd în faţă expusă o pînză pe care, pe fond roşu, era zugrăvită o dansatoare tînără, sumar îmbrăcată. Spre deosebire de toate celelalte numere, care aveau reclame ţipătoare, scrise cu litere de o şchioapă, acesta nu avea nici un cuvînt de reclamă, afară doar că jos, într-un colţ al pînzei pictate în roşu, la picioarele dansatoarei, era un aviz de dimensiuni modeste: *Numai pentru bărbaţi.*

Cînd auzi de la careva că e vorba de un număr de *hoochie-coochie,* Gus se năpusti într-acolo, îmbrîncind oamenii-n stînga şi-n dreapta, ca să-şi croiască drum. Alergă la casă, cumpără trei-patru duzini de bilete şi, ridicînd braţele deasupra capului, pofti pe toată lumea să intre cu el, să vadă dansatoarea. Dar puţin după ce oamenii se îmbulziră înăuntru, umplînd cortul, reprezentaţia se întrerupse brusc, fără ca cineva să poată pricepe de ce.

Nici pînă în ziua de azi nu ştie nimeni să spună precis nici ce a spus, nici ce a făcut Gus cînd s-a

apropiat de dansatoarea de *hoochie-coochie,* dar fapt este că într-o clipită cortul s-a prăvălit peste asistență. Se prea poate ca, într-adevăr, Gus să fi smuls parul din mijloc, pe care se sprijinea cortul, pricinuind căderea pînzei peste capul spectatorilor; se prea poate însă ca nu Gus să fi fost acela care a cuprins-o pe dansatoare de talie; oricum, dansatoarea a început să răcnească de parc-ar fi încăput în brațele unui nebun care voia s-o sugrume. Neîndoielnic este însă că imediat după aceea s-a prăbușit cortul; dansatoarea a început să urle și să strige mai întîi după ajutor, apoi implorînd îndurare; vînzătorul de bilete a chemat montorii care băteau parii corturilor, dar, între timp, văzîndu-se prins sub cort, un zevzec a aprins un chibrit și a dat foc pînzei. De asemenea, e absolut neîndoielnic că atunci cînd, în cele din urmă, mulțimea a reușit să ridice pînza cuprinsă de flăcări și să salveze dansatoarea și spectatorii prinși sub cort, pe dansatoare au aflat-o în centrul grămezii, încăierată cu Gus. Tocmai în această clipă și-a făcut în goană apariția, înarmat, și Fred Jones, șeriful. Începu să dea fel de fel de ordine, împingînd oamenii la dreapta și la stînga, și reuși în cele din urmă să evacueze terenul și să închidă bîlciul.

Ce s-a întîmplat cu Gus după asta nu știe nimeni, căci prietenii au dat buzna, l-au smuls din brațele oacheșei dansatoare de *hoochie-coochie,* l-au urcat într-un automobil și au pornit-o razna cu el, să se răcorească. Ceva mai tîrziu, s-au întors în oraș, l-au dus la frizerie și l-au închis

acolo, fiindcă, de s-ar mai fi arătat pe uliță, fără îndoială că l-ar fi înhățat șeriful.

În noaptea aceea nu s-a mai dus acasă, căci la trei, cînd amicii s-au hotărît să spargă cheful și să pornească la casele lor, să apuce cîteva ceasuri de somn, Gus se afla în cămăruța din dos a frizeriei, ocupat să deguste conținutul a două-trei sticle abia desfundate. Așa că amicii au plecat lăsîndu-l în cămăruță, socotind că va adormi și că somnul îi va face bine.

Duminică dimineața, devreme, Clyde Young, bărbierul, a venit la prăvălie, l-a bărbierit pe Gus și i-a netezit puțin hainele, iar la douăsprezece fără zece, cînd nu mai erau decît zece, cincisprezece minute pînă la terminarea predicii, Gus și-a făcut apariția în biserică și s-a așezat într-o strană în fund, lîngă intrare.

Se și cuvenea să stea în strană la biserică, doar era diacon acum și avea datoria să dea o mînă de ajutor la chetă. Nu se cădea însă ca Gus să fie acolo în starea în care se găsea, căci dis-de-dimineață apucase să bea din nou la frizerie. Clyde Young nu venise cu mîna goală la prăvălie. Venise, ce-i drept, să-l bărbierească și să-l mai dichisească, înainte de a merge la biserică să strîngă obolul credincioșilor, dar îi adusese și ceva băuturică.

Atunci cînd a intrat în biserică și s-a îndreptat spre strana din fund, nimeni nu s-a uitat la el mai îndeaproape. De văzut, l-au văzut și pastorul, și zece, doisprezece enoriași, care întoarseră capul să vadă cine vine atît de tîrziu la slujbă. Dar cine să bănuiască în ce hal era Gus? Ca de obicei,

înfățișarea lui nu trăda nimic, și ai fi zis, judecînd după aparențe, că-i la fel de treaz și de teafăr ca pastorul însuși.

A stat cuminte acolo în fundul bisericii, fără să sufle o vorbă, pînă după predică. Venise vremea să înceapă cheta. Obiceiul era ca, la terminarea predicii, diaconii să se ridice de la locurile lor și să meargă în amvon, să ia coșulețele în care se făcea cheta, să strîngă obolul credincioșilor, pentru ca apoi, în timp ce o solistă din corul bisericii cînta un tropar, să străbată naosul în sens invers.

Cu pas sigur, Gus merse la amvon, luă un coșuleț și purcese să strîngă ofrandele pe latura rezervată lui, fără a scăpa nici un cent. După ce diaconii ajunseră în fundul bisericii, mergînd în cadență, porniră înapoi, către amvon, unde predicatorul îi aștepta, gata să rostească rugăciunea pentru primirea ofrandelor și să dea binecuvîntarea. Solista trebuia să-i urmărească din ochi și să caute să isprăvească troparul exact în clipa cînd diaconii aveau să depună coșulețele pe masa de lîngă amvon.

Lucrurile au mers ca pe roate pînă în clipa cînd diaconii au ajuns pe la jumătatea naosului. Solista cînta în picioare în mijlocul corului, iar organistul susținea acompaniamentul, cînd, subit, Gus se opri locului, dînd peste cap întreg ritualul.

S-ar fi cuvenit, desigur, în primul rînd, ca predicatorul și bătrînii obștii să nu-l fi ales diacon pe Gus Streetman; dar Gus îi cucerise așa cum îi cucerea pe alegători de fiecare dată cînd pornea în campanie pentru a-și susține candidatura la postul de inspector financiar al comitatului. De

fapt nu era mai vinovat decît oamenii care-l rînduiseră în diaconie; dimpotrivă, cea mai mare parte de vină revenea adunării parohiale. Afară de asta, de vreme ce-l făcuseră diacon, s-ar fi cuvenit ca în dimineaţa aceea, înainte de predică, să se fi dus cineva din partea enoriei să cerceteze starea lui Gus, pentru a se încredinţa dacă era nimerit sau nu ca noul diacon să treacă pragul bisericii. Dar nu-i dăduse nimănui prin gînd să facă asta. Fiindu-le drag Gus, credincioşii l-au lăsat de capul lui.

Aşa se face că în dimineaţa aceea, cînd păşea apăsat de-a lungul naosului, scuturînd energic coşuleţul, de parc-ar fi fost cutia în care se amestecă zarurile la barbut, Gus era beat criţă, mai rău ca un geambaş în zi de iarmaroc. Era însă vina obştii; s-ar fi cuvenit, desigur, în primul rînd să nu-l aleagă pe Gus diacon înainte de a hotărî mijloacele prin care să-l oprească de a se mai îmbăta duminicile.

Gus se oprise de unul singur la jumătatea naosului. Ceilalţi diaconi păşeau înainte, spre masa de lîngă amvon, privind cu coada ochiului, să vadă ce-i cu Gus, fiindcă să se-ntoarcă să-l tragă de mînecă nu îndrăzneau, neputînd să prevadă ce avea să zică şi să facă dac-ar fi încercat careva să-l ia cu de-a sila.

Între timp, damful lui Gus umpluse biserica, şi credincioşii începuseră să adulmece aerul şi să se întoarcă după el. Gus se holba la solista corului, scuturînd mai departe coşuleţul cu monedele de zece şi de douăzeci şi cinci de cenţi, de parc-ar fi

fost cutia în care amesteca zarurile sîmbătă seara, cînd jucau barbut la frizerie.

Apoi Gus răcni. Pare-se că răcnetul lui a fost auzit şi în biserica celeilalte secte baptiste, situate tocmai în capătul opus al orăşelului, tulburînd şi acolo ritualul.

— Arde-i ! zbieră Gus la solistă.

Într-o clipită biserica începu să zumzăie ca un roi de albine. Întreaga enorie era în picioare şi adulmeca efluviile de *whisky* răspîndite de Gus ; orga încetase acompaniamentul, şi solista amuţise, iar cei de faţă, inclusiv predicatorul, se uitau cu gura căscată la Gus Streetman, care continua să stea în mijlocul drumului şi să zornăie monedele, în timp ce privirea îi era aţintită asupra solistei. Căci, ciudată coincidenţă, aceasta semăna leit cu dansatoarea de *hoochie-coochie* de la bîlci.

Enoria tocmai începuse să tragă nădejde că lucrurile s-au potolit, cînd iată că Gus prinse a răcni din nou.

— Arde-i ! Arde-i un dans, fetiţo !

Aproape toţi credincioşii aflaţi în biserică înţeleseră ce voia să spună Gus, pentru că mai toţi bărbaţii vizitaseră bîlciul săptămîna trecută şi ori o văzuseră cu ochii lor, ori li se povestise despre oacheşa dansatoare de *hoochie-coochie* din cortul la care nu aveau acces decît bărbaţii, iar femeile fără îndoială că auziseră şi ele despre dansatoare.

Gus tocmai se pregătea să răcnească din nou şi să facă poate şi un gest necuviincios, cînd, mai înainte de a fi apucat să deschidă gura, cîţiva dintre membrii obştii, ajutaţi de diaconi, se năpustiră

asupra lui şi, luîndu-l pe sus, îl scoaseră la iuţeală din biserică.

Predicatorul rosti precipitat binecuvîntarea, scurtînd-o fără nici o remuşcare, şi ieşi glonţ pe uşiţa din dos, pentru ca, ocolind clădirea, să ajungă în stradă în faţa bisericii şi să vadă ce se întîmplă cu Gus.

Bătrînii şi diaconii îl aruncară pe Gus într-un automobil şi porniră cu el gonind cu cincizeci de mile pe oră. Predicatorul şi tot restul credincioşilor, care între timp ieşiseră în stradă, se luară după maşină în pas alergător.

Pînă să ajungă şi ei în faţa arestului, aproape toată populaţia oraşelului se îngrămădise acolo pentru a asista la întemniţarea lui Gus Streetman.

Şi la cealaltă biserică baptistă se încheiase slujba şi, în drum spre casă, toţi credincioşii se opriseră în faţa arestului, să vadă despre ce e vorba. Lucrurile s-au tărăgănat vreo zece, cincisprezece minute pînă l-au adus de-acasă pe Fred Jones, şeriful, căci Fred, fiind liber-cugetător, obişnuia să stea acasă duminică dimineaţă şi să citească numerele de duminică ale ziarelor *Journal* şi *Atlanta Constitution*. Nu exista decît o singură cheie a arestului, şi cum aceasta se afla în păstrarea şerifului, se văzuseră nevoiţi să-l ţină pe Gus în stradă pînă veni şeriful să descuie.

Oamenii se învîrteau de colo-colo flecărind, cînd deodată Gus se căţără pe radiatorul unui automobil şi le făcu semn cu mîna că doreşte să le vorbească. Cei risipiţi mai încolo se strînseră iute, şi din toate părţile se auzi porunca: „Sst!", căci voiau să-l audă pe Gus.

— Cetăţeni ai comitatului Washington[1], tună Gus, ridicînd braţele şi cercetînd din ochi mulţimea, întocmai ca la adunările electorale preliminare, cînd lua cuvîntul de la tribună. Cetăţeni ai comitatului Washington, n-am venit astăzi aci să vă întreb dacă sînteţi sau nu mulţumiţi cu impunerile; nici n-am venit, prieteni, să vă-ntreb dacă sînteţi de părere că s-ar găsi în tot comitatul om mai cumsecade ca Gus Streetman. Nu, cetăţeni ai comitatului Washington şi dragi prieteni, am venit să vă-ntreb dacă credeţi că se mai găseşte în tot comitatul vreun om mai capabil în sînul bisericii noastre, un om în stare să atragă mai mulţi credincioşi la slujbe şi în acelaşi timp să obţină dublarea ofrandelor?

În clipa aceea şeriful, care sosise în goana mare şi descuiase poarta arestului, se apropie de maşină, îl trase pe Gus de pe radiator şi-i făcu vînt în interiorul micii clădiri de cărămidă. Mulţimea se înghesui în jurul arestului, dorind să vadă cum arăta Gus la popreală. Dintre cei care nu se îmbulzeau şi nu dădeau din coate să se apropie de ferestrele zăbrelite mulţi strigau:

— Ura, Gus! Ura, Gus! Trăiască Gus Streetman!

Lumea forfotea sub ferestrele arestului, cînd, deodată, după zăbrelele uneia dintre ele, se ivi chipul lui Gus. Strigă ceva şi le făcu semn cu mîna să facă linişte, aşa cum obişnuia cînd colinda comitatul în toiul campaniei preliminare desemnării candidaţilor.

[1] Comitat din statul Georgia.

— Mergeţi la casele voastre şi chibzuiţi, dragi prieteni! strigă el, iar în ziua alegerilor veniţi la urne cu-ntreaga familie, pentru ca Gus Streetman să obţină o majoritate zdrobitoare!

Din mulţime izbucni un glas:

— Ura, Gus!

Gus ridică din nou braţele, pentru a impune tăcere mulţimii înghesuite în faţa ferestrei.

— Votaţi pentru Gus Streetman, prieteni! răcni el. Toată lumea votează pentru Gus Streetman! Îl vrem pe Gus Streetman diacon!

În clipa aceea, înhăţîndu-l pe Gus de spate, şeriful îl trase înapoi de la fereastră şi îl îmbrînci într-una din celulele închisorii. După asta, nemaiavînd ce aştepta, de vreme ce acolo unde fusese închis Gus nu era la vedere, mulţimea se risipi, oamenii pornind spre casă, unde-i aştepta prînzul duminical. Fiecare spera însă că Gus avea să fie la timp eliberat pe cauţiune, pentru ca duminica viitoare, duminica a doua din august, să poată umbla iară cu cheta.

DOCTORUL AMBULANT

Nu exista la Rawley om să creadă că Effie Henderson avea să mai găsească vreodată bărbat s-o ia de nevastă, şi chiar Effie aproape pierduse nădejdea. Asta pînă a nu veni în oraş doctorul acela ambulant, cu buruienile de leac.

Profesorul Eaton era un bărbat înalt, uscăţiv, care purta pantaloni cu dungă dată la maşină şi guler înalt de celuloid. Cu tot atît temei s-ar fi putut crede că e cu zece ani mai în vîrstă decît Effie, cum de asemenea s-ar fi putut să fie cu zece ani mai tînăr; era greu să-i ghiceşti vîrsta, tot atît de greu cît ar fi fost ca, judecînd după accent, să spui din ce parte a Statelor Unite se trăgea.

A apărut la Rawley într-o dimineaţă fierbinte de pe la mijlocul lui august, în care vîntul stîrnise nori albi de praf, şi s-a apucat să desfacă *Indian Root Tonic*[1], un leac universal, sub forma unei licori spumoase, cu gust de miambal, în sticle verzui, suflate, avînd o formă ciudată. Sticlele erau acoperite de etichete mari cu chenar negru, înăuntrul căruia, pe fondul alb, se desprindea imaginea unui atlet în chiloţi de sport, care-şi bomba pieptul şi îşi arăta muşchii umflaţi. Profesorul Eaton

[1] Întăritor din rădăcină indică.

afirma sus şi tare că nu s-a născut om să se încumete a tăgădui că preparatul lui, *Indian Root Tonic*, lecuieşte toate bolile de care pot suferi bărbaţii şi, pe deasupra, şi o seamă de boli femeieşti.

Prima din oraş care a cumpărat o sticlă, plătind-o cu un dolar, a fost Effie Henderson, şi tot ea a fost prima care i-a cerut şi o a doua sticlă.

Profesorul Eaton îşi instalase spiţeria pe bancheta din fund a turismului său stropit cu noroi. După ce-i numărase primarului zece hîrtii zdrenţuite de cîte un dolar pentru autorizaţia de a face negoţ la Rawley, trăsese maşina în mijlocul maidanului plin de bălării situat în dosul gării. Peste speteaza banchetei îşi servea muşteriii, pe măsură ce se înfăţişau şi îi înmînau dolarul cuvenit, cu sticle verzui dintr-o ladă aşezată la picioarele sale.

În ajun se îngrămădiseră o mulţime de gură-cască pe maidanul năpădit de bălării, însă a doua zi dimineaţa, cînd Effie a venit să-şi cumpere cea de-a doua sticlă, abia o mînă de oameni ascultau peroraţiile lui. Cei mai mulţi erau negri, care, nici de-ar fi pus mînă de la mînă, n-ar fi reuşit să strîngă un dolar; atraşi pe maidan de damful ce venea dinspre automobilul stropit cu noroi, se apropiaseră gata să creadă că *Indian Root Tonic* conţine principii curative cu adevărat miraculoase. Cînd îşi făcu apariţia Effie, negrii se dădură respectuos la o parte, urmărind de la oarecare distanţă cum profesorul Eaton se gătea să plaseze încă o sticlă.

Effie se opri în spatele maşinii, lîngă capota strînsă, cu faţa la profesorul Eaton şi depuse pe

marginea capotei o bancnotă de un dolar, moale şi mototolită ca o cîrpă udă.

— Am venit din nou acum dimineaţa, n-am putut să nu vin, mai doresc o sticlă, spuse Effie zîmbitoare, privind în sus la profesorul Eaton. Mă simt mai bine datorită sticlei luate aseară; de cînd sînt nu m-am simţit mai bine! Nu se află medicament mai bun în tot ţinutul, căci pe toate le-am încercat, cel puţin aşa cred.

— Iertaţi-mă, doamna mea, o întîmpină profesorul. Sînt astăzi pe piaţă sute de preparate, dar *Indian Root Tonic* este unic. V-aş fi foarte îndatorat dacă, de aci înainte, de cîte ori veţi vorbi despre preparatul meu pentru alinarea suferinţelor omeneşti, veţi folosi, pentru a-l desemna, numele lui adevărat, marca depusă şi înregistrată. *Indian Root Tonic* este numele singurului şi unicului remediu împotriva tuturor bolilor, de orice fel. Este, doamna mea, deosebit de indicat şi eficace pentru femeile mature.

— V-aş ruga, domnule profesor, să nu-mi mai spuneţi „doamnă", protestă Effie, pleoînd puţin capul. Nu sînt decît o tînără prostuţă şi, afară de asta, nu-s încă măritată.

Privind-o pe Effie de sus, profesorul Eaton se şterse de năduşeală deasupra buzelor.

— Vai, scumpă domnişoară, ce gogoman mai sînt! se scuză el. Oricine, cînd vede feţişoara dumneavoastră strălucind de tinerească prospeţime, îşi dă seama că nu sînteţi decît o copilă. Să ştiţi că *Indian Root Tonic* este deosebit de indicat şi eficace pentru junele fecioare.

Effie întoarse iute capul, să vadă dacă nici unul dintre negri nu rămăsese destul de aproape să audă cuvintele profesorului Eaton. Ar fi dorit din suflet ca anumite vecine să treacă acum pe acolo, să afle şi ele ce părere are despre dînsa profesorul Eaton.

— Nu mi-a plăcut şi nu-mi place niciodată să vorbesc despre mine, dar aş vrea, domnule profesor Eaton, să cunosc părerea dumneavoastră; nu credeţi că sînt încă prea tînără ca să mă mărit?

— Draga mea domnişoară, răspunse el după ce îşi aprinse iar trabucul stins, *Indian Root Tonic* e deosebit de indicat şi eficace pentru fetele nemăritate. E cea mai mare descoperire din cîte s-au pomenit în domeniul ştiinţelor medicale de la facerea lumii încoace. Reţeta acestui leac miraculos am obţinut-o personal de la un bătrîn şef de trib indian, undeva, departe, pe întinsurile nemărginite ale Vestului Sălbatic; am fost însă nevoit să-i făgăduiesc în mod solemn că tot restul vieţii voi colinda de la un hotar la altul al acestei ţări uriaşe, împărţind *Indian Root Tonic* bărbaţilor şi femeilor ca dumneavoastră, care fără acest leac miraculos ar fi nişte biete fiinţe neputincioase.

Simţi nevoia să facă o scurtă pauză, ca să respire. Şi acum, privind în jos peste capota strînsă, o văzu pe Effie la faţă pentru prima oară. În ajun, la lumina lămpii de benzină, cînd pe maidan mişunau oamenii care se înghesuiau şi se îmbrînceau să răzbată la spiţerie pînă a nu se isprăvi stocul oferit la preţ redus, cu titlu de reclamă, nu avusese răgaz să se uite bine la toţi cei care se

apropiaseră să-i dea un dolar și să-și ia sticla. Acum, descoperind-o pe Effie, întinse gîtul și se aplecă pentru a o cerceta cu luare-aminte.

— Vai, domnule profesor Eaton, ce om extraordinar sînteți! Ce nobilă misiune aveți!

Profesorul Eaton continuă să se holbeze la ea, fără a-i răspunde, căci, în ce privește frumusețea, Effie, care încă nu împlinise treizeci de ani, nu era întru nimic mai prejos de alte fete din orășel, și de cîte ori se gătea — în dimineața aceea, înainte de a ieși la plimbare, se dichisise aproape două ceasuri — toți comis-voiajorii în trecere prin localitate se zgîiau la ea și-i descoseau pe negustori, să afle cine este.

În cele din urmă, profesorul Eaton coborî și se apropie de Effie, care rămăsese în spatele mașinii, și, aprinzîndu-și din nou trabucul, începu s-o examineze mai îndeaproape.

— Cred, domnule profesor, că n-ar trebui să mă luați așa, zise ea fără a-l privi în ochi. Nu se cuvine să-mi spuneți „dragă fetițo", mă cunoașteți de prea puțină vreme. Doar e prima oară cînd stăm de vorbă între patru ochi, și...

— Se poate! Nu m-aș fi așteptat ca o fată tînără, atît de frumoasă ca dumneavoastră, să fie jignită de această mărturie a prearespectuoasei mele admirații, se apără el, măsurînd-o din creștet pînă-n tălpi, și apoi, băgînd de seamă că își trăgea bluza, ținguie buzele. Credeți-mă, atît de rar îmi este dat să întîlnesc o fată tînără și drăgălașă ca dumneavoastră, încît se vede treaba că m-am fîstîcit și-am pierdut un moment simțul măsurii și al cuviinței. Acum, dacă am făcut cunoștință, sînt

sigur că-mi veţi îngădui să vă exprim admiraţia şi devotamentul meu. Îngăduiţi, nu-i aşa?

— Vai, domnule profesor, exclamă Effie surescitată, cu adevărat credeţi că sînt frumoasă? Mi-au mai spus acest lucru mulţi bărbaţi înaintea dumneavoastră, sînt deprinsă s-aud destul de des asta, dar dumneavoastră sînteţi cel dintîi bărbat care mi-l spune cu atîta foc!

Încercă să se tragă înapoi, dar era cu spatele la caroserie. Profesorul Eaton mai făcu un pas înainte, aşa că nu mai era chip să fugă. Nici nu s-ar fi sinchisit de asta, dar dorea neapărat o clipă de răgaz pentru a cerceta ce se întîmplase cu bluza. Ceva se întîmplase cu bluza, poate s-o fi desfăcut în talie, căci, de cînd coborîse din maşină şi se apropiase, profesorul Eaton nu-şi luase ochii de la corsajul ei. Se întreba dacă nu cumva îl întinsese prea tare, pentru că dimineaţă, cînd se gătise, îmbrăcase toată lenjeria pe care o purta duminica la biserică.

— Crede-mă, te rog, fetiţă dragă, eşti frumoasă, fără îndoială că eşti frumoasă! De fapt eşti cea mai încîntătoare fată din cîte mi-a fost dat să-ntîlnesc în călătoriile mele de-a lungul şi de-a latul nemărginitelor întinderi ale ţării noastre... de la Oceanul Atlantic la ţărmurile Pacificului şi de la Marile Lacuri[1] la Golful Mexicului.

— Domnule profesor, exclamă Effie, netezindu-şi bluza pe piept, mă faceţi, zău, să mă simt

[1] E vorba de lacurile situate în partea de nord-est a ţării, la frontiera cu Canada.

atît de tînără, atît de prostuță !... Mă faceți să mă simt ca o...

Profesorul Eaton se-ntoarse brusc, scoase o sticlă de *Indian Root Tonic* de sub bancheta din fund și, smucind cu dinții dopul de plută, destupă sticla într-o clipită și i-o întinse lui Effie, zicînd :

— Primește-o, te rog, dragă fetițo, din partea mea. Dă-o pe gît și să vezi dacă n-o să te simți încă și mai bine !

Privind lung chipul atletic al tînărului în chiloți de sport, înfățișat pe etichetă, Effie apucă flaconul de sticlă verzuie suflată.

— Sticla cumpărată aseară am golit-o pîn' la ultima picătură, mărturisi ea. Am băut-o înainte de culcare, și după aceea m-am simțit atît de bine, încît n-am mai putut sta locului. Nu m-am putut stăpîni, am sărit din pat și-am ieșit să stau puțin pe veranda din spatele casei și am fredonat.

— Nici că s-a pomenit vreodată preparat mai salutar...

— La ce beteșug anume se recomandă preparatul, domnule profesor Eaton ?

— *Indian Root Tonic* vindecă orice afecțiune. Este neîntrecut ca întăritor general. Afară de asta, nu există nici o singură afecțiune descrisă de știința medicală în care să nu fi reușit a aduce alinare... și vindecare deplină.

Effie ridică sticla și dădu dușcă pe gît cele opt uncii[1] de licoare spumoasă, cu gust de miambal. Negrii din jurul automobilului continuară să pri-

[1] Uncia — veche unitate de măsuri anglo-saxonă, egală aproximativ cu 35 de grame.

vească cu jind, în timp ce damful de alcool, ce emana din sticla deschisă, se răspîndea în valuri peste maidan. După ce aruncă o ultimă privire nostalgică imaginii de pe etichetă, Effie înmînă profesorului Eaton sticla goală.

— Vai, profesore Eaton, ciripi ea, apropiindu-se, mi-e mai bine! Am senzaţia că mă desprind de pe pămînt, că mă ridic şi-mi iau zborul...

— Mi-aţi da poate voie să...

— Ce anume să vă dau voie, profesore Eaton? Ce anume?

Profesorul Eaton scutură scrumul trabucului cu vîrful degetului mic.

— Poate mi-aţi da voie să vă petrec acasă, rosti el. E vremea mesei, şi tocmai mă pregăteam să-nchid pînă după amiază spiţeria, aşa că, dacă mi-aţi da voie, v-aş duce bucuros acasă cu maşina. Spuneţi-mi numai încotro s-apuc, şi am şi pornit-o!

— Aveţi un fel de a vorbi atît de romantic, profesore Eaton! exclamă Effie, atingîndu-i braţul cu mîna. Lîngă dumneavoastră mă simt ca o prostuţă mică...

— Îmi permiteţi să vă conduc acasă, nu-i aşa?

— Firește, cu plăcere!

— Urcaţi aici, vă rog, o pofti el şi, deschizînd larg portiera maşinii, o apucă de braţ, strîngînd-o cu putere.

După ce se instalară amîndoi pe bancheta din faţă, Effie întoarse capul, pentru a-l privi pe profesorul Eaton.

— Aş pune rămăşag că, pe unde aţi trecut prin ţară, aţi avut peste tot zeci şi zeci de aventuri amoroase cu fete tinere ca mine.

— Nicidecum, protestă el, punînd în mişcare motorul. Este prima oară în viaţa mea cînd o persoană aparţinînd sexului frumos îmi reţine atenţia. Vedeţi dumneavoastră, îmi închin întreaga energie introducerii, răspîndirii şi desfacerii lui *Indian Root Tonic*. Fireşte, însă, că, în împrejurarea de faţă, mă las cu plăcere sustras de la grijile negoţului. Socotesc prezenţa dumneavoastră în maşina mea drept o deosebită cinste. Adesea mi-am dorit să-mi fie dat să...

— Sînt oare eu prima fată... prima femeie pe care o curtaţi?

— Da, prima, absolut prima! zise el.

Profesorul Eaton porni maşina şi, părăsind maidanul năpădit de bălării, apucă în susul străzii, spre locuinţa lui Effie. Era aproape, două rînduri de case mai încolo, şi, cît a durat drumul, nici unul, nici altul n-a scos un singur cuvînt. Effie era numai ochi, căci voia să vadă dacă bunii ei concetăţeni o urmăreau cum trece în automobil alături de profesorul Eaton, iar acesta conducea atent, cu privirea aţintită asupra stratului gros de nisip albicios care acoperea uliţa. Cînd ajunseră, Effie îl rugă să tragă exact în faţa porţii, astfel ca din maşină să poată păşi de-a dreptul în casă.

Au coborît amîndoi, şi după ce Effie i-a deschis uşa din faţă, l-a condus în salonaş. Aici ridică puţintel unul dintre storuri şi şterse în treacăt praful de pe sofa.

Profesorul Eaton rămase în mijlocul încăperii, aruncînd priviri îngrijorate pe sub stor şi ciulind urechile, să surprindă orice zgomot s-ar fi auzit din camerele vecine.

— Luați loc lîngă mine pe sofa, îl pofti Effie. Știu bine că pot sta fără teamă singură cu dumneavoastră, profesore Eaton.

Și închise ochii, savurînd fiorii ce-o treceau la gîndul că se află singură cu profesorul. Senzația era mai plăcută chiar decît cea încercată în ajun, cînd, după ce golise prima sticlă de *Indian Root Tonic,* se vîrîse în pat.

— Asta-i casa strămoșească? întrebă el.

— Aș prefera să nu vorbim decît despre dumneavoastră și despre mine, zise Effie. Ce-ați zice să vorbim numai despre noi?

Profesorul Eaton începuse să se simtă mai la largul său; era limpede că afară de ei doi nu era nimeni în casă.

— Poate că, începu profesorul Eaton, trăgîndu-se mai aproape de Effie și aruncînd din nou o privire către bluza ei, poate îmi veți îngădui să stabilesc diagnosticul afecțiunii dumneavoastră. Știți, pentru mine medicina n-are nici o taină și sînt în măsură să vă spun exact cîte flacoane de *Indian Root Tonic* sînt necesare în cazul dumneavoastră. Căci, bineînțeles, unele persoane trebuie să ia mai multe flacoane, iar altele, mai puține.

Effie privi o clipă afară pe fereastră, după care se-ntoarse cu fața către profesorul Eaton.

— Pentru asta nu va fi nevoie să...

— Nu, vai de mine, protestă el, nicidecum, cu toate că, în privința asta, puteți proceda cum veți socoti de cuviință. Este suficient să...

— Sînteți sigur, profesore Eaton, că nu e nici un inconvenient?

— Absolut sigur, întări el. Absolut!

Effie își netezi bluza cu amîndouă mîinile și strînse umerii, scoțîndu-i puțin înainte. Profesorul Eaton se înclină și-i apucă mîna.

O ținu un minut într-a lui, luîndu-i pulsul, apoi îi dădu drumul și-și lipi urechea de pieptul ei, pentru a-i asculta bătăile inimii. Effie profită de acest răgaz pentru a-și aranja cîteva șuvițe rebele ce-i atîrnau pe tîmple.

— Poate ați binevoi, zise el înălțînd capul o clipă, poate ați binevoi doar să...

— Firește că da... încuviință Effie, pierdută.

După ce, cu mișcări nesigure, Effie își descheie stîngaci bluza, profesorul Eaton se plecă din nou și își lipi urechea de sînul ei. Zvîcnirile inimii îi cutremurară timpanul.

După un timp, profesorul se sculă, își slăbi puțin nodul cravatei și cu dosul palmei se șterse de năduşeală deasupra buzelor. Era cald în salonaș, și ușile fiind închise, nu se făcea nici un pic de curent.

— Poate v-am spus mai înainte...

— Vai, nu! Vă-nșelați, nu mi-ați spus! tăgădui ea precipitat, stînd cu mîinile împreunate și cu ochii plecați și privindu-și bustul cu răsuflarea tăiată. Vă rog, continuați, profesore Eaton!

— Poate, reluă el, pipăind dantela ajurată care-i împodobea bluza, vreau să spun... poate ar trebui să luați notă că singurul mijloc suveran existent pe piață în prezent pentru asigurarea sănătății întregului organism este *Indian Root Tonic*. Pe lîngă însușirile-i curative generale, *Indian Root Tonic* conține principiile active de care au

trebuință toate femeile de vîrstă mijlocie și de vîrstă mai înaintată. Cu alte cuvinte, întărește glandele, care au o imperioasă nevoie de a fi revitalizate. Sînt convins că, după ce vă veți încredința personal de miraculoasele virtuți întineritoare ce le posedă *Indian Root Tonic*, acest produs nu va mai lipsi niciodată din casa dumneavoastră. De fapt, fără teamă c-aș putea fi contrazis, pot afirma că...

Effie își scoase bluza.

— Doriți să-mi scot și...

— Desigur, nici vorbă... răspunse el precipitat. Așa, cum spuneam...

— Și asta, profesore Eaton? Să scot și asta?

Profesorul Eaton întinse brațul și o pișcă ușor. Effie chicoti, mîngîindu-și sînii cu gestul cu care obișnuia să-și netezească bluza.

— Nu mai aveți cumva vreun flacon de tonic la îndemînă, profesore Eaton?

— Îmi pare rău, n-am, răspunse el, dar afară, în mașină, am cîteva lăzi pline. Dacă-mi dați voie mă duc și...

— Vai, nu! exclamă Effie, apucîndu-l de braț și trăgîndu-l la loc, alături de ea. Vai, zău, profesore Eaton, nu mă lăsați singură tocmai acum!

— Cum doriți, spuse el, luînd din nou loc alături de ea. Da, cum vă spuneam, *Indian Root Tonic* posedă miraculoase virtuți întineri...

— Profesore Eaton, să scot și astea... e bine așa?

— Da, desigur... încuviință el. Afară de asta, nu se cunoaște nici un caz în care *Indian Root*

Tonic să fi dat greș, pe cîtă vreme sînt cunoscute sumedenie de...

— Doriți să păstrez ceva pe...

— Nu, firește că nu! Întrucît, pe lîngă multiplele mele îndeletniciri, dețin și calitatea de doctor în științe medicale, am neapărată nevoie de o libertate de acțiune absolută. Firește, dacă socotiți că nu puteți avea deplină încredere, ar fi poate mai bine să...

— Zău, nu plecați, vă rog... se rugă Effie, trăgîndu-l la loc, pe sofa, lîngă ea. Doar știți bine c-am deplină încredere în priceperea dumneavoastră. N-am nici o îndoială, profesore Eaton, că dumneavoastră n-ați...

— Anume ce? întrebă el, privind-o din nou de sus.

— Vai, profesore Eaton! Sînt o biată fată nevinovată!

— Bine, dacă sînteți hotărîtă să vă lăsați în grija mea fără nici o rezervă, pot purcede mai departe la stabilirea diagnosticului. Altminteri...

— Am vrut numai să vă tachinez, profesore Eaton! îi explică Effie, strîngîndu-i mîna și căutînd să-l împace. Firește, am încredere în dumneavoastră. Sînteți un om de caracter și sînt sigură că nici prin gînd nu vă trece să ademeniți o proastă ca mine. Dacă n-o să mă îngrijiți, mai mult ca sigur o să-mi iau cîmpii!

— Absolut, nici vorbă, zise el. Dac-ați binevoi acum să scoateți și...

— E singurul lucru ce-l mai am pe mine, profesore Eaton, îngînă Effie. Sînteți sigur că n-are să se întîmple nimic?

— Absolut sigur.

— Dar, profesore Eaton, mă simt aşa de... aşa de goală.

— E cît se poate de normal acest sentiment, zise el, căutînd s-o mîngîie. O fată tînără care n-a cunoscut încă...

— N-a cunoscut încă ce?

— Da... Cum vă spuneam...

— Profesore Eaton, mă faceţi să-ncerc senzaţii atît de stranii... Sînteţi sigur că...

— Absolut sigur. Absolut!

— Niciodată nu m-am simţit ca acum. Am impresia că...

— Lăsaţi-vă fără grijă în seama mea, scumpă domnişoară, şi vă făgăduiesc că n-are să se...

Fără veste, uşa salonaşului se deschide larg, şi iată că în prag se iveşte Burke, fratele lui Effie. Burke era ajutorul şerifului.

— Gata masa, Effie? întrebă Burke de la uşă, căutînd să-şi acomodeze vederea cu semiîntunericul din salonaş. E douăsprezece şi-un sfert şi...

La jumătatea propoziţiunii îi înţepeni limba în gură şi rămase locului, holbîndu-se la Effie şi la profesorul Eaton. Effie ţipă speriată şi-l îmbrînci pe profesorul Eaton de lîngă ea. Acesta se sculă în picioare, dar rămase în faţa sofalei, alături de Effie, uitîndu-se cînd la Burke, cînd la ea. Nu ştia ce să facă. Effie se aplecă pentru a ridica lucrurile pe care le dezbrăcase. Profesorul Eaton se aplecă şi el şi culese de jos nu ştiu ce lucru, pe care îl azvîrli în braţele ei.

Profesorului Eaton i se păru acum că în salonaş era o lumină orbitoare.

— Al naibii să fiu! bolborosi Burke, păşind către mijlocul încăperii, şi la fiecare pas tocul de piele, care-i spînzura la şold, se legăna încet. Al naibii să fiu!

Profesorul Eaton se lăsa ba pe un picior, ba pe celălalt. Se găsea între Effie şi fratele ei şi nu întrevedea nici o putinţă de a ieşi din impas. Ar fi dorit să fie cît mai departe de Effie. Spera că nu va fi silit s-o privească înainte ca dînsa să fi isprăvit cu îmbrăcatul.

Burke, care se apropiase, îl dădu la o parte. Acum sta neclintit, plimbîndu-şi privirea de la Effie la doctorul ambulant cu buruienile de leac, dar nu lăsa să i se ghicească intenţiile.

Profesorul Eaton se lăsă pe piciorul celălalt; în aceeaşi clipă mîna lui Burke se opri deasupra tocului de piele, pipăind mînerul de sidef ce se vedea afară.

Effie închise acul de siguranţă ce-l avea în mînă şi, făcînd iute cîţiva paşi, se aşeză între Burke şi profesorul Eaton. Încă nu era complet îmbrăcată, dar nu mai era goală.

— Ce-ai de gînd, Burke?! izbucni ea.

— Depinde de ce are de gînd profesorul Eaton, răspunse Burke, pipăind mînerul de sidef al pistolului. Ce gînduri are profesorul?

— Vai, Burke, profesorul Eaton şi cu mine intenţionăm să ne căsătorim. Nu-i aşa, profesore Eaton?

— N-aveam încă de gînd s-anunţ logodna şi apropiata noastră căsătorie, se scuză el, dar, de vreme ce vrem să ne cununăm cît se poate de curînd, cred că primul om căruia trebuie să-i îm-

părtăşim proiectele noastre se cade să fie fratele lui Effie.

— Vă mulţumesc, profesore, că m-aţi pus la curent, spuse Burke. Dar, ce naiba, comunicarea asta aţi fi putut să mi-o faceţi numaidecît.

Effie se repezi la profesorul Eaton şi se agăţă cu amîndouă braţele de gîtul lui.

— Vai, adevărat, profesore Eaton? Sînt fericită, zău, nu ştiu ce să fac de fericire! De ce nu mi-aţi spus pînă acum că vreţi să mă luaţi de soţie? Într-adevăr, profesore Eaton, vorbiţi serios?

— Da, nici vorbă, zise Burke, e serios!

— Sînt cea mai fericită fată din Rawley! strigă Effie, lipindu-şi capul de gulerul de celuloid al profesorului Eaton. Ce surpriză! Nici n-am visat să mă mărit aşa curînd!

Continuînd să ţină mîna pe mînerul de sidef ce ieşea din tocul de piele, Burke se retrase de-a-ndaratelea. După ce străbătu salonaşul, se opri în faţa telefonului agăţat în perete. Sună centrala şi ridică receptorul de pe furcă.

— Hello, Janie! răcni el în pîlnie. Fii bună, dă-mi legătura cu pastorul Edwards, dar iute, te rog.

În timp ce, de la centrală, Janie îl suna pe pastorul Edwards, Burke, rezemîndu-se de perete, se uita la Effie şi la profesorul Eaton.

— Extraordinar, zău, mă mărit cu un doctor ambulant specialist în buruieni de leac! exclamă Effie. Ascultă ce-ţi spun! Toate fetele din oraş au să mă invidieze, şi de invidie, au să amuţească o lună întreagă!

— Absolut, nici vorbă, întări profesorul Eaton strîngîndu-şi nodul cravatei şi potrivindu-l în deschizătura gulerului său de celuloid. Nici vorbă. *Indian Root Tonic* are o eficacitate nelimitată. Nu încape îndoială că acest preparat reprezintă un miracol al medicinei şi ştiinţei din zilele noastre. Este ştiut că *Indian Root Tonic* obţine cele mai uimitoare rezultate înregistrate în analele medicinei.

Effie, care îşi prindea o şuviţă de păr ce-i căzuse pe frunte, îl privi pe profesorul Eaton cu mîndrie.

O SEARĂ LA NUEVO LEON[1]

În seara aceea, la zece, cînd am intrat în Nuevo Leon, bolta bătută în stele se arcuia deasupra deşertului. După ce am rătăcit un timp pe străzile de-a lungul cărora erau înşirate case de chirpici, am găsit hotelul şi am oprit dinaintea intrării. La ora aceea se vedeau puţini trecători şi nu auzeam decît susurul havuzului din piaţa de peste drum şi foşnetul ca de tafta al palmierilor uriaşi, înfioraţi de briza deşertului.

În vreme ce scoteam bagajele din maşină, proprietarul hotelului veni să ne întîmpine cu zîmbete şi plecăciuni. Luă şi el două-trei valize şi ne conduse în holul hotelului.

— E o deosebită cinste c-aţi tras la hotelul meu, declară proprietarul, oprindu-se în mijlocul holului şi făcînd o nouă plecăciune. Sînt bucuros, tare bucuros că veţi fi oaspeţii mei. Hotelul *Reforma* e preaonorat.

I-am zîmbit la rîndul nostru. Felul cum eram primiţi ne făcea într-adevăr plăcere.

Mergînd de-a-ndaratelea, hotelierul se strecură în dosul biroului. Apoi, împingînd registrul de

[1] Orăşel în statul cu acelaşi nume, situat în nord-estul Mexicului, nu departe de Golful Mexicului şi de frontiera S.U.A.

pasageri în faţa mea, îmi întinse tocul, după ce muiase peniţa în cerneală.

— Hotelul e la dispoziţia dumneavoastră, *señor*[1] spuse el îndatoritor. Sînteţi de multă vreme în Mexic?

Eram osteniţi şi prăfuiţi şi n-aveam nici un chef de vorbă. Drumul de la coastă pînă aici, prin munţi şi de-a curmezişul deşertului, fusese drum greu. Nu erau nici trei sute de mile, dar pentru a ajunge la Nuevo Leon pornisem de dimineaţa de la cinci.

Mi-am mîzgălit numele în registru, adăugînd şi *y Sra*[2]. Iar pe rîndul următor am scris numele de fată al soţiei.

Proprietarul se aplecă deasupra registrului, chiorîndu-se la cele scrise de mine.

— Şi *señorita*[3]? întrebă el, privindu-ne nedumerit.

— Sîntem numai noi doi, l-am deslușit eu, arătîndu-i cu mîna întîi spre soţia mea, şi apoi spre mine.

Atunci se aplecă din nou peste registru, dar de data asta îşi trase ochelarii din toc şi îi puse pe nas. După cîteva clipe se îndreptă şi, scoţîndu-şi ochelarii, clătină energic din cap.

— Nu, *señor*, declară el încruntat.

Nevastă-mea îmi făcu un semn discret cu cotul.

— Să vă explic, *señor*, i-am spus. Am trecut numele meu, adăugînd *y Sra* pentru soţie. Apoi,

[1] Domnule (în limba spaniolă în original).

[2] Cu doamna (în limba spaniolă, în formă abreviată, în original).

[3] Domnişoara (în limba spaniolă în original).

pe rîndul următor, am scris numele întreg al soţiei, numele sub care profesează. Asta ca să nu fie nici o neînţelegere.

— Dar *señorita* unde este? repetă el, neînduplecat. N-am văzut-o, n-a venit cu dumneavoastră aici la hotel. Apoi se uită pe rînd la nevastă-mea şi la mine şi, ridicînd două degete ca să ne numere, întrebă din nou: *Señorita* unde este?

— Nu, nu există nici o *señorita,* i-am răspuns eu numaidecît. *Señorita* şi soţia mea sînt una şi aceeaşi persoană.

Un zîmbet de mulţumire lumină faţa proprietarului.

— Asta-i încîntător, spuse el, făcîndu-i nevesti-mi o adîncă plecăciune.

— Ce anume? am întrebat.

— Că o să vă căsătoriţi cu *señorita*! E încîntător!

Extenuaţi, nevastă-mea şi cu mine ne-am sprijinit de biroul portarului. Se făcuse aproape unsprezece seara şi eram sculaţi de la patru dimineaţa. Îi invidiam din toată inima pe toţi ceilalţi pasageri ai hotelului *Reforma,* care desigur de mult dormeau duşi.

— Daţi-mi voie să vă explic, *señor,* i-am spus, luînd lucrurile de la cap. Este un obicei al nostru, al zurliilor de *norte-americanos*[1]. Cînd soţia exercită o profesie sub alt nume decît al soţului, în anumite cazuri, cum este cel de acum, obişnuim să trecem atît numele dobîndit prin căsătorie, cît şi numele sub care profesează. S-ar putea întîmpla

[1] Nord-americani (în limba spaniolă în original).

să primească telegrame pe oricare din cele două nume.

— Nu, *señor*. Asta-i exclus!

— De ce? l-am întrebat.

— Pentru că oficiul telegrafic e închis.

— Nu face nimic, i-am spus, trăgînd cu coada ochiului la nevastă-mea, care, istovită, lăsase capul pe birou. În orice caz, n-o să primim nici o telegramă noaptea asta. Daţi-ne o cameră, vrem să ne odihnim.

Cu un aer grav, proprietarul făcu din cap un semn aprobativ.

— Acu e limpede, spuse el. Înţelesesem greşit. Vă rog să mă iertaţi. Îmi pare nespus de rău... Vă dau atunci două camere şi o să vă puteţi culca imediat.

Nevastă-mea ridică puţin capul de pe birou.

— O singură cameră, preciză ea somnoroasă.

— Asta nu se poate! declară ursuz hotelierul.

Nevastă-mea lăsă capul la loc, pe braţele rezemate de birou.

— De ce nu se poate? l-am iscodit eu.

— Mi-e cu neputinţă să vă dau o singură cameră, pentru că la hotelul *Reforma* nu se poate ca dumneavoastră şi *señorita* să dormiţi împreună. Nu se poate. Am să vă dau, *señor* şi *señorita*, două camere separate.

Nevastă-mea ridică mîna, arătîndu-i verigheta, pe care proprietarul o privi neîncrezător.

— Sîntem căsătoriţi de şapte ani, preciză ea în silă, nici mai mult, nici mai puţin decît de şapte ani, *señor*!

— Vă rog să mă iertați, *señora,* se scuză ceremonios hotelierul. Îmi pare cît se poate de rău. Vă cer de o mie de ori iertare!

Uşurați, nevastă-mea şi cu mine ne-am îndreptat spre casa scării. La jumătatea drumului, întorcînd capul, am constatat că hotelierul rămăsese tot în dosul biroului. Se aplecase din nou asupra registrului şi, cu ochelarii pe nas, cerceta datele înscrise de mine.

— E o gravă neînțelegere la mijloc! zise proprietarul, aruncîndu-ne o privire încărcată de mustrări. Soțul dumneavoastră, *señora,* n-a sosit încă la hotel. Cînd îl aşteptați să vină?

Nedumeriți, am schimbat între noi o privire.

— Ce tot spui dumneata? se burzului la el nevastă-mea, întorcîndu-se către birou. Soțul meu ăsta este, *señor*!

Hotelierul se mai zgîi încă o dată la numele din registru. Apoi, îndreptîndu-se, clătină din cap, sever:

— Imposibil, zise el.

— De ce? îl întrebă soția.

— Soțul dumneavoastră nu-i încă înregistrat la hotel *Reforma.* Cînd are să sosească, are să fie necesar să semneze în registru înainte de a putea locui cu dumneavoastră în cameră, *señora.*

Şi, rostind aceste cuvinte, ne aruncă o privire cruntă.

— Ce-i de făcut, ce ne facem? exclamă uluită nevastă-mea, întorcîndu-se către mine.

— Nu ştiu, dragă, mărturisesc că nu văd nici o ieşire...

În vreme ce stam încremeniți, hotelierul desprinse două din cheile agățate pe stelajul aflat în dosul biroului și ne conduse spre scară. L-am urmat în tăcere, fiindu-ne frică să mai suflăm fie și un singur cuvînt.

Cînd am ajuns la primul etaj, hotelierul descuie o ușă și, făcîndu-i o plecăciune, o pofti pe nevastă-mea să intre. Pîn' s-apuc să intru și eu, s-a așezat în ușă, tăindu-mi calea.

— Nu, *señor*, spuse el clătinînd din cap. Nu se poate!

În vîrful picioarelor, nevastă-mea mă privea peste umerii hotelierului. Amuțise.

Lăsînd jos bagajele, m-am apropiat de el.

— Dați-mi voie, *señor*, să vă mai explic o dată, am început eu, străduindu-mă să-mi ascund enervarea. Sîntem căsătoriți. Soția mea poartă verighetă. Dorim să intrăm în cameră, să ne odihnim peste noapte. Sîntem foarte obosiți. Am parcurs azi tot drumul de la litoral pînă aici, străbătînd deșertul.

Întoarse capul și se uită la soția mea, care îl privi rugătoare.

După ce ezită cîteva clipe, ridică din umeri și se dădu la o parte, făcîndu-ne o adîncă reverență.

— Vă cer iertare, am greșit, bolborosi el. Se-ntîmplă uneori că nu reușesc să pricep ce obiceiuri aveți dumneavoastră, *norte-americanos*. Vă rog să primiți scuzele mele...

S-a retras mergînd de-a-ndaratelea pe coridor și făcînd temenele pînă a ajuns în dreptul scării. Atunci am dat buzna în cameră și am închis ușa, încuind-o de două ori, pentru orice eventualitate.

Am rămas lîngă uşă amîndoi, ascultînd zgomotul paşilor lui, pînă ne-am convins că ajunsese jos în hol.

Nu după multă vreme am fost treziţi de o rafală de bătăi în uşă. Am aşteptat, ţinîndu-ne suflarea. După cîteva momente, bătăile în uşă reîncepură şi mai violente. Atît de tare, încît n-am mai putut să nu le luăm în seamă.

— Cine bate?! am strigat, fără a aprinde lumina.

— Eu, proprietarul, *señor*. Deschideţi uşa, vă rog, numaidecît!

— Nu deschide, îmi şopti soţia. Dacă reîncepem discuţia cu el, nu mai închidem ochii toată noaptea.

— Dar ăsta-i în stare să spargă uşa, i-am răspuns.

— N-are decît s-o spargă, mormăi ea plictisită. Doar e uşa lui!

Apoi am tăcut amîndoi mîlc.

O nouă rafală de bătăi în uşă zgudui întreaga clădire. De astă dată bătăile nu mai conteniră.

— De fapt, nu pierdem nimic dacă-l întrebăm ce poftește, mi-am dat eu cu părerea. Tot nu-i chip să dormim dacă nu încetează tărăboiul.

— Fă ce ştii, dar nu-l lăsa să ia lucrurile de la capăt, mă dăscăli soţia. Spune-i şi tu că-i prea tîrziu acum să mai discutaţi, dar o să stăm de vorbă mîine dimineaţa, după micul dejun.

Am aprins lumina şi, în cele din urmă, l-am întrebat:

— Ce doriţi, *señor*?

— Trebuie neapărat să-mi deschideţi imediat! răcni el, ca să acopere propriile-i bătăi în uşă.

M-am dat jos din pat şi am deschis uşa. Proprietarul se afla în faţa mea. Nu trecu pragul.

— Asta nu se poate! îmi zise el enervat.

— Ce anume nu se poate? l-am întrebat.

— Nu se poate să vă culcaţi în cameră cu *señorita*! îmi spuse el cu glas ridicat.

— Doamne-dumnezeule! începu să se vaite nevastă-mea. A luat-o de la capăt!

Am auzit uşi deschizîndu-se de-a lungul coridorului. Din cauza tărăboiului se deşteptaseră toţi pasagerii.

— Mai slăbeşte-mă! m-am răstit eu la el. Nu mă culc cu nici o *señorita*! Doamna-i soţia mea!

— Nu, asta nu se poate! repetă el, strigînd mai ceva decît mine.

— De ce să nu se poată? am răcnit eu.

— Dumneavoastră, *señor*, trebuie să treceţi într-altă cameră! decretă el. Dacă *señorita* consimte, mîine vă puteţi cununa, şi atunci de mîine seară n-o să mai fie nevoie să dormiţi în camere separate. Astă-seară, însă, nu se poate altfel, trebuie!

Deznădăjduit, m-am întors către nevastă-mea.

— Ce ne facem? am întrebat-o.

— Dumnezeu ştie. Oare n-ai cum îl face să înţeleagă?

M-am întors atunci către proprietarul hotelului şi am dat să deschid gura să-i explic. Dar pîn' s-apuc eu a articula o silabă, el şi rostise sentinţa:

— Nu, *señor*, asta nu se poate! mi-a zis și, îmbrîncindu-mă, se postă între mine și ușa camerei.

M-am trezit mînat de-a lungul coridorului, defilînd în fața pasagerilor somnoroși, care ieșiseră în prag. În cele din urmă, hotelierul descuie o ușă și aprinse o lampă.

— Vă rog să mă iertați, *señor*, îmi spuse, făcîndu-mi o adîncă plecăciune... Regret din toată inima. Dar zău că nu se putea...

După care, întorcînd iute cheia, o încuie pe din afară. Apoi, după ce a scos cheia din broască, l-am auzit depărtîndu-se pe coridor și îndreptîndu-se cu pas vioi spre scară.

Aşezaţi pe pajişte, priveau frunzele tremurînde ale bătrînilor arţari. El, de o parte a căruciorului, sprijinindu-se cu un braţ de latura vopsită în roşu; ea, de cealaltă parte, şedea turceşte şi cu mîinile împreunate în poală.

— Moşul lor e cel de colo, spuse Elizabeth, arătînd cu degetul un copac aflat în cealaltă margine a pajiştii. Ştiu că-i cel mai bătrîn dintre toţi pentru că acolo şi-au făcut veveriţele cuibul.

— Proasto, nu după asta se vede că-i cel mai bătrîn! îşi dădu Robert cu părerea. După frunze se vede, fiindcă rămîn verzi mai tîrziu decît ale celorlalţi. Cei dintîi ruginesc copacii tineri.

Acum o săptămînă copacii mai erau verzi ca iarba cosită proaspăt, apoi însă, din senin, au început să-şi schimbe culoarea. Pîlcul de arţari de pe deal pare zugrăvit cu portocaliu şi stropit cu aur, arborii tineri îmbrăcînd nuanţele mai întunecate; arţarii din grădină, însă, plantaţi cu mulţi ani în urmă, băteau în galben şi purpuriu. Foarte curînd, frunzele aveau să-nceapă să se sucească şi să se-nvîrtească nebuneşte pe ramuri după fiece suflare de vînt, pentru ca apoi să se desprindă şi să cadă la pămînt, fluturînd. Pe urmă iarba avea să pălească, florile aveau să se usuce

și, pînă la prima zăpadă, peste dealuri și ogoare avea să se aștearnă veșmîntul cafeniu-închis al toamnei.

— Astă-noapte, pe cînd dormeam, a plouat cu vopsea, destăinui Elizabeth. Uite, pe fiece copac cerul a deșertat o cutie de vopsea.

— Tăticu spune că s-a dus vara. Mi-a povestit cum în fiece an, cînd vara e pe sfîrșite, pomii se-mbracă în roșu, în galben și în portocaliu.

— Anul trecut n-am băgat de seamă...

— Mi-a spus mie tăticu că anul trecut s-au boit toți copacii. Au fost întîi galbeni cîtva timp, apoi au ruginit pîn' la unul. Cînd frunzele ruginesc, înseamnă că-s gata să cadă dintr-o clipă într-alta. Asta fiindcă-s moarte.

Deodată ușa casei se deschise. Robert lăsă jos oiștea căruciorului și țîșni către verandă.

— Uite, tăticu! Uite, tăticu! A ieșit tăticu să se joace cu noi!

Elizabeth alergă și ea. De-a bușilea urcară amîndoi, cu mare grabă, treptele verandei.

— Ce poftiți? îi întrebă tăticu.

— Vino să te joci cu noi! răspunse Robert, țopăind în jurul lui și agățîndu-i-se de braț. Hai să ne jucăm!

— Tăticule, s-a sfîrșit săptămîna asta? se amestecă Elizabeth în vorbă. Rămîi acum două zile întregi cu noi?

— Da, s-a încheiat săptămîna. Gata, două zile nu mă mai duc la oraș!

— Hai, tăticule, să ne jucăm! îl rugă Robert, trăgîndu-l în jos pe scară. Hai să ne jucăm de-a toate cele!

— Nu ne mai jucăm de-a ursul, că ne-am săturat, nu-i așa? îi încercă tăticu. De-a ursul ne-am jucat săptămîna trecută. Ce joc să jucăm săptămîna asta?

— De-a ursul! strigă Robert. Ne jucăm iar de-a ursul. Îmi place mai mult decît orice alt joc!

— Tocmai mă gîndisem la un joc nou, spuse tăticu. Ce zici, Robert, de-a caii n-ai vrea să te joci?

— Mai întîi hai să ne jucăm de-a ursul, se rugă Elizabeth, trăgîndu-l peste pajiște. Numai un pic, tăticule, și apoi jucăm tot ce vrei tu...

— Bine, încuviință tăticu. Dar de astă dată cine să fie ursul ăl mare?

— Tu, tăticule! răspunse Robert. Doar tu ești totdeauna ursul. Hai, fă ca ursul!

— Mor-mor! mormăi tăticu, lăsîndu-se în patru labe. Mor! Mor! Mor!

— Vai, nu mă speria! țipă Elizabeth, dîndu-se înapoi. Zău, te rog, nu mă speria! Mi-e tare frică de urși!

— Mor-mor! Mor-mor! mormăi tăticu, rîcîind iarba cu unghiile, și apoi, legănîndu-se greoi, se luă după Elizabeth.

— Pe mine nu mă sperii! se lăudă Robert. Uite, poftim, mormăie și la mine!

— Mor-mor! Mor-mor!

— Uită-te-ncoa'! Mure și smeură pentru ursul cel mare, îl ademeni Elizabeth, întinzînd către el un pumn de iarbă. Ursule, nu vrei mure și smeură?

— Mor! mormăi tăticu, lingînd firele de iarbă din mîna ei. Mor-mor!

— Ia uită-te la mine, acum încalec pe urs! trîmbiță Robert. Încalec pe ursul cel mare. Nu mi-e frică!

Robert se repezi vitejește și, după ce se cocoță în spinarea lui tăticu, prinse a-l împunge cu o rămurică uscată, culeasă sub arțari, ca să se ridice în două labe.

— Hai acum să ne jucăm de-a caii, propuse tăticu. Un joc nou. De-a caii nu ne-am jucat niciodată, nu-i așa, Elizabeth?

— Hai, zău! strigă Elizabeth. Fuga, Robert! Descalecă de pe urs, să ne jucăm de-a caii! O să fie straşnic, nu-i așa, tăticule?

— Sigur, straşnic! întări tăticu. Dar calul cine să fie?

— Tu, răspunse Elizabeth. Tu să fii calul.

— Bine. Atuncea eu îs calul. Păzea! Faceți loc, că vine armăsarul cel alb ca spuma, armăsarul sălbatic!

— Și armăsarul ce-are să facă? întrebă Robert.

— Ar vrea nițel zahăr armăsarul, zise tăticu. Zahărul îi place mai mult ca orice. Și sarea îi place cîteodată, dar acum ar vrea nițel zahăr. De mult n-a mai gustat zahăr.

— Și unde o să găsească zahăr armăsarul? se miră Elizabeth. Aici, afară, n-avem zahăr.

— Ni-ha-ha! necheză tăticu, pornind să alerge în patru labe în jurul lor, săltînd și zvîrlind.

— Calul caută zahăr, deslușI Robert. Ferește! Vezi să nu te lovească armăsarul sălbatic!

Tăticu se opri locului și, după ce întoarse capul mai întîi într-o parte, și apoi în cealaltă, ridică un picior în aer.

— Păzește! răcni Robert. Armăsarul vrea să zvîrle!

O clipă tătucu rămase cu piciorul în sus și zvîrli de cîteva ori. Din pricina smuciturii, pantoful îi sări cît colo.

— Armăsarul și-a lepădat potcoava! vesti Elizabeth. Să fim cu ochii în patru, s-a mîniat că nu i-am dat zahăr. Vai, de unde luăm o bucățică de zahăr?

— Mie nu mi-e teamă de armăsar! se grozăvi Robert. Uite! Încalec pe el!

— Are să te trîntească! îi strigă Elizabeth. Mai bine așteaptă, încaleci după ce-i dăm puțin zahăr.

— Ia te uită! Așa se prind și se îmblînzesc armăsarii sălbatici!

— Ni-ha-ha! necheză tătucu, pornind în galop.

Ceva mai încolo se opri și zvîrli de cîteva ori cu piciorul cel încălțat. Dar al doilea pantof nu-i sări din picior cum sărise celălalt.

— Acu să te uiți! se lăudă Robert. Să vezi, am să ocolesc pajiștea, călare pe armăsarul sălbatic!

Tătucu nu se clinti decît după ce Robert izbuti să i se suie în cîrcă. Apoi, cu mișcări zvîcnite, întoarse capul dintr-o parte într-alta, sforăi și rîcîi iarba cu unghiile.

— Lasă-mă să-ncalec și eu... se rugă Elizabeth. Aș vrea să călăresc și eu pe armăsarul sălbatic.

Se cățără în spinarea lui tătucu, la spatele lui Robert, pe care-l apucă de mijloc, să nu se trezească pe jos cînd o începe armăsarul să zvîrle și să dea înapoi.

— De ce stai culcat, tătucule? întrebă Robert. Sîntem sus amîndoi. Poți să te scoli, tătucule. Hai,

poruncește armăsarului sălbatic să sforăie și să se ridice pe picioarele dinapoi!

Tătucu rămase nemișcat pe pajiște. Elizabeth se dădu jos, iar Robert apucă o rămurică uscată de arțar cu care îmboldi armăsarul să se ridice.

— Nu vrea să se ridice, zise Robert. Vrea să stea în patru labe.

— De ce nu mai vrei să te joci de-a caii, tătucule? întrebă Elizabeth. Dacă te-ai săturat de joaca asta, hai să jucăm altceva. Știu eu un joc care se cheamă baba-gaia. N-ai vrea să vezi cum e? E tare frumos, tătucule...

În cele din urmă, Robert descălecă și el și se îndreptă spre verandă. La mijlocul drumului se opri și privi înapoi la tătucu și la Elizabeth, care rămăseseră pe pajiște.

— Tătucule, am să te spun mămichii că nu vrei să te mai joci cu noi. Are să vină afară și are să te puie să te joci mai departe cu noi.

Apoi fugi spre casă. Elizabeth se apropie de tătucu, cătînd cu luare-aminte în iarbă după trifoi cu patru foi.

De pe arțarii din grădină frunze sîngerii se scuturau și se așezau pe pajiște. După fiecare pală de vînt frunzele se suceau și se-nvîrteau în jurul codițelor delicate pînă se desprindeau de ramuri și, fluturînd, ca niște petice de hîrtie roșie, se așterneau pe iarbă. Pe deal, copacii, scuturați de vînt, zugrăviți cu portocaliu și stropiți cu aur, foșneau și se legănau, întorcînd frunzele în bătaia razelor soarelui.

Însoțită de Robert, mama ieșise pe ușa din față și se îndrepta spre pajiște. Ducînd degetul la

buze, mama le făcu semn să nu scoată nimeni nici un cuvînt şi se apropie păşind uşor, în vîrful picioarelor, pe iarba moale, să nu facă zgomot. Robert o ţinea de mînă şi dusese şi el degetul la buze. Elizabeth îşi acoperi gura cu dosul palmei, dînd din cap spre a arăta că înţelesese, şi căscă ochii mari. Era limpede că peste o clipă aveau să-i tragă o sperietură strașnică lui tăticu, care habar n-avea că Robert se întorsese şi venise şi mama.

Cînd ajunse la doi paşi de el, mama depărtă degetul de buze şi cu capul făcu un semn de încuviinţare către Robert şi Elizabeth, care abia îşi stăpîneau nerăbdarea.

— Bau! strigă mama, îngenunchind în iarbă, lîngă tăticu.

— Bau! Tăticule! răcni Robert.

— Bau! răcni Elizabeth, ţopăind de bucurie.

Mama se uita la tăticu, aşteptîndu-l să ridice capul şi să-i zîmbească. După ce zăbovi o clipă, se aplecă, să-l privească mai de aproape.

O furnică mititică şi neagră îi umbla pe nas. Pe spatele cămăşii lui albe, o lăcustă mare, verde, cu picioare lungi sta gata să sară.

— Ia te uită la lăcusta asta caraghioasă! exclamă Robert, stîrnind-o cu un firicel de iarbă. S-a aşezat pe cămaşa lui tăticu. Uite cum mai sare!

— Sst! făcu mama, ducînd din nou degetul la buze. Nu faceţi zgomot. Tăticu doarme tun.

— Bine, dar cum să ne jucăm dacă tăticu nu mai face pe armăsarul sălbatic? se jeli Elizabeth, strîmbînd din buze.

— Jocul ăsta de-a caii nu-i cine ştie ce... declară Robert. Cînd s-o trezi tăticu, aş vrea să începem alt joc.

Mama se aşează pe pajişte lîngă tăticu şi-i luă mîna. O ţinu o clipă într-a ei, apoi o lăsă să cadă.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Elizabeth, agăţîndu-se de fusta mamei. De ce ai gemut, mămico?

Mama îşi muşcă buzele, cu privirea aţintită asupra cămăşii albe imaculate a lui tăticu, în punctul de unde sărise lăcusta. O frunză roşie-castanie de arţar fîlfîi prin aer, sucindu-se şi învîrtindu-se în cădere, iar în cele din urmă veni să se aşeze pe cămaşa lui tăticu.

— Are să se mai joace tăticu cu noi cînd s-o deştepta? voi să afle Robert. Aproape isprăvisem joaca de-a caii, şi au mai rămas nişte jocuri noi pe care vrem să le încercăm...

— Cînd ne-am jucat de-a caii, tăticu a zvîrlit cu atîta putere, încît i-a sărit pantoful din picior, povesti Elizabeth. Iată pantoful!

Şi-l ridică de jos, dar mama i-l luă repede şi-l strînse la piept cu amîndouă mîinile. Fără să-l privească, îşi mişcă degetele de-a lungul lui, pipăindu-l parcă pentru a-i dibui forma.

De pe nas furnica mică, neagră se suise pe fruntea lui tăticu şi se oprise să cerceteze nu ştiu ce.

— Acum, spuse mama luîndu-i de mînă pe Elizabeth şi pe Robert, trebuie să mergem în casă. Vă duceţi sus în camera voastră şi staţi acolo pînă vă chem. Luaţi cărţile şi vă uitaţi la poze sau clădiţi o casă din cuburi, dar pînă nu vă strig eu,

să nu vă uitați pe fereastră. Hai, Robert, hai, Elizabeth, duceți-vă sus! Mama are treabă acum...

Intrară în casă. Mama rămase lîngă piciorul scării, uitîndu-se după copiii care urcau treptele spre camera lor. Se rezemă de stîlp, ținînd strîns la piept pantoful pe care tăticu îl pierduse cînd se juca de-a caii sălbatici.

— Ce păcat că trebuie să stăm în casă cînd afară-i așa de frumos! se văicări Robert. Frunzele roșii au să se scuture în curînd, n-are să mai rămînă nici una...

— Mamă, să ne chemi îndată ce se trezește tăticu, se rugă Elizabeth. Te rog, mamă! Vrem să isprăvim jocul de-a caii și, afară de asta, mai avem de jucat și jocuri noi...

— Da, răspunse mama, sigur c-am să vă chem...

DOROTHY

Cînd am zărit-o întîia oară, avea privirea aţintită la sute de mile depărtare. Stătea lîngă colţ, de cealaltă parte a străzii, şi ţinea în mînă un ziar. Paginile fuseseră astfel îndoite, încît se vedeau numai coloanele de oferte de serviciu ale „Micii publicităţi", şi din această cauză ziarul părea să conţină doar text mărunt, fără nici un titlu. Deodată, după ce clipi de cîteva ori, coborî ochii asupra ziarului ce-l ţinea în mînă. Deşi genunchii şi picioarele îi erau ţepene, nemişcate, se clătina cum se clatină oamenii sfîrşiţi de foame. Umerii îi căzură din ce în ce mai jos, pînă ajunseră să pară a fi doar partea de sus a braţelor.

Începu să citească anunţurile, întorcînd din cînd în cînd capul pentru a cerceta apatic numerele clădirilor din spatele ei. Apoi deschise poşeta şi citi o însemnare mîzgălită pe dosul unui plic mototolit. Mai toate clădirile aveau numere, dar se petrecea ceva — nu ştiu ce — ori nu le putea desluşi bine, ori nu găsea numărul căutat. Chipul nu i-l vedeam. Capul îi era aplecat înainte, cu bărbia apăsată pe gulerul bluzei. Înălţa privirea pentru o clipă, şi apoi, brusc, lăsa capul pe piept... pînă ce-l ridica din nou.

Rămăsese acolo peste drum, la doi paşi de unul din stîlpii lampadarelor înşirate de-a lungul tro-

tuarului. Ar fi putut să se rezeme de stîlp sau să-şi găsească un locşor să se aşeze. Dar nu făcea nici una, nici alta, şi nu puteam pricepe de ce. Presupun că nici ea n-ar fi ştiut să explice.

Mă oprisem la umbră, pe trotuarul opus, şi aşteptam. Nu mai ştiu ce aşteptam. În orice caz, nimic de seamă. N-aveam nici o treabă şi n-aveam nici un program hotărît. Mă aflam acolo întîmplător în clipa cînd, aruncîndu-mi privirile peste drum, am zărit-o cu ziarul acela împăturit în mînă. Strada forfotea de oameni, care treceau zoriţi, îndreptîndu-se spre destinaţii precise. De stat locului nu stăteam decît ea şi cu mine.

Trebuie să fi fost în jurul prînzului, cam între unu şi două. Din cele cîteva restaurante situate de o parte şi de alta a străzii ieşeau pîlcuri de bărbaţi şi femei, grăbiţi să se întoarcă la slujbă. Deşi aveam douăzeci şi cinci de cenţi în buzunar, nu mă îndurasem să mănînc nimic. Nu că nu mi-ar fi fost foame, dar voiam să-i economisesc. Aveam de gînd să plec la Richmond[1], unde speram să găsesc de lucru. Veneam de la New Orleans[2], unde treburile lîncezeau, nu găsisem nici o slujbă şi zadarnic bătusem drumurile şi aici, în Atlanta. Acum mă gîndeam să-mi încerc norocul la Richmond. Era în toiul lui iulie şi nu se prea găsea de lucru nicăieri. La Richmond avusesem însă totdeauna noroc.

[1] Capitala Statului Virginia, din partea centrală a S.U.A.
[2] Port situat în delta fluviului Mississippi, în apropierea Golfului Mexic.

Tînăra de vizavi întoarse ziarul pe partea cealaltă și începu să cerceteze o altă coloană, tipărită cu litere mărunte. Pe strada pe care ne aflam se găseau mai multe blocuri ocupate de birouri și case de bancă. Afară de asta, prăvălii de tot felul se înșirau de-a lungul ambelor trotuare. În vitrine erau expuse mai ales confecțiuni și galanterie de damă. Greu pentru un bărbat să găsească slujbă în aceste magazine, și la fel de greu pentru o femeie, îndeosebi pentru o femeie tînără dacă nu era bine îmbrăcată.

Fata își puse acum ziarul sub braț și porni să traverseze. Mă aflam la cîțiva pași de colț. Ținînd ziarul strîns la subsuoară, tînăra trecu strada, cu ochii în pămînt. Cînd ajunse pe trotuar, se îndreptă spre locul unde mă aflam. Tot nu ridica privirea. Înainta cu capul mereu plecat, ca și cum și-ar fi privit într-una pantofii.

Asfaltul dogorea. Era în iulie.

Trecu pe la spatele meu, depășindu-mă. Am auzit cum îi scîrțîiau sub tălpi firele de nisip: un zgomot asemănător cu scrîșnetul glaspapirului frecat pe o bucată de fier. Apoi, brusc, n-am mai auzit nimic. Întorcînd capul, am văzut că se oprise în dreptul meu. Era atît de aproape, încît, întinzînd mîna, aș fi putut s-o ating. Fața-i era palidă, iar buzele, mai livide decît pielea frunții. M-a privit fără să ridice capul, m-a privit numai din ochi. Ochii îi erau umezi. Și foarte albaștri. Ar fi vrut să nu bag de seamă că plînsese.

M-am întors cu fața spre ea și am privit-o. Nu știam ce să fac. Deși sta cu gura închisă și fălcile

încleştate, pînă să reuşească a rosti primul cuvînt, buzele-i prinseră a tremura fără voie.

— Nu ştiţi cumva, m-a întrebat, unde e numărul 67 de pe Forsyth Street?

Am măsurat-o din ochi. Ţinea pumnii strînşi şi nu i se vedeau decît degetele îndoite, mînjite de parcă toată ziulica n-ar fi făcut decît să mînuiască ziare proaspăt ieşite de sub teasc. Nu era murdară pe degete. Dar nici curată n-aş putea spune că era. O pulbere neagră i se aşternuse pe mîini. Aerul oraşelor e supraîncărcat cu praf şi mulţi sînt oamenii care, pentru a fi curaţi pe mîini, se spală de cîte cinci şi şase ori pe zi. Nu ştiu de ce, dar mi s-a părut că dînsa de mai multe zile nici nu avusese unde să se spele pe mîini. Pe faţă nu era murdară, dar nu ştiu de ce bănuiam că se ştersese cu o batistă udă şi se pudrase cu un peticel de antilopă.

Mă întrebase de numărul 67 de pe Forsyth Street. Spusese: „Iertaţi-mă, vă rog..." Ştiam că, după ce aveam s-o lămuresc, o să-mi spună: „Vă mulţumesc foarte mult". N-am izbutit să-i răspund decît după ce am înghiţit în sec de cîteva ori. Adresa mi-era bine cunoscută. Era adresa unui birou de plasare. În cursul săptămînii fusesem şi eu acolo de cîte două şi trei ori pe zi. Dar n-aveau slujbe, nici un fel de slujbe. Era în iulie. Pe uşa de la intrare a unui birou de peste drum puteam desluşi numărul scris în cifre poleite, mari de-o şchioapă. Uşa se deschidea şi se închidea după fel de fel de oameni care intrau şi ieşeau.

— Ce-ați spus? am întrebat.

Întrebarea mea n-a sunat însă chiar așa atunci cînd am rostit-o. Cînd te adresezi unei femei frumoase, cuvintele au un timbru deosebit.

Știam ce-mi spusese, dar nu-mi puteam aduce aminte s-o fi auzit rostind vreun cuvînt. O privisem atît de mult, încît nu-mi mai aminteam ce mă întrebase.

Deschise sacoșa și bagă mîna înăuntru, să caute plicul mototolit pe care era însemnată adresa. Ochii ațintiți asupra mea aruncau aceeași privire pierdută în depărtări pe care o avuseseră în clipa cînd o zărisem de cealaltă parte a străzii. Scotocea după plic în neștire, fără să ia seama ce face. Plicul căzuse pe trotuar chiar în clipa cînd deschisese poșeta.

L-am ridicat. Era adresat: *Miss Dorothy...* Numele de familie n-am reușit să-l descifrez. Scrisoarea fusese expediată, post-restant la Atlanta, dintr-un orășel situat undeva lîngă hotarul Floridei[1], pesemne de maică-sa sau de vreo soră. Era scris de femeie. Mi l-a smuls din mînă înainte de-a apuca eu să i-l dau. Felul cum s-a repezit la plic a dat ghes imaginației mele. I se prăpădise poate tatăl și umbla să găsească o slujbă ca să-și țină mama. Cine știe? Se întîmplă în fiece zi asemenea nenorociri. Sau poate pentru că ceilalți membri ai familiei pieriseră în vreun accident, se văzuse nevoită să plece în lume pentru a-și cîștiga existența. Doar asemenea năpaste se abat pretutindeni asupra oamenilor!

[1] Stat din sudul S.U.A.

Trecătorii se întorceau şi se uitau la noi. După ce treceau, întorceau capul şi ne priveau lung. Ne aflam la doi paşi de Peachtree Street. Deci în cartierul aristocratic.

Nu ştiu de ce i-am spus ce i-am spus. Ştiam unde-i numărul 67 de pe Forsyth Street. Fusesem eu însumi acolo cu o jumătate de ceas mai înainte. Acolo era un birou de plasare. Îmi spuseseră să trec a doua zi dimineaţa. Asta spuneau tuturor, fie bărbaţi, fie femei. Era sezon mort. Luna lui iulie.

— Forsyth Street 67, trei rînduri de case mai sus, dincolo de viaduct, i-am spus, indicîndu-i direcţia cu mîna întinsă deasupra capului ei.

Lîngă mine părea tare scundă.

Privi în lungul străzii, pînă dincolo de viaduct. Erau pe-acolo şapte-opt hoteluri de mîna a treia, hoteluri deocheate. Le ştie toată lumea. Există cîteva în orice oraş. Preţul camerelor merge de la cincizeci şi de la şaptezeci şi cinci de cenţi pînă la un dolar. Socoteam că i-am făcut un bine. N-avea nici un cent. Nici unul, de leac. Văzusem tot ce avea în poşetă. Eu nu dispuneam decît de douăzeci şi cinci de cenţi şi ştiam că trebuie să ajung neapărat la Richmond, fiindcă socoteam că numai acolo pot găsi de lucru. Pestre drum, la 67, n-aveau să-i dea de lucru. Era sezon mort. Multă lume plecase din oraş peste vară. Nu era chip să găseşti slujbă în iulie. Afară de asta, era şi flămîndă. Nu încăpea îndoială: şi ea se adăpostise şi încercase să doarmă nopţile prin sălile de aşteptare ale gărilor... Dincolo de viaduct erau şapte sau opt hoteluri. Hoteluri deocheate. Ză-

risem femei în chimonouri decoltate, umblînd pe coridoarele lor după miezul nopții. Femeile acelea au totdeauna cîțiva bănișori cu care să-și cumpere ceva de mîncare cînd le e foame. Știe oricine ce înseamnă să fii flămînd. Un bărbat poate răbda de foame un timp — o săptămînă, zece zile, două săptămîni — dar o femeie... ce să spun, dacă v-a fost dat vreodată să vedeți cum arată la trup o femeie lihnită de foame, ei bine, atunci sigur c-o să înțelegeți de ce socoteam că-i fac un bine.

Dorothy nu se clintise.

— Trei rînduri de case mai sus, dincolo de viaduct, i-am repetat eu, deși eram sigur că mă auzise și întîia oară.

Nu se clinti nici acum.

Stătea ca o stană de piatră, cu privirea ațintită asupra clădirilor acelora murdare, de cărămidă roșie. Știa ce erau. Firmele unora dintre ele se deslușeau bine și de aici, de dincoace de viaduct, *HOTEL — de la 75 de cenți la 1 dolar.* Dorothy citea firmele. Apucasem moneda de douăzeci și cinci de cenți între degetele mîinii pe care o țineam în buzunar. Nu prea știu la ce i-ar fi putut folosi. Mi-a fost însă rușine să i-o dau, nu era decît o biată monedă de douăzeci și cinci de cenți.

— Bine, șopti ea.

Părea pe punctul de a lua o hotărîre decisivă, că alege între viață și moarte. Parc-ar fi vrut să zică: „Bine, mă duc". De mulțumit pentru îndrumare nu mi-a mulțumit. Știa fără îndoială că numărul 67 era de partea asta a viaductului.

— Bine, șopti ea.

Apoi făcu la stînga şi porni către clădirile acelea murdare, de cărămidă roşie. Purta pantofi scîlciaţi, cu tocuri înalte, strîmbe. Totuşi se străduia să se ţină drept şi călca ţeapăn, cu gamba încordată de teamă să nu-şi sucească gleznele. O şovăire de o clipă ar fi fost de ajuns ca să-şi scrîntească piciorul.

N-a întors capul să se mai uite la mine. Purta o fustă de flanelă albastră, mototolită, de parc-ar fi dormit îmbrăcată cîteva nopţi în şir, poate chiar o săptămînă. Pe fustă se vedeau, ici-colo, scame şi urme de praf. Bluza de mătase albă era boţită şi decolorată. În creţurile bluzei se aşezase praful, iar, deasupra umerilor, cerculeţele cu care era împodobită se desenau ca nişte dungi orizontale de jeg. Pălăria era deformată şi coflegită, de parc-ar fi umblat cu ea ceasuri întregi pe o ploaie torenţială şi după aceea ar fi lăsat-o la uscat înfiptă într-un cuier ascuţit, căci din calotă se ridica într-o parte o creastă ţuguiată.

N-am mai putut suporta. Tocmai ajunsese la primul colţ, în drum spre clădirile acelea murdare, de cărămidă roşie. Am trecut strada şi am luat-o pe alee, îndreptîndu-mă în pas alergător către Marietta Street.

Voiam s-ajung cît mai repede la garajul de pe Marietta Street. Un mecanic îmi dăduse să înţeleg că s-ar putea să găsesc o ocazie pentru Richmond, cu condiţia să am răbdare, să stau şi s-aştept cuminte la garaj pînă pică o maşină care să meargă într-acolo.

Cînd am ajuns, pe rampa de gresaj se afla un automobil. Mecanicul îmi făcu un semn, arătîn-

du-mi-l. Era un automobil mare, cu motor puternic. Evident că drumul cu o asemenea mașină avea să dureze mai puțin. L-am întrebat pe șofer dacă n-ar vrea să mă ducă pînă la Richmond. Șoferul se sfătui cu mecanicul. Vorbiră cîtva timp în birou, apoi, cînd ieși, șoferul îmi spuse că mă ia cu el, și puțin după aceea am plecat.

Am ajuns cu bine la Richmond și am început fără întîrziere să-mi caut de lucru. Există la Richmond, în perimetrul cuprins între calea ferată aeriană [1], Capitoliu [2] și fluviu [3], un cartier unde se află depozitele negustorilor cu ridicata. Cunoșteam locul, căci mai fusesem acolo.

Dar nu știu ce era cu mine. N-aveam răbdare să umblu după slujbă. Nu-mi găseam astîmpăr. Simțeam nevoia să schimb neîncetat locul. Nu mă puteam fixa nicăieri.

După cîteva zile am nimerit la Baltimore [4]. M-am adresat unui birou de plasare, cerînd să-mi găsească de lucru. Locuri aveau berechet, dar nu se grăbeau să angajeze. Te purtau cu vorba o săptămînă, două, să vadă dacă stărui. De la Baltimore marea majoritate a șomerilor își urmau peregrinările în căutare

[1] Cale ferată construită pe viaducte, la o înălțime suficientă pentru a nu împiedica circulația urbană; se întrebuințează ca mijloc de transport în comun în anumite centre aglomerate.

[2] Prin extensiune, după numele Capitoliului din Washington, unde se întrunesc corpurile legiuitoare ale S.U.A., edificiile similare din capitalele statelor federale se numesc și ele capitolii.

[3] E vorba de James River, fluviul pe care este așezat orașul Richmond.

[4] Port la Oceanul Atlantic, în statul Maryland, din centrul S.U.A.

de lucru plecînd mai departe, la Philadelphia[1]. Ăsta e obiceiul vara. Muncitorii migrează către miază-noapte. Apoi, cum începe să se răcească vremea, o iau îndărăt spre miazăzi, făcînd un prim popas la Baltimore, pentru ca apoi, ajunşi din urmă de vremea rea, să se mute în oraşul următor, ajungînd în cele din urmă la New Orleans[2].

N-am prins însă rădăcini nici la Baltimore. Nu puteam sta locului. Luat de puhoi, am plecat mai departe, la Philadelphia. De obicei, după ce se opresc un timp la Philadelphia, muncitorii se duc să-şi încerce norocul la Jersey[3]. Eu însă nu i-am mai urmat. Am rămas la Philadelphia.

Într-o zi căscam gura pe Market Street[4], lîngă primărie. Urmăream cum se înalţa văzînd cu ochii un nou zgîrie-nori. Deodată, de cealaltă parte a străzii am zărit o femeie tînără, care aducea cu fata întîlnită la Atlanta. Firește, nu era ea. Dar asemănarea era izbitoare.

N-a mai fost chip să alung din minte amintirea ei. Am rămas pironit locului toată după-amiaza,

[1] Capitala statului Pennsylvania, din nordul S.U.A.

[2] În prezent, ca şi în deceniul al 4-lea, cînd Caldwell a scris această nuvelă, numeroşi şomeri pribegesc pe teritoriul Statelor Unite căutînd de lucru (potrivit datelor oficiale, în martie 1961, în S.U.A. erau 5.705.000 de şomeri totali şi 1.300.000 de şomeri parţiali). Acestora li se alătură muncitorii sezonieri, care colindă dintr-un loc într-altul după anotimpuri : primăvara caută de lucru pe plantaţiile din Sud, vara muncesc pe ogoarele semănate cu grîne ale statelor centrale, toamna culeg cartofi sau îndeplinesc munci necalificate în nord, pentru ca spre iarnă să se întoarcă în Sud, să recolteze bumbacul şi trestia de zahăr.

[3] Jersey City, oraş din statul New Jersey, din nordul S.U.A.

[4] Market Street — una din arterele principale ale oraşului Philadelphia.

gîndindu-mă la fata din Atlanta şi frămîntîndu-mă ce să fac. Îmi dădeam seama că trebuie neapărat să mă întorc la Atlanta, s-o găsesc. O îndreptasem să se ducă pe Forsyth Street, dincolo de viaduct. Ştia ce-i acolo, e drept, dar de nu m-aş fi amestecat, nu s-ar fi dus. Eu o îndrumasem într-acolo. S-ar fi cuvenit să-i spun că numărul 67 era peste drum! De ştiut, ştia şi ea unde se află numărul 67. Doar era în faţa imobilului cu numărul 67, cînd am zărit-o întîia dată, cu nasul în ziar, cercetînd „Mica publicitate". Ştia, se vede, că degeaba ar intra. I-ar fi spus să treacă a doua zi. Asta spuneau tuturor. Îşi închipuise, poate, c-aveam s-o ajut cu vreun ban? Drept să zic, nu ştiu ce s-o fi petrecut în capul ei. Sigur era însă un lucru: o ajunsese nevoia, aşa cum mă ajunsese şi pe mine. Era prea mîndră să cerşească pentru a-şi cumpăra ceva de mîncare, dar nădăjduise totuşi c-am să-i dau ceva. E drept c-aveam douăzeci şi cinci de cenţi, dar după ce am îndreptat-o la hotelurile de dincolo de viaduct, mi-a fost ruşine să i-i dau. Umblase să găsească de lucru ca să-şi astîmpere foamea şi să-şi asigure un culcuş. Ştia însă că mai există o ieşire. Auzise despre Forsyth Street, despre cartierul deocheat de dincolo de viaduct. Îi spusese cineva. Pesemne o femeie întîlnită prin sălile de aşteptare ale gărilor. Nu încape îndoială, îi spusese cineva, căci ştia sigur totul.

Nu, n-am nici o vină. Nu, n-am trimis-o eu. În orice caz tot acolo ar fi ajuns... Aşa mă gîndesc cîteodată, dar nu-i adevărat! Doar i-am spus s-o ia drept înainte şi să treacă viaductul...

MOARTEA UNEI HAIMANALE

Toată ziua şezusem în lădoiul ăl mare, în care fusese transportat cîndva un pian, şi aşteptasem să înceteze ploaia. Jos, la vreo douăzeci de picioare sub adăpostul nostru, Savannah River[1] îşi tîra apele gloduroase, cărînd spre ocean trunchiuri de brad şi uscături smulse de pe creste.

Deasupra, bolta podului de curînd terminat, din dreptul lui Fifth Street[2], ne apăra de vremea rea.

Clădisem grămezi de cărămidă spartă, pe care sprijinisem colţurile lădoiului ca să nu se ude podeaua, aşa că apa ce şiroia de pe pod şi de pe malul de lut roşu se prelingea pe sub noi în drum spre fluviul umflat.

Din cînd în cînd, Dave se ridica în patru labe şi întorcea paiele. Erau paie jilave, cu miros greu, căci serviseră ca ambalaj pentru banane. Abia încăpeam amîndoi în ladă, şi paiele, dacă nu le aşe-

[1] Fluviu navigabil din sudul S.U.A., care formează hotarul natural între statul Carolina de Sud şi statul Georgia.

[2] Una dintre arterele principale ale oraşului Augusta, unde se desfăşoară acţiunea. Acest oraş, important centru industrial din sudul S.U.A., este situat pe ambele maluri ale lui Savannah River. Cartierele de locuit (North Augusta) se află pe teritoriul Carolinei de Sud, iar centrul comercial şi fabricile (South Augusta) se află pe teritoriul Georgiei.

zam uniform, se strîngeau, formînd boţuri tari ca piatra, care ne împungeau în spate şi în coaste.

Ceva mai sus, sub un morman de lăzi pentru articole de manufactură, se aciuise o familie compusă din patru suflete. Din mulţimea lăzilor, aşezate unele lîngă altele şi legate între ele prin deschizături laterale, asemănătoare cu ale cuştilor pentru cîini, se înjghebaseră patru sau cinci încăperi. Stăpîna cocioabei avea două găini „Dominique“ [1]. Ţinea găinile tot timpul, şi ziua şi noaptea, lîngă ea şi le mîngîia, îndemnîndu-le să ouă. Se mai aflau sub pod, pe malul nostru, care făcea parte din Carolina de Sud, încă vreo zece-cincisprezece asemenea cocioabe amenajate în lăzi; cînd în vreuna din acestea se stingea, răpus de foame, vreun bătrîn sau vreo bătrînă cu faţa galbenă ca ceara, cadavrele erau purtate jos, la marginea fluviului, şi aruncate în undele gloduroase; cînd se năştea un copil, trecătorii se opreau şi, rezemaţi de parapetul podului, peste care zvîrleau coji de alune americane, ascultau urletele femeilor apucate de durerile facerii.

Pe înserat ploaia conteni. Norii, se vedea bine, n-aveau să se risipească pînă a doua zi, şi era limpede că burniţa va ţine toată noaptea. Dave îşi pierduse răbdarea şi nu mai suporta să stea în ladă, la strîmtoare.

— Hai, Mike, îmi zise. Hai să ieşim, şi-om merge să mîncăm ceva...

[1] Găini de rasă nord-americană, cu creste de culoare trandafirie, cu penele tărcate şi cu picioarele galbene.

Am urcat în urma lui taluzul, afundîndu-ne în noroiul roşu, şi am ajuns sus, pe splaiul pietruit. Aici, trecînd anume prin toate băltoacele întîlnite în cale, ne-am spălat de clisa roşie, lipicioasă, ce ni se prinsese de tălpi.

Ştiam că Dave are cincizeci de cenţi în buzunar şi eram decis să nu primesc să mă cinstească cu nimic. Avusese de lucru în ultimele două săptămîni, ici-colo, la balotat maculatură într-un beci, primind cincizeci de cenţi pe zi. În ajun lucrase din nou în beciul acela, şi nu cheltuise încă nici un cent.

După ce am trecut fluviul şi-am ajuns pe malul ce ţine de Georgia, am luat-o brusc la dreapta şi am rupt-o la fugă în sus pe dig, căutînd să scap de Dave. N-am făcut însă nici cincizeci de yarzi, şi Dave m-a ajuns şi m-a oprit, prinzîndu-mă de *sweater*. A scos mîna din buzunar şi, deschizînd palma, mi-a arătat moneda de cincizeci de cenţi.

— Lasă, nu-mi purta de grijă, Dave, i-am zis, apucîndu-i mîna de la încheietură şi forţîndu-l s-o vîre la loc în buzunar. Rabd pînă mîine. Mi-a promis cineva că mă angajează pentru o jumătate de zi, am să m-aleg deci cu un dolar sau cu cincizeci de cenţi cel puţin. Du-te, Dave, şi mănîncă şi tu o dată ca lumea!

— Nu! exclamă Dave, scoţînd brusc mîna din buzunar. Pe din două.

Şi începu să mă tîrască în direcţie opusă, către oraş. Apucînd-o peste iarba ce acoperea taluzul, am luat-o de-a lungul cheiului, pe splai. Norii care atîrnau jos, în faţa noastră, reflectau o lumină

portocalie, mohorîtă, iar zgomotele circulației ce pulsa pe arterele orașului se amestecau într-o larmă trepidantă, de parcă undeva o mulțime mînioasă se încăierase pe viață și pe moarte.

Călcînd în băltoacele rămase pe pavaj în urma ploii și stropind în dreapta și în stînga, am pornit împreună spre oraș. La un moment dat, Dave se opri brusc, în mijlocul unei pînze întinse de apă, care încă nu apucase să se scurgă în gurile de canal.

— Ești tînăr, Mike, mi-a zis prinzîndu-mă de *sweater* și trăgîndu-mă așa cum obișnuiesc unii cățel să tragă și să smucească o pernă. Eu sînt bătrîn, dar tu ești încă tînăr. Mai poți descoperi ieșirea, și cînd ăi afla care e, vino de-mi spune, și izbutim noi...

— Ce-ți veni, Dave? l-am întrebat. Ce vrei să spui?

Descriind cu brațul un arc ce îmbrățișa aproape întreg universul, îmi zise:

— Există undeva oameni care cunosc ieșirea, care știu ce-i de făcut cînd le ajunge cuțitul la os. Dacă izbutești să afli, vino și-mi spune, poate să izbîndim.

— Asta, Dave, nu-i treabă s-o facem singuri, noi doi. Trebuie mai întîi să cîștigăm mulți, foarte mulți oameni de partea noastră.

— De asta să n-ai grijă. Cînd or ști oamenii ce-au de făcut și cum, putem să ne ridicăm și să ne răfuim cu nemernicii și îmbuibații care nu ne mai dau slujbele înapoi!

— Poate n-o fi venit încă vremea, Dave, i-am zis.

— Auzi vorbă, n-a venit încă vremea! Cum adică, nu s-au împlinit doi ani de cînd n-am slujbă? Cîtă vreme vrei să treacă? Acu-i vremea, pînă nu crăpăm de foame cu toţii şi pînă nu ne vine şi nouă rîndul să ne ducă cu picioarele înainte şi să ne azvîrle în cloaca asta de fluviu.

Pîn' s-apuc a-i răspunde, s-a întors pe călcîie şi a pornit-o înainte, în susul străzii. Am alergat şi l-am ajuns. Treceam de-a dreptul prin băltoace, stropind în dreapta şi în stînga, ocolindu-le doar pe cele ce păreau adînci.

Acum doi ani Dave avusese o slujbă bună la o fabrică de îngrăşăminte din South Augusta. Dar, într-o bună zi, l-au concediat, şi de atunci nu l-au mai luat înapoi. Şaptezeci de muncitori au fost aruncaţi în stradă o dată cu el în ziua aceea. Dave n-a vrut să-mi povestească niciodată ce li s-a întîmplat celorlalţi, ştiu însă ce i s-a întîmplat lui. După ce a rămas dator chiria pe şase sau şapte luni, proprietarul i-a pus în vedere să se mute. Dave a refuzat. I-a răspuns că el, unul, nu se mută de acolo pînă nu recapătă slujba la fabrica de îngrăşăminte din South Augusta. Şi nu s-a mutat.

A mai stat Dave patru luni în casa aceea, dar, cu mult înainte de trecerea acestor patru luni, uşile şi ferestrele locuinţei au fost smulse din ţîţîni şi ridicate de proprietar. Cînd a venit iarna, ploile au bătut înăuntru şi umezeala a pătruns în casă ca într-o buturugă putredă. Viforele îngheţate ale lui ianuarie au năvălit apoi prin toate deschizăturile, şuierînd şi scrîşnind nebuneşte. Lemne

sau cărbuni ca să facă foc în sobe nu erau. Dave, nevasta şi trei copii n-aveau decît două plăpumi şi o pătură. Doi dintre copii i-au murit puţin înainte de sfîrşitul lunii ianuarie. În februarie i s-a prăpădit şi soţia. În martie s-a făcut la o biserică din cartier, după slujbă, o rugăciune anume pentru Dave şi copila lui, care împlinise unsprezece ani, dar, după cum mi-a povestit Dave, de pe urma ei nu s-a ales decît cu o pereche de pantaloni kaki cu două găuri în fund, mari cît o farfurie.

Dave nu ştia nici dacă fetiţa care supravieţuise atunci mai trăia, nici dacă se află în paza vreunei instituţii filantropice, ori dacă nu cumva murise într-un bordel. O văzuse ultima oară în dimineaţa aceea cînd *policeman*-ul a venit de-a luat-o, lăsîndu-l pe Dave înfăşurat cu pătura şi cu cele două plăpumi, într-un ungher al locuinţei fără ferestre.

Ajunsesem între timp la colţul cu Seventh Street. *Plaza*[1] era învăluită în ceaţă, iar clădirile hotelurilor şi edificiilor publice care-o flancau se înălţau cenuşii şi umede, ca nişte străvechi pietre de mormînt.

— Du-te de mănîncă, Dave, i-am spus încă o dată. Ne-ntîlnim aici după aia şi ne-ntoarcem împreună acolo, lîngă fluviu, să ne adăpostim de frig.

— Nu mai fac nici un pas dacă nu vii cu mine!

— Zău că nu mi-e foame, Dave! Nu te mint. Nu mi-e foame.

— Atunci nu mănînc nici eu, repetă el.

Frigul se înteţea mereu, şi noaptea devenea tot mai geroasă şi mai mohorîtă. În rigolă, la picioa-

[1] Piaţă publică (în limba spaniolă în original).

rele noastre, un fir de apă solzos se tîra ca un șarpe uriaș, gata să înghețe. Se stîrnise un vînt tăios, care alunga palele de ceață peste fluviu și ne izbea în spate. Dar peste o clipă vîntul s-a schimbat și a pornit să ne biciuiască în obraz.

— Hai, grăbește-te, Dave, l-am rugat. N-are nici un rost să stăm aici și să-nghețăm. Ne-ntîlnim peste o jumătate de oră.

Dave mă apucă de *sweater* și mă trase îndărăt. Turismele ce treceau vîjîind și autocamioanele cu huruiala lor asurzitoare făceau o larmă de nu ne puteam auzi unul pe altul dacă nu țipam.

Mă pregăteam să-i spun încă o dată să se ducă să mănînce, cînd, întorcîndu-mă către el, am zărit o limuzină neagră ivindu-se după colț în urma noastră. Se apropie cu viteză — cu peste patruzeci de mile pe oră — pe lîngă bordura trotuarului, venind dinspre colț și luînd virajul foarte strîns.

L-am apucat pe Dave pentru a-l trage la o parte, căci, fiind cu spatele, nu putea să vadă limuzina.

Și-a închipuit că iar încerc să-l conving să se ducă singur la restaurant — nu încape îndoială că așa s-a întîmplat — fiindcă s-a smucit și s-a dat îndărăt. Era prea tîrziu ca să-l trag din drum, și singurul lucru ce-mi rămînea de făcut era să strig cît se poate de tare ca să m-audă, în ciuda zgomotelor străzii. Pesemne că și de astă dată Dave și-a închipuit că încerc să-l conving să se ducă singur la restaurant, pentru că a dat să facă încă un pas înapoi. Cînd a dat să facă un al doilea pas înapoi, limuzina l-a izbit cu bara de protecție și cu aripa dreaptă din față și s-a rostogolit pe trotuar cum se rostogolesc popicele.

Bărbatul care conducea limuzina cea mare luase virajul prea strîns, şi roţile maşinii trecuseră peste marginea trotuarului.

În căutătura lui Dave era acum ceva ciudat.

Bărbatul de la volan opri maşina şi se îndreptă pe jos spre locul unde ne aflam. Între timp, începuseră să se adune oameni de pretutindeni şi eram încercuiţi din toate părţile.

— Eşti rănit? l-am întrebat, îngenunchind pe trotuar lîngă dînsul.

Bărbatul de la volan îşi croise drum prin mulţime şi, cînd am ridicat ochii, se afla proţăpit lîngă picioarele lui Dave, privindu-ne încruntat de sus.

— Mike, zise Dave, întorcînd faţa spre mine, Mike, moneda de cincizeci e-n pantalon, în buzunarul din dreapta.

M-a apucat cu degetele de încheietura mîinii şi mă strîngea de parcă s-ar fi temut să nu cadă.

— Lasă cei cincizeci de cenţi, Dave, l-am rugat. Spune-mi, eşti rănit? Dacă eşti, dau fuga s-aduc un doctor.

Dave deschise ochii, privind drept în sus la mine. După aceea umerii îi zvîcniră uşor şi mă strînse mai tare de mînă.

— N-are nici pe dracu! decretă proprietarul limuzinei, împingînd cu coatele mulţimea ce se îmbulzea. N-are nici pe dracu, se preface!

Stătea lîngă noi, ţeapăn, şi se uita de sus la Dave, fără să se aplece. Gura-i cu buze groase, umflate parcă, era întredeschisă. Cînd vorbea, buzele nu i se mişcau de loc; păreau nişte tumori răsfrînte.

— Mike, îmi zise Dave, cred că n-am încotro, trebuie să pun cruce gîndului de a-mi redobîndi slujba. E prea tîrziu acum ; n-o să mai am vreme...

Omul care sta în picioare lîngă noi discuta cu cîţiva inşi din mulţime. Buzele lui scorţoase nu se mişcau cînd vorbea ; arătau în acea clipă ca nişte bucăţi de cocă răsucită ca pentru cornuri.

— Se preface, repetă el. Îşi închipuie c-are să stoarcă ceva bani de la mine, dar se înşală, cunosc eu trucurile haimanalelor ăstora ! N-are nici pe dracu ! Nu-i rănit cum nu sînt nici eu !

Auzeam oamenii vorbind în jurul nostru. În spatele meu era un flăcău care vorbea destul de tare ca să-l audă toată lumea. Nu-l vedeam la faţă, dar fiecare cuvînt al lui a ajuns desigur la urechile tuturor.

— E o haimana, nici vorbă ! De-aia nu-l duc dumnealor la spital. Ce le pasă dumnealor de-o haimana ? Nici prin gînd nu le trece să-l transporte la spital, pentru că, cine ştie, s-ar putea să le facă vreo pagubă. S-ar putea să se mînjească cu sînge afurisita aia de limuzină ! Nu vor să păteze afurisita aia de tapiţerie luxoasă cu sînge de haimana !...

Am descheiat *sweater*-ul lui Dave şi mi-am strecurat mîna sub cămaşa lui, ca să-mi dau seama dacă nu cumva îşi fracturase umărul. Dave închisese ochii, dar degetele lui continuau să mă strîngă de încheietură, ca nişte gheare.

— Se preface, spuse proprietarul limuzinei. Haimanalele astea folosesc fel de fel de trucuri pentru a stoarce bani. N-are nici pe dracu ! Nu-i rănit. Se preface.

Din mulţimea aflată în spatele nostru răsună din nou glasul flăcăului:

— De ce nu-l duci la spital cu limuzina ta, mă buzatule?

Proprietarul maşinii îşi roti privirea asupra mulţimii, dar nu răspunse.

Cînd am scos mîna de sub cămaşa lui Dave, degetele-mi erau mînjite cu sînge. Sîngele nu curgea din regiunea umărului. Era din partea stîngă a coşului pieptului, cu care se izbise de caldarîm cînd îl trîntise şi-l călcase limuzina. Am băgat iar mîna sub cămaşă, pipăindu-i coastele, ca să mă încredinţez dacă sînt rupte. În stînga, pieptul lui Dave era moale şi umed şi-i simţeam bătăile inimii de parc-aş fi ţinut-o în palmă.

— Îl ducem la spital? l-am întrebat pe proprietarul limuzinei, care continua să ne privească de sus. E rănit.

— Uite-aşa se prefac haimanalele astea, zise proprietarul limuzinei, cercetînd pe rînd feţele oamenilor adunaţi în jur. N-are nici pe dracu! Nu-i rănit. Dac-ar fi rănit, ar urla. Nu l-a auzit nimeni urlînd sau gemînd, nu-i aşa? Nu aşteaptă altceva decît să-i azvîrl o hîrtie de zece sau de douăzeci de dolari, de-aia zace pe trotuar. Dacă i-aş arunca nişte bani şi m-aş urca în maşină să plec, ar sări în picioare şi într-o clipită ar zbughi-o după colţ! Cunosc eu haimanalele astea, nu umblă decît după bani! Ăsta se preface, la fel ca toţi cei de teapa lui. E tot aşa de zdravăn ca şi mine!

Am dat să mă ridic şi să-l iau în braţe pe Dave. Puteam să-l ducem la spital şi pe braţe, dacă domnul refuza să-l transporte cu limuzina.

Căutînd să convingă mulțimea că Dave nu urmărea altceva decît să stoarcă bani de la dînsul, proprietarul automobilului perora în fața mulțimii adunate:

— Se preface! răcni el, deschizînd buzele acelea lipsite de viață. Haimanalele astea și-au băgat în cap că pot să stoarcă bani aruncîndu-se în fața unui automobil și apoi văitîndu-se c-au fost răniți. Să le fie de învățătură; poate c-au să se lase de trucul ăsta! Eu, unul, îi cunosc, știu cînd se prefac...

Dave deschise ochii și mă privi.

— Stai nițel, Mike... îmi zise. Lasă-mă jos. Vreau să-ți spun un cuvînt.

L-am lăsat jos pe trotuar cu mare băgare de seamă. Zăcea întins pe spate și mă privea, continuînd să mă țină mai departe strîns de încheietura mîinii.

— Mike, mi-a zis, vreau doar să mă conving că știi unde-i piesa de cincizeci. E-n pantaloni, în buzunarul din dreapta.

Tocmai voiam să-i spun să lase în pace cei cincizeci de cenți și să nu le mai poarte grija, cînd brusc am simțit la încheietură că strînsoarea degetelor lui slăbește și am văzut că privirea i s-a împăienjenit.

Cît am stat în genunchi cu Dave în brațe, m-am frămîntat să găsesc ceva să-i spun, cît mai era vreme.

Pîn' să găsesc ce să-i spun, proprietarul limuzinei, făcîndu-și loc cu coatele, se apropie puțin și ne privi de sus.

— Se preface, repeta el. Se preface, haimanaua asta păcătoasă!

Apoi își croi drum prin mulțime și se îndreptă spre limuzină. Cînd ajunse în dreptul ei, se-ntoarse și strigă peste capetele oamenilor:

— N-are nici pe dracu! Pe mine, unul, nu mă păcălește! Cunosc eu haimanalele astea păcătoase! Nu umblă decît să scoată bani de la oameni, și după ce înhață banii, gata, se-nzdrăvenesc! Se preface, păcătosul!

— Nici vorbă că-i o haimana, întări flăcăul din spatele meu, cu glas limpede ca de clopot. S-ar putea, ferească Dumnezeu, să-ți mînjească afurisita aia de tapițerie de lux cu sînge de haimana!

În clipa aceea își făcu apariția un *policeman*, care, atras de învălmășeală, venea în goana mare. Risipi mulțimea adunată și, atingîndu-mă ușor cu bastonul de cauciuc, mă întrebă ce se întîmplase. Pîn' s-apuc să-i spun cum și ce fel, mă bătu din nou cu bastonul pe spate.

— Mă, băiete, mă, de ce naiba ați blocat circulația?

I-am spus că Dave era mort.

Se aplecă, și abia atunci îl văzu pe Dave.

— Asta-i altă mîncare de pește, spuse el.

Făcu stînga-mprejur și dădu fuga la o cabină telefonică, de unde chemă Spitalul Municipal, cerînd să se trimită o ambulanță. Pînă să se-ntoarcă *policeman*-ul, domnul cu limuzina se făcuse nevăzut.

— De ce nu l-ați dus la spital cu mașina care l-a călcat? întreba acum *policeman*-ul, rotindu-și

bastonul în aer şi urmărind din ochi o femeie care se oprise ceva mai încolo, în dreptul unei vitrine.

— Ce dracu, n-ai văzut că-i o haimana? interveni flăcăul din spatele meu. N-am vrut să murdărim afurisita aia de tapiţerie de lux cu sînge da haimana...

Policeman-ul îşi opri bastonul în aer şi se uită lung la flăcăul acela şi la mine. Apoi făcu un pas înainte.

— Hai, luaţi-o din loc, haimanalelor! zise el, împingîndu-ne cu bastonul. Luaţi-o din loc, că, de nu, vă bag la zdup pe amîndoi!

M-am întors lîngă Dave şi m-am înclinat peste cadavrul lui. *Policeman*-ul se repezi la mine, ameninţînd cu bastonul şi înjurînd.

Deodată toate luminile de pe stradă s-au stins, şi pe urmă, cînd am deschis ochii, mi-am dat seama că flăcăul care rămăsese cu mine mă tîra la vale, spre docuri. Cînd am trecut prin dreptul unui felinar, i-am aruncat o privire plină de recunoştinţă. Nici eu şi nici el n-am rostit vreun cuvînt.

CUPRINS

Prefață 5
Pantalonii de catifea 15
Hoț de cai 24
Cum a cucerit-o pe Susie Brown 35
Soț și soție 44
Flori de cîmp 51
Bătrînica lui Joe Craddock 62
Un cuțit, să tai mălaiul... 66
În genunchi, cu fața spre soare 79
Statul împotriva lui Abe Lathan, negru . . 115
Sfîrșitul lui Christy Tucker 128
Candy-Man Beechum 137
Fetița 144
După-amiază de sîmbătă 152
Alesul enoriei 162
Doctorul ambulant 179
O seară la Nuevo Leon 196
Toamna dintîi 205
Dorothy 214
Moartea unei haimanale 225

Responsabil de carte : S. Hirsch
Tehnoredactor : S. Malcaș
Corector : A. Aldea

Dat la cules 03.03.61. Bun de tipar 09.05.61. Tiraj 20.145 ex. Hîrtie semivelină mată de 65 gr./m². Format 700×920/32. Coli ed. 8,74. Coli de tipar 7,5. Ediția I. Comanda 4173/217. A. nr. 0119. Pentru bibliotecile mici indicele de clasificare 82—32=R.

Tiparul executat sub com. nr. 10388 la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. STALIN", București — R.P.R.

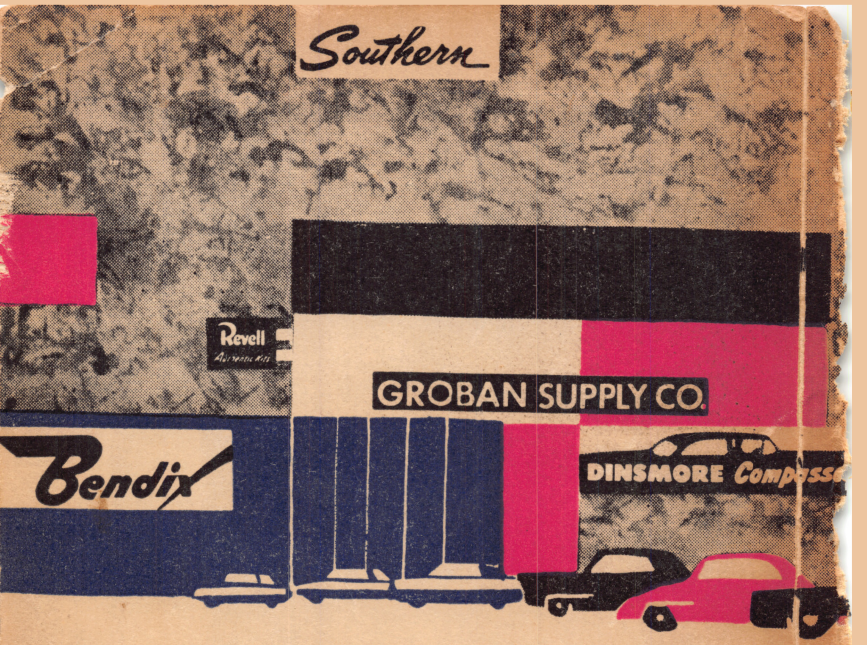
Southern
Revell
GROBAN SUPPLY CO.
Bendix
DINSMORE Compasse

Lei 3,70